

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir, 6 din

TRST 15. okt. 1949

LETO ČETIRTO številka 187

Poština plačana v gotovini,

Spedizione in abb. post. II. gruppo

ZAKLJUČNA RESOLUCIJA II. KONGRESA

Po poročilih in referatih o dosedanjem delu in o nalogah KP STO ter po vsestranski diskusiji o osnovnih problemih splošno-politične linije, organizacijskega dela, o ekonomsko-političnih nalogah v coni B, dela v sindikatih ter o nalogah agitacije in propagande, sprejema II. kongres KP STO naslednjo

RESOLUCIJO

ter hkrati v celoti odobrava vsa poročila, kakor tudi samo delo CK KP STO-ja od ustanovnega kongresa do danes.

I.

Edino realno možnost za ponovni razvoj in razmah demokratičnih sil na Tržaškem ozemlju predstavlja odločna, vztrajna in neomahljiva borba za obnavljanje in nadaljnje utrjevanje borbene enotnosti in bratstva italijansko-slovanskih ljudskih množic. Samo na osnovi take enotnosti je bilo mogoče v preteklosti, že od začetkov prebujanja delavskega, naprednega, revolucionarnega, resnično demokratičnega gibanja razbijati nacionalistične, šovinistične izpade tržaške buržoazije in vse reakcije proti interesom delovnega ljudstva Tržaškega ozemlja. Že v času avstroogrške monarhije kakor tudi v času Mussolinijevega fašizma ter končno v prvi fazi anglo-ameriške okupacijske oblasti je bilo samo na bazi italijansko-slovanske enotnosti mogoče razvijati demokratično gibanje tržaskih množic. Na bazi čuvanja slavnih tradicij revolucionarnih borb tržaškega proletariata iz časa velike osvobodilne vojne mednarodnega proletariata proti fašizmu in neposredno ob strani junaške narodno-osvobodilne vojne jugoslovanskih narodov pa je bilo mogoče na bazi italijansko-slovanske enotnosti ljudskih množic ustvariti in utrditi tisto močno resnično-demokratično in resnično revolucionarno gibanje, ki ga je v času od leta 1943 do mračne resolucije Informbiroja občudoval ves demokratični svet.

Po zlomu nemško-italijanskega fašizma se je ogromna večina tržaškega delovnega ljudstva ne glede na narodnost odločila, na čelu s svojo Komunistično partijo, za priključitev Trsta in njegovega zaledja FLR Jugoslaviji. Tržaško delovno ljudstvo je v ljudsko-demokratični Jugoslaviji zrla vse svoje pogoje za dosledni razvoj lastne ljudske demokracije in za pot v socializem kakor tudi popolno jamstvo za pravično, marksistično-leninistično rešitev nacionalnega vprašanja narodnostno nehomogenega Trsta. Tako odločitev tržaskih delovnih množic so narekovali tudi politični porazi italijanskega demokratičnega gibanja pod vodstvom KPI, ki zaradi svojih strateških in taktičnih napak ni mogla v Italiji izvojevati ljudske demokracije in tako ustvariti pogojev za rešitev tržaškega vprašanja na temelju ljudsko-demokratičnega sporazuma med jugoslovanskimi narodi in italijanskim narodom.

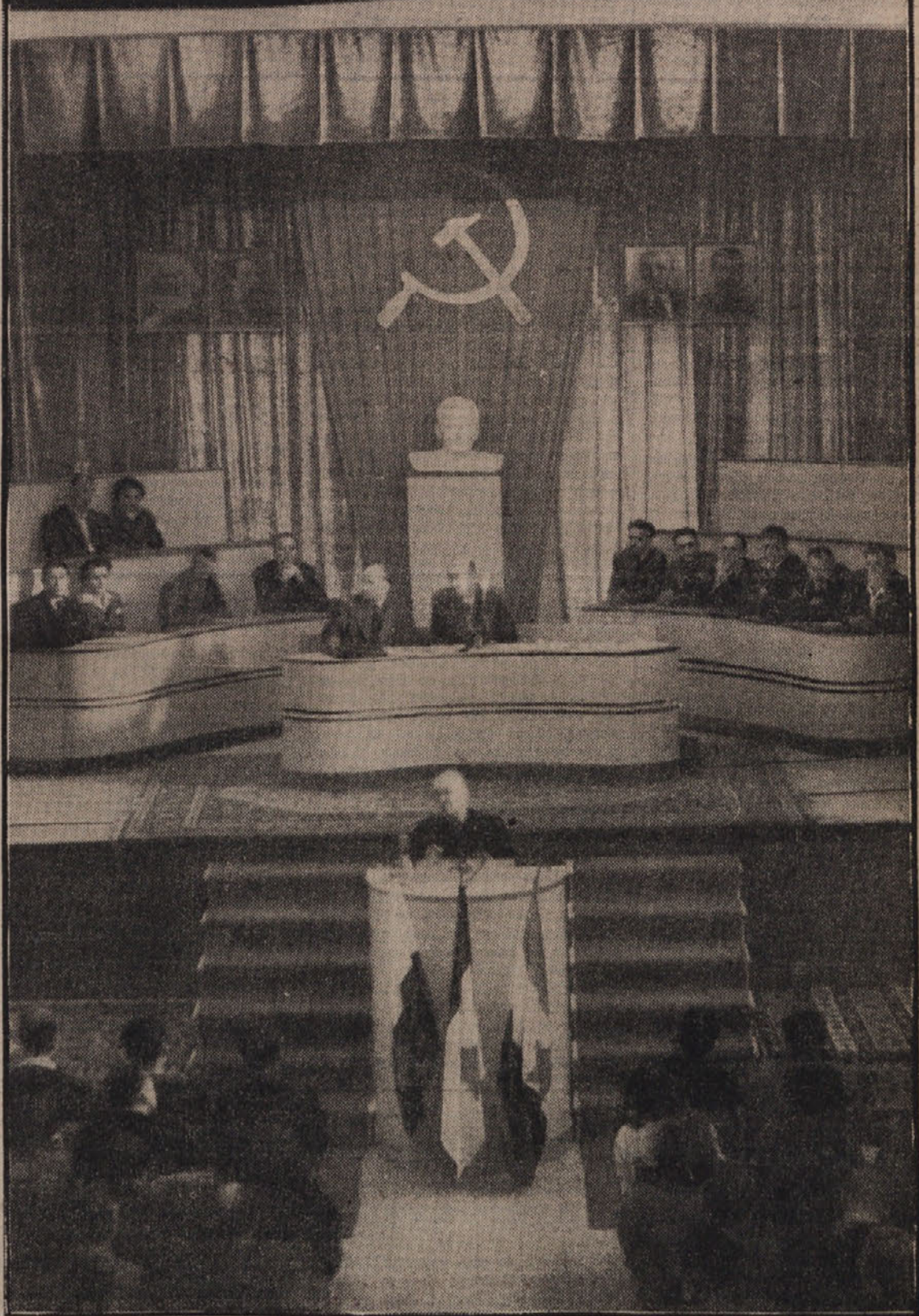
Iz istih razlogov, iz katerih se je tržaško delovno ljudstvo odločilo za priključitev k Jugoslaviji, se je mednarodna imperialistična reakcija z vsemi silami uprla priključitvi. Sledil je kompromis v svetu četvorice, ki je prvič pogazil načelo samoodločbe tržaškega delovnega ljudstva ter inavguriral odločno mirovno pogodbo, s katero se ustanavlja STO.

II. kongres KP STO ugotavlja, da so kljub temu kompromisu še vedno obstajale najosnovnejše subjektivne in objektivne možnosti, da v okviru tako ustvarjenega STO-a enotno tržaško delovno ljudstvo pod vodstvom svoje komunistične partije ter ob zaščiti mednarodnega delavskega gibanja in držav ljudske demokracije na čelu s Sovjetsko zvezo, kljub mahinacijam mednarodnih imperialistov izvojuje svojo demokratično oblast in pogoje samoodločanja.

Po podpisu mirovne pogodbe je tržaško delovno ljudstvo zrla jamstvo za usodo in razvoj svojih demokratičnih pravic v dveh činiteljih. Prvič v svoji lastni enotnosti, drugič pa v zupanju v dosledno protimperialistično politiko Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije.

Cepprav je bilo njegovo zaupanje, kljub kompromisni rešitvi, še vedno tako rekoč brezmejno, je tržaško delovno ljudstvo doživljalo nova razočaranja. Med državami ljudske demokracije in socializma je nudila njegovemu demokratičnemu gibanju vso moralno pomoč edinole FLRJ. Glede drugih držav vzhodnega tabora, vključno in na čelu s Sovjetsko zvezo, pa je na žalost postajalo vse očitnejše, da podobno koroškemu vprašanju pričenjajo tudi tržaško vprašanje uporabljati na revizionistični način, v nasprotju s principi marksizma-leninizma kot drobiž za trgovanje med velikimi silami. To dejstvo je zlasti potrdil zločinski nastop frakcijske tuje agencije pod vodstvom Vidalijskega, ki mu je trenutno uspelo razrušiti notranje pogoje za zmago demokratičnega gibanja tržaškega delovnega ljudstva - namreč demokratično enotnost italijansko-slovanskih delovnih množic Trsta. Danes je očitno, da je imel Vidalijev agentski nastop namen in nalogo, z razkrojem enotnosti demokratičnega tržaškega delovnega ljudstva, ustvariti ano-

PROLETARCI VSEH DEZEL ZDRUZITE SE
PROLETARI DI TUTTI I PAESI UNITEVI
PROLETERI SVIJU ZEMALJA UJEDINITE SE

Predsedstvo II. kongresa KP STO-ja

tranje tržaške pogoje za nadaljnje brezprincipialno sporazumevanje na račun tržaskih delovnih množic in njihovih demokratičnih pravic. Spričo teh in takih dejstev II. kongres KP STO-ja izjavlja:

Usoda STO-ja ne sme biti predmet kakršnega koli trgovanja med katerimi koli velesilami, temveč je in mora biti stvar sporazuma med prizadetimi jugoslovanskimi narodi in italijanskim narodom ter odločanja tržaskih demokratičnih delovnih množic. Kot vse doslej tako bo KP STO-ja to linijo tudi nadalje zastopala in jo konkretno združevala s principom borbe za čim širše in doslednejše demokratične pravice tržaškega delovnega ljudstva. V zvezi s tem kongres ugotavlja, da so te pravice že zajamčene v coni B Tržaškega ozemlja.

TEKST RESOLUCIJE
se nadaljuje na 4. strani

KRONIKA

Funkcionar Enotne socialistične stranke v Nemčiji Wolfgang, ki je zaradi nasprotovanja do kominformistične politike moral zapustiti vzhodno področje Nemčije je napisal članek, v katerem poudarja, da bo zmaga stališče Jugoslavije ne samo zato, ker je resnica na strani Jugoslavije, pač pa tudi zato, ker stališče jugoslovanskih komunistov odgovarja življenjskim interesom mednarodnega delavskega gibanja.

V poljskem zunanjem ministrstvu so izvedli čistko, ki je prizadela nad sto visokih diplomatskih uslužbencev.

Novo kitajsko ljudsko vlado je priznala že cela vrsta demokratičnih držav, med njimi tudi Jugoslavija. ZDA so odpisale v Peking svojega odposlanca, da preuči položaj, predno bi vlada ZDA kakoli ukrenila. Tudi vse osebe poslaništva nacionalistične Kitajske v Parizu je izrazilo pokornost novi demokratični vladi.

Eden izmed voditeljev »Hitlerjugenda«, Bernard Heus, ki živi svobodno v zapadni Nemčiji, je sklical vse funkcionarje te organizacije, ki uživajo velikodušnost zapadnih okupacijskih sil, da obnove to nacistično organizacijo.

24. oktobra bo v Londonu konferenca poslaničkov ZDA v SZ, Poljski, CSR, Jugoslaviji, Madžarski, Romuniji in Bolgariji.

Štirje zunanji ministri, ki so se pretekli teden sestali v zvezi z avstrijsko mirovno pogodbo, so znova naročili svojim namestnikom, naj obnovijo razgovore, ki so bili pred kratkim prekinjeni. Namestniki morajo izdati zaključno poročilo v dveh tednih. Nekatera poročila pravijo, da so štirje zunanji ministri dosegli neke sporazume.

Ceškoslovaška vlada bo ustanovila ministrstvo za verska vprašanja.

V Sofiji so odstranili finančnega ministra Kunina, ki je bil član centralnega komiteta bolgarske komunistične partije. Odstranili so tudi kmetijskega ministra Tončeva.

V bivši italijanski koloniji Somaliji so velike demonstracije domačinov proti povrnitvi Somalije pod italijansko suverenost.

Mednarodna banka je podelila Jugoslaviji posojilo v višini 3 milijonov dolarjev.

V nedeljo so bile na Norveškem volitve v parlament. Največ glasov je dobila socialdemokratska stranka, ki jih je dobila 2375 na pram 2651, ki so jih dobile vse ostale stranke skupaj. S tem so si socialdemokrati zelo utrdili položaj v parlamentu.

5. 8. je podala ostavko francoska vlada pod predstvom Queilla. Kriza vlade je nastala zaradi nasprotij med članovi vlade glede na revizijo cen in

Queille, ki je medtem ter je izraz podal ostavko postavljanja gospodarskega položaja v Franciji in novega razvrednotenja franka.

Predsednik republike je poveril priprave za sestavo nove vlade dosedanjemu francoskemu notranjemu ministru Mochu, ki sestavlja novo vlado Mochu, ki je znan po svojih protidelavskih ukrepih. Dosledaj mu še ni uspelo doseči soglasja raznih strank za sestavo nove vlade. Politburo francoske KP je postavil zahtevo po vladi, ki bo z razumevanjem reševala zahteve delavskega razreda.

Približno milijon delavcev ameriške jeklarske in rudarske industrije nadaljuje s stavko ki traja že 12 dni. Delavci stražijo vhode v vse tovarne.

V Veliki Britaniji se je začela volivna kampanja.

SPOŠTOVANJE NEODVISNOSTI
vsake države in vsakega naroda
je pogoj za dosego trajnega in demokratičnega miru

Delo četrtega zasedanja Glavne skupščine Organizacije združenih narodov je v polnem teku. Končnih rezultatov v posameznih vprašanih sicer še ni, vendar pa že dosedanje razpoloženje in stališče posameznih velesil kaže, da ni pričakovati posebno uspešnih rezultatov za rešitev številnih nerešenih vprašanj povojnega življenja. Bolj kot iz poteka zasedanja samega, pa je to razvidno iz političnega delovanja izven okvira OZN, kakor na pr. iz nenehnega ameriškega oboroževanja atlantskega pakta na eni strani, ter nedemokratičnega pritiska Sovjetske zveze na neodvisno Jugoslavijo na drugi strani.

JUGOSLOVANSKA DEKLARACIJA
O PRAVICAH IN DOLŽNOSTIH
DRŽAVE

Prav zaradi takega položaja v svetu je tako v krogih OZN kakor v širokem svetu vzbudil veliko zanimanje jugoslovanski osnutek deklaracije o pravicah in dolžnostih države. Tovrstni predlog je bil postavljen na zasedanju OZN že 1. 1946, ki naj bi bil nekako dopolnilo k Ustanovni listini Združenih narodov. Čeprav je bil takrat ta predlog v načelu sprejet, ni bil nikoli izdelan. Na letošnjem zasedanju je komisija za mednarodno pravo predložila nov predlog, ki pa ne upošteva današnjega pritiska imperialističnih sil na neodvisne države. Obe vodilni sili, ZDA in SZ sta bili mnenja, da predloga o deklaraciji o pravicah in dolžnostih držav sploh ni treba preučiti. Toda prav dejstvo, da se velike države izogibajo natančni opredelitvi odnosov med državami in da izpušajo najvažnejše določbe iz deklaracije, kakor je na pr. prepoved vojne, je deklaracijo FLRJ privedlo do tega, da je predložila Glavni skupščini svoj predlog deklaracije, ki ureja prav tiste odnose, ki so danes povod za ogrožanje suverenosti malih držav. O tem jugoslovanskem osnutku, ki vzbuja splošno zanimanje, bomo v kratkem začeli razpravljati.

ITALIJANSKE KOLONIJE

Razpravljanje o italijanskih kolonijah je dolga storija, za katero se zdi, da nima konca. Veliko so že povedali svoje in se, kot običajno, ne strinjajo. Pri vsej stvari gre, kot smo že večkrat povedali, za interesno igro med imperialističnimi silami za afriško kolonialno posest. Do tega spoznanja je prišel celo sirski delegat, ki je ostro napadel kolonialno zatiranje narodov in dejal, da male države trpijo zaradi nasprotij med velikimi državami. V

Jugoslovanska delegacija na zasedanju OZN. Od leve na desno: Milovan Djilas, Vladimir Dedijer, Edvard Kardelj, Jože Vilfan in Aleš Bebler

preteklem tednu se je o bivših italijanskih kolonijah izrekla tudi Jugoslavija in zstopala načelno stališče, da je neodvisnost narodov in njihova popolna enakopravnost v interesu udržitve mednarodnih odnosov. Kolikor manj bo primerov podrejenosti enega naroda drugemu narodu, kolikor manj bo vmešavanja enega naroda v notranje zadeve drugih narodov, toliko manjša bo nevarnost za novo vojno, toliko trdnjši, solidnejši in trajnejši bo mir.

Stoječ na takem stališču meni jugoslovanska delegacija, da je treba predložiti težnje, ki so v bivših italijanskih kolonijah vedno močnejše, težnje po ustanovitvi dveh novih narodov v modernem smislu besede, naroda Libije in naroda Somalije.

SOVJETSKE SPLETKE V ZVEZI
Z GRŠKIM VPRAŠANJEM

V okviru Varnostnega sveta je bil ustanovljen tako imenovani odbor »sprave« za Balkan, ki naj uredi odnose med Grčijo in njenimi sosedi. Ta odbor se bo v prihodnjih dneh v resnici sestel, toda še preden se je, so za njim že nastala zakulisna mešetarjenja pod preizkušeno iniciativo kominformističnega vodstva Sovjetske zveze, ki so seveda naperjeni proti Jugoslaviji. V krogih OZN in pozneje iz časopisa se je namreč izvedelo, da se hoče Sovjetska zveza pogočiti z zapad-

nimi silami na račun grškega ljudstva. Kupčija naj bi obstajala v tem, da bi ZDA opustile podpiranje jugoslovanske kandidature v Varnosti svet, Sovjetska zveza pa bi dala koncesije, v vprašanju Balkana.

Te koncesije bi bile v tem, da Sovjetska zveza ne bi vztrajala, da je treba izvesti v Grčiji amnestijo, svobodne volitve, prepoved represalij proti pristajam narodno-osvobodilnega gibanja itd. Obstoj take ponudbe SZ je vlada ZDA potrdila, vendar pa je tudi izjavila, da se ne bo odrekla podpiranju kandidature Jugoslavije v Varnosti svet.

RAZDELJENA NEMČIJA
Damoklejev meč nad Evropo

Z ustanovitvijo ločene vlade za zapadno Nemčijo, so zapadne sile izvršile protidemokratično in enostransko dejanje, ki izraža imperialistično politiko cepljenja Nemčije in podrejanje njenega zapadnega dela imperialističnim načrtom v Evropi. Sovjetska zveza, kot četrti okupacijska sila v Nemčiji in upravnica njenih vzhodnih področij, je bila s tem postavljena pred

PROGRAM O POMOCI
NEZADOSTNO RAZVITIM DEŽELAM

Vprašanje tehnične pomoči nezadostno razvitim oblastem se postavlja že tri leta pred OZN. Sedaj obravnava odbor za gospodarska in finančna vprašanja razširjeni program pomoči. V teku dožadanje razprave so velesile jasno pokazale, da bi rade pomoč OZN čim bolj zmanjšale, kar bi jim omogočilo izvesti njih lastne programe za gospodarsko in tehnično pomoč zaostlim oblastem z dvostranskimi sporazumi, ki omogočajo izkoriščanje in ropanje teh držav. Program, ki ga sedaj obravnava, vsebuje namreč posebno važno točko, da taka pomoč ne sme biti sredstvo za politično vmešavanje v notranje zadeve prizadetih držav. Stališče Jugoslavije v tem pogledu je podaj dr. Vilfan in predvsem poudaril, da mora biti absolutno spoštovanje nacionalne suverenosti in stalno utrjevanje nacionalne neodvisnosti prvi pogoj vsake take akcije.

V okviru istega odbora, je jugoslovanski delegat Vilfan odgovoril tudi na izizvalne izjave sovjetskega delegata, da posojila mednarodne banke podprejajo Jugoslavijo tujemu kapitalu. Vilfan je poudaril, da SZ nikoli ni obtoževala Poljske, ko je dobila od iste banke še večje posojilo kot Jugoslavija in končno, da SZ še ni odgovorila na jugoslovansko vprašanje ali je pripravljena nuditi svojo gospodarsko pomoč prijateljskim državam na podlagi dvostranskih odgovorov, toda gospodarsko pomoč SZ vodijo politični vidiki.

POSEBNI POLITIČNI ODBOR

Najvažnejša debata pred posebnimi političnimi odbori je bila ona v posebnem političnem odboru za reševanje pritožbe proti Madžarski, Romuniji in Bolgariji, da so prekršile mirovno pogodbo v pogledu svobodin in človečanskih pravic. Nekateri zapadne delegacije, predvsem ZDA in Avstralije, so jasno izrazile svoj namen, da pred mednarodno javnostjo diskreditirajo režime ljudskih demokratičnih, ljudske oblasti in komunistične partije ter so v ta namen zahtevale, da vprašanje preveri mednarodno sodišče in končno predložijo osnutek, po katerem naj bi se vprašanje odložilo na peto zasedanje OZN.

Slovenci so vzdržali
naval avstrijske reakcije

V nedeljo so bile v Avstriji druge volitve v Državni zbor in v Deželne zbornice po vojni. Volitve so dale naslednje rezultate:

Volkspartei (klerikalci) 1.844.850 glasov (77 sedežev), socialisti 1.621.275 glasov (67 sedežev), zveza neodvisnih 489.132 glasov (16 sedežev), blok leve (komunisti in levi socialisti) 212.651 glasov (5 sedežev), demokratska unija 12.176 glasov, demokratska fronta delovnega ljudstva 2.107 glasov, avstrijska demokratska stranka 5 glasov in stranka posetnikov 3 glasove.

Volivnih upravičencev je bilo 4.391.815, glasovalo jih je 4.246.239, kar predstavlja 97 odst.

Da bomo lažje razumeli to, kar nam povedo številke, si moramo ogledati nekatera dejstva. Za razliko od 1. 1945, so se sedaj na voliščih — poleg amnestiranih nacistov — pojavili tudi bivši vojni ujetniki (350.000), razseljenci in begunci, ki so dobili avstrijsko državljanstvo (130.000), nadalje takolimenovani »Volksdojčerja« (skoraj 100.000) in še 75.000 mladine, ki je dosegla volivno starost. Na ta način je bilo na tokratnih volitvah

skoraj milijon volivcev več kot na volitvah 1. 1945.

Poleg že prej obstoječih strank, se je sedaj na volitvah pojavila nova stranka z imenom »Zveza neodvisnih«, ki je bila ustanovljena pred enim letom v ameriški okupacijski coni. Ta stranka je preko svojih voditeljev in svojih glasil odkrito razglajala nacistična gesla in pangermanske nazore. Z volivnim uspehom je postala odločujoča stranka v Državnem zboru. Prav na račun te nacistične stranke, sta v državnem zboru nazadovale populistična in socialistična stranka.

Komunistična partija, ki je 1. 1945 nastopila sama, je sedaj nastopila v bloku z naprednimi socialisti in dobila 35.000 glasov več kot sama 1. 1945. Na račun te fuzije je dobila enega poslanca v državnem zboru, ni pa mogla tokrat računati na glasove koroških Slovencev, ker je do njihovega vprašanja začela voditi po nalogu kominforma nacionalistično in izdajalsko politiko. Koroški Slovenci so klj na volitve sami, čeprav so vedeli, da so med dvema ognjema: na eni strani reakcionarne sile (avstrijska ljud-

ska stranka in katoliška cerkev desni socialisti in razseljenci, pangermanski nacisti), na drugi strani pa Informbirojevci iz vodstva KP Avstrije.

Avstrijska reakcija je storila vse, da bi odvrnila koroške Slovence od njihove Demokratske fronte. Pod pokroviteljstvom škofovskega ordinariata v Celovcu, je bila osnovana »Kričanska ljudska stranka« za katero so pridobili pečico slovenskih reakcionarjev, da bi z njihovo pomočjo vnesli razdor v slovenske vrste. Na volitvah je ta pečica izdajalec podpirala kandidate klerikalne protislovenske populistične stranke. Skof pa je s svoje strani grozil z izobčenjem vseh, ki bodo volili za Demokratsko fronto, potem ko je voditelje fronte že izobčil. Temu pritisku so se pridružili še Informbirojevci s svojo likvidatorsko politiko proti vsem uspehom narodnoosvobodilne borbe koroških Slovencev. V predvolivni kampanji so skupno z ostalimi reakcionarji terorizirali pristaje Demokratske fronte. Razumljivo, da ves ta pritisk ni mogel ostati brez posledic, vendar pa je bilo glasov, ki jih je dobila Demokratska fronta delovnega ljudstva govori o tem, da je na Koroškem ostalo neokrajeno močno jedro naprednih in zavednih Slovencev, ki se niso ustrašili nikakih groženj in ki so odločno povedali kaj mislijo in kaj hočejo.

izvršeno dejstvo, ki je nujno in v interesu Evrope zahtevalo primeren protiukrepev.

Do teh protiukrepev je prišlo 7. t. m., ko se je v Berlinu pod predsedstvom Wilhelma Piecka sestel Svet nemškega ljudstva, ki je sprejel manifest, v katerem je izražena zahteva po naslednjih ukrepih: ustanovitev narodne, neodvisne in miroljubne Nemčije, ukinitve okupacijskega statuta, uničenje separatistične triconske države zapadne Nemčije, ustanovitev osrednje vlade za vso Nemčijo ter vzpostavitev enotne ter nedeljive nemške demokratične republike.

Po sprejetju tega manifesta se je nemški narodni svet, v skladu z ustavo, preimenoval v začasno narodno skupščino nemške demokratične republike, in za njenega začasnega predsednika je bil izvoljen abaralec Dickmann. Začasna skupščina je potem izvolila komunist Otona Grotewohla za prvega predsednika vlade nemške demokratične republike. Za predsednika republike pa je bil naknadno izvoljen predsednik Enotne socialistične stranke Wilhelm Pieck. Volitve v parlament bodo 15. oktobra 1950.

12. oktobra je Otto Grotewohl predložil sestav nove vlade, kateri so zastopane vse stranke, večino v njej pa ima Enotna socialistična stranka.

Poveljnik sovjetskega okupacijskega področja Cujkov je potem izročil novi vladi svoja dosedanja polnomočja.

Nova demokratična nemška država je sestavljena iz 5 pokrajin sovjetskega področja, brez sovjetskega dela Berlina. Njena površina znaša 46.000 kvadratnih milj in šteje 19 milijonov prebivalcev ter je toraj za več kot polovico manjša od zapadnonemške države pod pokroviteljstvom zapadnih sil.

LOUIS ADAMIČ

piše knjigo o
Titovi Jugoslaviji

Znameniti ameriški književnik Louis Adamič, ki se je pred kratkim vrnil iz Jugoslavije, je dal na prošnjo nekoga newyorškega časopisa, naj opiše svoje vtise s potovanja po Jugoslaviji, tole izjavo:

«Prebil sem 8 mesecev v Evropi od tega 6 mesecev v Jugoslaviji. Prepotoval sem 11.000 milj po tej državi, imel sem dolgotrajne in številne intervjuje, sestanke in razgovore s Titom in z večino drugih voditeljev, pa tudi s pisatelji, umetniki in drugimi intelektualci. Bil sem navzoč na kongresih in nešteti krajevni sestankih; kar je pa še važnejše, razgovarjal sem se in videl tisoče in tisoče mož, žena in mladince v Srbiji, na Hrvaškem, v Sloveniji, v Črni gori, Dalmaciji, Bosni in Hercegovini, Makedoniji, Vojvodini in Istri. Proučeval sem novi državni sistem, nove institucije in novo demokracijo, ki je rezultat revolucije, katere se je začela leta 1941 in še vedno traja. Nameravam napisati dve ali tri knjige o novi Jugoslaviji. Prva knjiga, ki jo bom objavil čimprej, in sicer leta 1950, bo imela naslov »Titov«. To knjigo že pišem in ni dvoma, da jo bodo nekateri napadli še pred objavo. Le težko bi v kratkih besedah povedal to, kar sem zazabil med svojim šestmesečnim bivanjem v Jugoslaviji. Bojim se, da se bodo moje pripombe le površno dotaknile posameznih obdobjev mojega bivanja v novi Jugoslaviji. Upam, da bodo vsi, ki bodo čitali te vrstice, imeli to pred očmi: Nova Jugoslavija je izredna država tamkaj so značaji, tam stremijo vsi za določenim

ciljem. Intenziteta revolucionarnega tempa je skorajda nepojmljiva. Ljudstvo zastavlja velike napore ter ima pri tem jasno sliko o prihodnosti. Po svojih prirodnih bogastvih je Jugoslavija razmeroma med najbogatejšimi državami sveta. To je eden izmed razlogov, zakaj bi jo hotele svetovne sile osvojiti. Ta bogastva se lahko razvijejo in koristijo jugoslovanskemu ljudstvu samo po poti planskega gospodarstva — po poti socializma. Ta bogastva se sedaj razvijajo s čedalje večjo naglico. Gradi se socializem. Videl sem tudi nove to-

telji nove Jugoslavije so iskreni in resni ljudje, nenavadno hrabri in iznajdljivi. Povezanost Titova z jugoslovanskimi narodi je prav tako zelo globoka kakor privrženost ljudstva do njega. Spopad med Kremlijem in Titom je preveč zamočan, da bi mogel tu o njem govoriti. Rečem lahko samo to, da je bil ta spopad neizbežen. Z moralnega in političnega vidika je stališče jugoslovanske pravilno.

Gre za velik zgodovinski dogodek, ki ga bomo mogli popolnoma oceniti šele v dobrih 10 letih. Važnost vloge, ki jo ima Jugoslavija — Titova Jugos-

lane, ko bodo novi ljudje, ki so na čelu institucij in podvigov, pridobili izkušnje in samozaupanje. Revolucija je proces, ki sega zelo globoko. Je bolna točka za nekatere starejše ljudi. Zahteva velike napore in žrtve — skoraj od vsakogar. Toda — a to je važno — samo zelo majhen odstotek ljudi upa in misli, da se bodo vrnila stari časi, to je tisto, kar je bilo v Jugoslaviji pred vojno. Tako imenovana opozicija je sedaj popolnoma nepomembna. Proinformbirojska skupina je tako majhna, da je skoraj ni. Kolikor obstaja, sodeluje s staro reakcijo. Velika večina državljanov ve za resnico in za vse, kar se dogaja v Jugoslaviji, ter podpira temeljno politiko Titove vlade, podpira nov sistem. Mladi ljudje so z redkimi izjemami s srcem in dušo za novi red. Pred njimi se odpira takšna prihodnost, kakršna se nikoli ni odpirala mladim ljudem na Balkanu. Mladi ljudje se ničesar ne boje. Sklenili so izvajati zmago. Odločili so se, da bodo svobodni ljudje, ki bodo razvijali svojo državo svoje gospodarstvo, svojo kulturo in svoj lastni način, ki ustreza njihovim tradicijam in nacionalnim posebnostim. Kot država je Jugoslavija v čudnem in težkem položaju, ki je preveč zapleten, da bi ga mogel tukaj definirati. Vendar sem prepričan, da bo Jugoslavija konec koncev uspešno izšla iz tega položaja zaradi sile, ki jo ima njeno ljudstvo in zaradi izredne sposobnosti njenega vodstva. Vselej sem bil ponosen na svoje jugoslovanske poreklo, toda nikdar bolj kot sedaj.

Španija v načrtih ameriških vojnih hujskačev

Nemška vojska je komaj kapitulirala, ko so se nacistični begunci v Madridu srečali v predsobah frankističnih ministrstev z zelo nemirnimi ljudmi, katerih naglas jih je presenetil. Bil je odposlanec ameriške vlade in trustov.

Ameriški imperialisti, ki se jim je mudilo začeti z uresničevanjem svojega načrta o gospodstvu nad svetom, so se naravnost lotili španskega vprašanja s tem, da so poslali v Španijo svoje agente, da preučujejo položaj na kraju samem. Posebni ameriški agenti so bili v Španiji sicer tudi za časadruge svetovne vojne. Tam so izpolnili zelo značilne naloge. Tako je bil n. pr. z njih pomočjo zagotovljen prevoz petroleja družbe Standar Oil v Portugalsko od koder so ga nato prevažali v zaloge Wehrmachta v zasedeni Franciji.

Toda takrat so se uradni interesi ameriške vlade, ki je bila v vojni, in interesi mednarodnih monopolov križali in so bile zato naloge washingtonskih tajnih odposlancev zelo zapletene in težke. V ta namen so izbrali za te naloge elitno osebje: majhno število dobro vpeljarit, molčečih in sposobnih agentov, katerih desnica ni vedela, kaj dela levica. To so bili zelo dvojni agenti, ki so mislili, da hkrati služijo Rooseveltu in banki Morgan.

Ta metoda pa je zastarela; zato je leta 1945 dobil departman za državno obrambo nalogo, da organizira protisovjetski napadalni sistem. Cas tajnosti in dvojne igre je minil. Sedaj je bilo treba organizirati obširno dejavnost in ni bilo upanja, da bi lahko ostala skrita. Samo plačani tisk je lahko s svojim lažnim pisanjem prikril svetovnemu javnemu mnenju pronicanje ameriškega imperializma v Španijo. To pronicanje je najbolj poučen primer vloge monopolov v pripravljanju tretje svetovne vojne.

Leta 1945 je bila Španija za vojaškim torišču v primeri s silami zaveznikov, ki so dosegle višek moči, zelo nepomembni činitelj. Španski vojaški potencial je bil šibak predvsem zato, ker so bile uničene njegove materialne osnove. Težke industrije skoraj ni bilo, proizvodnja je bila dezorganizirana, prometne zveze v zelo slabem stanju. Ameriški strategji so se namreč iz vojaških izkušenj naučili, da so bili ravno to odločilni činitelji v vojni. V lagici so odločili, da ustvarijo bodočim vojaškim premikom, pri katerih bi imela Španija v njihovih načrtih velik pomen, trdno podlago. Za to pa je treba zgraditi letališča, preurediti luke, popraviti ceste in železnice, elektrificirati železniško omrežje.

V svojih sestankih, ki jih je imel pretekli mesec ameriški general Bradley z vojaškimi šefi zapadne Evrope, jim je večkrat razgrnil zemljevid Španije. Na tem zemljevidu so bili označeni uspehi štiriletnih ameriških naporov. Letališča so se v primeri z letom 1944 podeseterila in jih je bilo 70.

Uresničenje ameriškega strateškega načrta v Španiji zahteva veliko gradbeno dejavnost. Ta dela opravljajo podjetja, ki so posredno ali neposredno povezana z ameriški trsti. Tako imajo ti trsti pri tem možnost mnogo zaslužiti ter okrepiti svoj vpliv in udeležbo v španskem gospodarstvu.

Popravljanje in elektrifikacija železniškega omrežja vodi posredno Westinghouse Electric Corporation. Ko je maja 1948 predsednik te družbe W. Robertson odhajal od generala Franka, s katerim se je zmenil glede delovanja družbe v Španiji, si je mel roke od zadovoljstva. Od takrat so poslali v Španijo železniškega materiala, voz in lokomotive v vrednosti desetih milijonov dolarjev. Vsa dela in proizvodnja v Španiji so si zagotovila podjetja, ki so na zunanjo špansko dejansko pa podružnice družbe Westinghouse. Tako so tudi podružnice te družbe štiri podjetja, ki imajo monopol vse španske električne industrije. Sedeži treh izmed teh podjetij so v Belgiji in v Kanadi.

Jasno je, da so finance frankistov nezmerno plačevati vse te naprave, ki končno obremenjujejo vojaški proračun ZDA. to je delo tudi davkoplačevalce maršaliziranih držav.

Vselej sem bil ponosen na svoje jugoslovanske poreklo, toda nikdar bolj kot sedaj

varne in hidroelektrične centrale, ki bi se ponašala z njimi tudi Amerika. Te objekte gradijo z velikanskimi napori, z majhno uporabo strojev. Delo, s katerim gradijo te objekte, je zares herojsko. Največje bogastvo Jugoslavije je njeno ljudstvo, ki ima izredne ljudi. Njihova revolucija je bleščeč podvig.

Nacionalno vprašanje je rešeno z uporabo federativnega načela in vzajemnim spoštovanjem vseh nacionalnih kultur. Nikjer ni opaziti sledov starega srbskohrvatskega spora. Tito in ostali vodi-

slavija v sedanji svetovni drami, se ne da preceniti. Za sedaj je nepojmujejo dovolj. Važna je ne le za Jugoslavijo, marveč tudi za splošni napredek in za napredna gibanja po vsem svetu. Skoraj vse kar so pisali in povedali o novi Jugoslaviji v nedavnih govorih za zahodu kakor na vzhodu, je neresnično, napol resnično, popačeno, površno, mimgrede rečeno ali docela neumno. Ne razumite me napaki! Jugoslavija ni utopija ali piknik. Stvari se niso tako organizirane kakor bi morale biti, bodo pa organizi-

JUGOSLOVANSKA NOTA MADŽARSKI VLADI

Nova Madžarska še vedno na stari poti

Ob enostranski razvezi pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in vzajemni pomoči med FLRJ in republiko Madžarsko po madžarski vladi je ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ izročilo danes madžarskemu poslanstvu v Beogradu noto, v kateri navaja med drugim:

Vlado Federativne ljudske republike Jugoslavije je v njeni zunanji politiki vedno vodila želja, da bi med FLRJ in sosednimi demokracijami državami navezala, ustvarila in razvila iskrene prijateljske odnose, temelječe na vzajemnem zaupanju in najtesnejšem sodelovanju. Čeprav so bili po vojni še sveži sledovi ropanja, pustošenja in pokoljev madžarskih okupatorjev v Novem Sadu, Zablju in mnogih drugih krajih Jugoslavije, je vlada FLRJ ponudila madžarskemu narodu prijateljsko roko, pomoč in sodelovanje, da bi okrepila demokracijske sile in utrdila ljudsko demokracijo ureditev na Madžarskem. Ta prijateljski odnos vlade FLRJ to republiko Madžarske je bil velika pomoč madžarskim demokracijskim silam in je znatno prispeval k ugotovitvi mednarodnega položaja republike Madžarske, ki je bila tedaj osamljena.

ISKRENO POSTOPANJE JUGOSLOVANSKE VLADE

V reševanju nacionalnega vprašanja v FLRJ na najbolj demokratični način je vlada FLRJ ne glede na težko preteklost in zločine madžarskih okupatorjev zagotovila z Ustavo in drugimi zakoni popolno enakopravnost madžarske manjšine z drugimi narodi FLRJ, s čimer je bil tej manjšini zagotovljen popolnoma svoboden nacionalni, gospodarski in kulturni razvoj. Tedaj so madžarske vodilne osebe, madžarski tisk, posebno pa organ KP Madžarske »Szabad Nep» poveljevali resnično demokratični odnos vlade FLRJ do madžarske narodne manjšine in ga dajali kot zgled revolucionarnega in dosledno marksističnega reševanja nacionalnega vprašanja.

Vlada FLRJ niti po vojni ni uveljavila vseh upravičenih zahtev Jugoslavije do Madžarske da ne bi poslabšala njenega gospodarskega in političnega položaja kot premaga-

ne države, ampak je nasprotno vsestransko ščitila koristi Republike Madžarske na raznih mednarodnih forumih, predvsem pa na mirovni konferenci v Parizu. Ta prijateljska politika vlade FLRJ do Republike Madžarske je prišla posebej do izraza v raznih pogodbah in sporazumih, ki jih je sklenila vlada FLRJ z Republiko Madžarsko.

Pogodba o prijateljstvu med FLRJ in Republiko Madžarsko je bilo potemtakem za vlado FLRJ logično nadaljevanje in naravna posledica prijateljske politike, ki jo je dosledno izvajala do Madžarske. To je bil za Madžarsko dogovor velikega pomena, ker je prispeval k ugotovitvi njezega mednarodnega položaja in njene neodvisnosti.

DVOLICNA IN NEISKRENA POLITIKA MADŽARSKIH VODITELJEV

Toda pozneje se je izkazalo, da so današnji madžarski voditelji prav od začetka vodili do FLRJ dvoлично in neiskreno politiko in so bili prvi, ki so se pridružili napadu nekaterih sovjetskih voditeljev proti Jugoslaviji. Prepoveda na mržnjo proti FLRJ in njenim narodom, je madžarska vlada odgovorila na prijateljsko politiko vlade FLRJ z več odkritimi sovražnimi nastopi proti Jugoslaviji. Najodgovornejši madžarski voditelji, tisk in radio odkrito pozivajo narode FLRJ, naj nasilno vržejo svojo zakonito vlado in socialistično ureditev v Jugoslaviji. Iz Madžarske gre nezasiščena kampanja laži in klevet proti FLRJ, v njej brezobzirno teptajo temeljne pravice jugoslovanske narodne manjšine, surovo kršijo diplomatsko imuniteto uslužbencev Predstavništva FLRJ v Budimpešti, zapirajo jih, preganjajo in izganjajo iz Madžarske.

Madžarska vlada daje zatočišče in vsestransko pomoč skupini izdajalcev pri njeni zločinski in rušilni delavnosti proti socialistični Jugoslaviji; madžarska obveščevalna služba nezakonito pošilja kriminalne fašistične elemente in vohune v FLRJ; madžarska vlada samovoljno razveljavlja vse gospodarske sporazume med FLRJ in Madžarsko ter je odredila ustavev, restitucij

Predsednik vlade Ljudske republike Kitajske Mao Tse Tung

Kanton pred padcem

Kitajska demokratična vojska je že več tednov v siloviti ofenzivi. Poročila pravijo, da je Kanton pred padcem, ker so redno čete oddaljene od njega le še nekaj kilometrov, partizani pa že vodijo borbe v samih predmestjih tega poslednjega velikega kitajskega mesta v rokah nacionalistov. Nacionalistična vlada se že seli iz Kantona v Cuking v notranjost Kitajske, odkoder ima možnost v skrajnem primeru zbežati v Indokino oz. v Birmanijo. Razni vojni opazovalci pravijo, da nacionalisti Kantona ne bodo mogli braniti niti en dan. Ob morju je demokratična vojska povečala pritisk na luko Amoy.

in reparacijskih dobav, s čimer je prekršila mirovno pogodbo; madžarski obmejni organi nenehno kršijo nedotakljivost jugoslovanskega ozemlja, da bi izzvali nemire itd., itd.

Sovražna politika madžarske vlade proti narodom Jugoslavije je prišla najbolj do izraza pri monstrozni zločinski zaroti, ki je bila organizirana proti FLRJ na izzivalnem procesu v Budimpešti.

ODGOVORNOST ZA POSLEDICE NOSI SAMO MADŽARSKA VLADE

Navedena dejstva potrjujejo, da obravnava današnja madžarska vlada pogubno politiko starih protiljudskih fašističnih režimov, ki so podpihovali sovinstično sovražstvo proti miroljubnim narodom Jugoslavije, kar je madžarski narod v preteklosti drago plačal.

Vlada FLRJ sprejema na znanje roto vlade Ljudske republike Madžarske z dne 30. septembra 1949 o enostranski razvezi pogodbe o prijateljstvu sodelovanju in vzajemni pomoči med FLRJ in Madžarsko, ter ugotavlja, da pada odgovornost za posledice, ki bi mogle nastati zaradi nemirojubne in izzivalne politike madžarske vlade do FLRJ in njenih narodov izključno na madžarsko vlado.

ČESKOSLOVANSKA JE NADOKNADILA »ZAMUDO«

V žalostno zgodovino kominformistične prakse v gonji proti Jugoslaviji so se v zadnjem tednu uvrstili še nekateri drugi dogodki.

Kot zadnja v vrsti sovjetskih vazalov je odpovedala prijateljsko pogodbo z Jugoslavijo Češkoslovaška, ki pa je svojo »zamudo« nadoknadila s tem da je zahtevala odpoklic jugoslovanskega veleposlanika v Pragi Stilimoviča. Predhodno pa sta češkoslovaška in poljska vlada izgnali 5 oz. 8 članov jugoslovanskih predstavništev z običajnim izmišljenim in podlim izgovorom. Jugoslovanska vlada pa je za ta ukrep odgovorila z izgonom enakega števila češkoslovaških oz. poljskih diplomatskih osebnosti iz Jugoslavije.

RADIO ATENE MOSKVA, PARIZ, PRAGA ITD... IN NJEGOVE RELEJNE POSTAJE

Imperialistični provokatorji spretno izrabljajo razdor v demokratičnem taboru z lansiranjem provokatorskih in izmišljenih vesti, enkrat na račun Jugoslavije, drugič na račun kominformističnega tabora. Kot da bi te provokacije sami naročili, jih popadejo kominformisti v raznih državah in jih nadalje uporabljajo za breznačelno gonjo proti Jugoslaviji. Tako je pred kratkim atenski radio javil iz »zanesljivega« vira, da je jugoslovanska vlada pripravljena vrniti atenski vladi grške otroke, ki so se zatekli v Jugoslavijo in radio Moskva ter njene kominformistične agenture so začele to »združeno vest« razširjati svojim poslušalcem z običajnimi komentariji. Jugoslovanska agencija Tanjug je to vest zanikala poudarjajoč, da Jugoslavija ni imela in tudi nima namena izročiti grških pribeglih otrok

Z II. kongresa KP

KRONIKA

Vojaske vaje TRUST-a za vkr-
canje in izkrcanje vozil so bile pre-
tekli četrti in petek ob pomolu
Audace in v Zavljah.

Angleški vojni minister Shinwell
bo te dni obiskal Trst.

Na procesu proti šoferjem RASC
so bili vsi obtoženci razen dveh
obsojeni, in sicer od 1 meseca do
4 mesecev ječe in na denarne
globe.

Na razpravi proti bivšemu ured-
niku pokojnega časopisa «Coda del
Diavolo» Porzlu Luciu, katerega
je urednik lista «Trieste Libera»
Albert Paulin tožil, ker je Porzio
zapisal o njem, da je bil konfident
fašistične kvesture, so razne pri-
če potrdile, da je pisal omenjeni
list resnico. Paulin, Vidalijev tra-
bant, je bil spijon in je izdajal
antifašiste, za kar je okoli dve leti
dobil po 200 lir na mesec.

Poškodbam je podlegla Marija
Mahnčeva por. Skrlavaj z Opčin,
ki jo je povozil avto pri izhodu iz
Doma kulture na Opčinah. Polici-
ja je aretirala šoferja, ki jo je po-
vozil in se pri tem ni ustavil.

Fašistični škvadrasti so v petek
7. t. m. ob 2,20 zjutraj z eksplozi-
vom uničili na korzu Roosevelt v
Gorici slovensko trgovino s stekle-
nino «Korena». Povzročili so mili-
jonsko škodo v trgovini sami, po-
leg tega pa je eksplozija razbila
izlozbe v bližnjih trgovinah ter šipe
na oknih v zgornjih nadstropjih.
Ljudje, razen zakrknjenih šovin-
stov, so ostro obsodili ta novi te-
roristični napad na Slovence.

Pri odseku za ekonomska dela v
Zavljah so zopet odpustili večje
število delavcev ter tako povečali
armado brezposelnih.

Na obravnavi proti nekaterim
članom piranskega CLN so pričali
tudi prof. Paladin, Karl Schiffrer
in drugi veljaki tržaškega CLN, ki
pa se niso upali odločno nastopiti
v obrambo svojih varovancev, ker
so se bali zameriti fašistom in
skvadrinom. Seveda, «italijanstvo»
predvsem!

Na Zaveljski cesti so našli truplo
neke 80letne Ivanke Krevatin iz
Kopra, ki jo je povozil neznan
avto.

V nedeljo so sklicali Bidovec,
Gombacci in drugi «zaščitniki» ne-
kak svoj kongres, pri čemer so se
hoteli polastiti imena SHPZ. Proti
temu lažnemu kongresu so poslali
svoje izjave številni člani prosvet-
nih društev, v katerih gospodarijo
odborniki, verni Vidalijevi hlapci.

Na osnovnih šolah se je v pone-
deljek pričel zopet pouk in ulice
so se s šolarji oživele.

S svetilnim plinom je izvršila
samomor 65letna Gigliola Birca
vdova Siroti iz ul. Fabio Severo 49.

Ko je bila globoko zatopljena v
molitev v cerkvi sv. Antona, je
nekaj tatič ukral Gultani Vandi
ročno torbico s 1500 lirami. Torej
tudi vneta molitev ni vedno ko-
ristna, čeprav pelje v nebesa. No,
Vanda je šla raje prej na policijo
in prijavila dogodek.

Od torka do četrta zvečer so
tiskarski delavci stavkali. Zato
smo bili brez časopisov in ljudem
je bilo kar malce dolgčas.

INPS (zavod za socialno zava-
rovanje) bo zgradil v ul. Battisti
12nadstropno stanovanje. Poleg
tega misli zgraditi tudi zdravilišče
za pljučno bolne. Skupni stroški
bodo znašali 700 milijonov lir.

V Skednju je umrl 82letni žup-
nik Josip Macarol. Ker je bil med
ljudmi zelo priljubljen, se je ude-
ležila njegovega pogreba velika
množica ljudstva.

Burja nas je v preteklih dneh to-
jesen prvičkrat obiskala in tu pa
tam vrgla na cesto kako opeko, k
sreči pa nikomur na glavo.

Pred vojaškim sodiščem se je za-
čel v četrtek proces proti listu
«Corriere di Trieste» zaradi znane
afere s šoferji RASC. Postopek pa
bo mnogo krajši od onega proti
«Primorskemu dnevniku», ker ve-
lja kot dokazno gradivo pričevanje
prič z omenjenega procesa.

Danes se prične pouk na sloven-
skih srednjih šolah.

Zgodovina KP STO-ja dokazuje da je mogoče voditi borbo samo na načelih

marksizma-leninizma

V zadnjem delu svojega politi-
čnega poročila na II. kongresu KP
STO-ja je tov. Babič Branko, se-
kretar CK KP za Tržaško ozem-
lje, začrtal politično linijo naše
Partije za bodoče delo. Bistvene
misli iz njegovih zaključkov so na-
slednje:

Na osnovi podane analize dveh
let dela in borbe naše Partije, pred-
vsem v dobi po resoluciji Inform-
biroja, si bomo lahko pravilno za-
črtali našo nadaljnjo pot. Kakšna
naj bo naša partijska linija, če ho-
čemo ostati zvesti revolucionarne-
mu gibanju in na tržaških tleh na-
daljevati borbo proti reakciji in
imperializmu ter proti revizioniz-
mu Informbiroja, ki je ravno pri
nas zavzel tako izrazite in kon-
kretno kontrarevolucionarne obli-
ke? Preden pa bi prišli h konkret-
nim nalogam, se mi zdi potrebno,
da se enkrat poudarimo bistvene
faze razvoja revolucionarnega gi-
banja in njegove borbe na naših
tleh po končani narodno-osvobo-
ditni vojni.

Po zlomu nemško-italijanskega
fašizma se je ogromna večina tr-
žaškega delovnega ljudstva ne gle-
de na narodnost odločila na čelu
s svojo Komunistično partijo za
priključitev Trsta in njegovega za-
ledja k FLRJ. Tržaško delovno
ljudstvo je v ljudsko-demokratski
Jugoslaviji zrla vse pogoje za do-
sledni razvoj lastne ljudske demo-
kracije in za pot v socializem, ka-
kor tudi popolno jamstvo za pra-
vilno marksistično-leninistično re-
šitev nacionalnega vprašanja narod-
nostno nehomogenega Trsta. Tako
odločitev tržaških delovnih množic
so narekovali tudi politični porazi
italijanskega demokratičnega gi-
banja pod vodstvom KPI, ki zaradi
svojih strateških in taktičnih napak
ni mogla v Italiji izvajati ljud-
ske demokracije in tako ustvariti
pogoje za rešitev tržaškega vpra-
šanja na temelju ljudsko-demokrati-
čnega sporazuma med jugoslovanski-
mi narodi in italijanskim narod-
nom. Iz istih razlogov, iz katerih se
je tržaško delovno ljudstvo odloči-
lo za priključitev k Jugoslaviji, se
je mednarodna imperialistična re-

akcija z vsemi silami uprla pri-
ključitvi.

Kljub kompromisu o ustanovitvi
STO so še vedno obstajale najos-
novnejše subjektivne in objektiv-
ne možnosti, da v okviru STO e-
notno tržaško delovno ljudstvo pod
vodstvom svoje Komunistične par-
tije ter ob zaščiti mednarodnega
delavskega gibanja in držav ljud-
ske demokracije na čelu s Sovjet-
sko zvezo, kljub mahinacijam me-
narodnih imperialistov izvojuje
svoje demokratično oblast in po-
goje samoodločanja. Po podpisu
mirovne pogodbe je tržaško delov-
no ljudstvo zrla jamstvo za usodo
in razvoj svojih demokratičnih
pravic v lastni enotnosti in v za-
upanju v dosledno protimperiali-

Branko Babič

stično politiko Sovjetske zveze in
držav ljudske demokracije. Toda
na žalost je postalo vse očitnejše,
da Sovjetska zveza in druge drža-
ve vzhodnega tabora podobno ko-
roškemu vprašanju pričenjajo tudi
tržaško vprašanje uporabljati na
revizionistični način kot drobiž za
trgovanje med velikimi silami. To
dejstvo je zlasti jasno potrdil zlo-
činski nastop frakcijske tuje a-
genture pod vodstvom Vidalijskega
klana, ki mu je trenutno uspelo razrušiti no-
tranje pogoje za zmago demokra-
tičnega gibanja tržaškega delovne-
ga ljudstva namreč demokratično
enotnost italijansko - slovanskih
delovnih množic Trsta.

Spričo teh in takih dejstev iz-
javljamo, da usoda STO-ja ne sme
biti predmet kakršnega koli trgo-
vanja med katerimi koli velesila-
mi, temveč je in mora biti stvar
sporazuma med prizadetimi jugo-
slovanskimi narodi in italijanskim
narodom ter odločanja demokrati-
čnih tržaških množic.

Edino realno osnovo, ki daje
možnost ponovnega razvoja in
razmaha demokratičnih sil na Tr-

žaškem ozemlju predstavlja odlo-
na, vztrajna in neomahljiva borba
za obnavljanje in nadaljnje utrje-
vanje iskrene borbene enotnosti in
bratstva italijansko - slovanskih
ljudskih množic.

Zato je osnovna stvar ponovno
usposobiti SIAU kot je bila nekdaš-
ja, jo pojačati in utrditi ter v njenem
okviru mobilizirati najširše ljud-
ske množice v aktivni in konkret-
ni borbi proti reakciji ter za de-
mokratične pravice tržaškega de-
lovnega ljudstva. SIAU ter v nje-
nem okviru QF slovenskega naroda
mora ponovno postati tista sila,
ob kateri se bodo razbijali vsi na-
cional-šovinistični napadi tržaške
reakcije, v coni B pa naj še bolj
postane množična politična baza
ljudske oblasti. Ravno tako mora-
mo še bolj razširiti in organizacijs-
ko okrepiti množične organizacije
žena in mladine. ASIZZ mora osta-
ti politična organizacija vseh že-
na, ki se skupno z možem bore v
vsakodnevni politični borbi za lep-
še in boljše življenje vseh delov-
nih ljudi. Samo v okviru splošne
borbe se lahko žene uspešno bori-
jo tudi za rešitev svojih posebnih
ženskih problemov. Pri mladini pa
ne smemo zožiti organizacije samo
na komunistične mladince, kot to
delajo informbirojski likvidatorji.

Naša Partija mora posvetiti naj-
večjo pažnjo sindikalnemu gibanju,
konkretno Enotnim sindikatom. Na
tem terenu so informbirojevci pov-
zročili veliko škodo napredni borbi
proletariata. Ni več razredne sin-
dikalne borbe in tržaški proletarijat
je prepuščen volji delodajalcev, ki
jim složno pomagata vodstvi Enot-
nih sindikatov in Delavske zbor-
nice. Tukaj je treba odločne in vz-
trajne akcije v preprečevanju in
organiziranju delavstva v borbi
proti Delavski zbornici in vodstvu
Enotnih sindikatov. Ne smemo se
pri tem plašiti očitka, da razbijamo
Enotne sindikate, ker bolj jih
ni mogoče razbiti, kot so to napra-
vili informbirojevci.

V coni B pa morajo Enotni sin-

dikati podpirati ljudsko oblast v
njenih naporih za dvig produkcije,
za izboljšanje delovnega sistema
itd. Le v okviru borbe za čim večjo
utrditev ljudske oblasti se ES lah-
ko borijo za izboljšanje položaja
delavstva. Treba je jasno razliko-
vati vlogo ES v coni A pod oblastjo
buržoazije in v coni B, kjer je
ljudska oblast proletariata in vseh
delovnih ljudi.

Da bomo lahko uspešno izvrše-
vali te naloge, je nujno potrebno,
da ohranimo in še bolj uvrstimo
našo Partijo kot avantgardno revo-
lucionarno borbena Partijo. Boriti
se moramo proti liniji tako imeno-
vane množične Partije, ki jo izva-
ja Vidalijska social-patriotska frak-
cija, ker je to linija likvidiranja
borbene revolucionarne Partije.

Ni mogoče voditi uspešne
borbe o vseh teh vprašanjih, če isto-
časno ne vodimo odločne borbe

Zaradi stavke tiskarjev je izšel
naš list z zamudo. Prosimo čitate-
lje, da to upoštevajo.

proti politiki Informbiroja kot se-

stavnega dela reakcionarne politi-

ke proti delavsko revolucionarnemu

gibanju. Čez eno leto od famozne

resolucije je več kot dovolj, da

smo spoznali ves kontrarevolucio-

narni značaj informbirojske po-

litike.

Z dosledno in uporno politično

ideološko ter konkretno borbo

proti politiki Informbiroja bomo

lahko razvijali revolucionarno bor-

bo proletariata in delovnih mno-

žic. Z našo borbo proti politiki

Informbiroja na tržaških tleh pa

bomo tudi prispevali svoj delež v

obrambi revolucionarne teorije in

prakse marksizma-leninizma proti

vsakemu poskusu revizionizma ter

uničenja revolucionarnega delav-

skega gibanja. Vedno več je ljudi,

ki spoznavajo pravilno in zgodo-

vinsko važnost giganske borbe, ki

jo danes o tem vprašanju vodi KPJ.

Ta borba mora nujno končati z

zmago KPJ, ker ni mogoče uničiti

revolucionarna načela marksizma-

leninizma in ker je na svetu večina

poštenih ljudi, kot je dejal Tito;

zato mora končno zmagati resnica.

Zaključna resolucija II. kongresa

II.

V pogledu resolucije in politike Informbiroja II. kongres se
enkrat ugotavlja njen revizionistični in kontrarevolucionarni
značaj v mednarodnem delavskem in demokratičnem gibanju
ter obkrožuje odločnost, junaštvo, doslednost in načelnost, s ka-
teroj KPJ od vodstvom svojega CK in tovariša Tita brani ne
samo pridobitev revolucije in graditve socializma v FLRJ, am-
pak brani revolucionarno načela marksizma-leninizma sploh v
interesu mednarodnega delavsko-revolucionarnega gibanja.

III.

V jugoslovanskem področju (coni B) Tržaškega ozemlja II.
kongres ugotavlja, da je osnovna naloga Partije dalje razvija-
nje in krepitev ljudske oblasti in ljudske demokracije. Na tej
osnovi je potrebno:

1. Jačiti ekonomsko bazo ljudske oblasti z razvijanjem in
spopolnjevanjem planskega gospodarstva z perspektivo razvija-
nja in jačenja socialističnih elementov ter omejevanja speku-
lantskih, privatno - kapitalističnih tendenc ter tako stalno dvi-
gati splošni življenjski standard delovnega prebivalstva.

Zato mora Komunistična partija v Istrskem okrožju:
a) maksimalno izrabiti produkcijska sredstva ter stalno
dvigati industrijsko produkcijo, skrbno nabavljati za indu-
strijo potrebne surovine ter skrbeti za njihovo pravilno in ra-
cionalno razdeljevanje; čim bolj upajati sistem racionalne raz-
poreditve delovne sile;

b) odločneje razvijati kmetijske obdelovalne zadrage s po-
litično mobilizacijo in dajanjem kreditov in ostale ekonomske
pomoči od strani ljudske oblasti ter tako jačiti socialistične
elemente na vasi;

c) dalje razvijati združništvo vseh vrst z nalogo, pove-
zati vse produkcijske sile in sposobnosti ter s tem zvišati pro-
dukcijo in izboljšati prebivalstva z industrijskimi in
kmečkimi proizvodi, v čiti odkup in plasiranje kmečkih proiz-
vodov ter tako čim bolj izločiti posredni spekulantski element;

d) pojačati materialno bazo ljudske oblasti z gradnjo in-
dustrijskih obratov, stanovanjskih blokov, potrebnih javnih
poslopj; povečati izsuševalna dela ter tako pridobiti nova ro-
dovna zemljišča, urediti cestno omrežje, spopolniti elektri-
fikacijo.

2. Na kulturno-prosvetnem področju je potrebno:

a) še nadalje razviti in dvigniti na višino slovensko in
hrvaško šolstvo ter izbrisati težke posledice 25-letnega nacio-
nalnega zatiranja po fašistični Italiji;

b) čim bolj demokratizirati šolstvo v svoji celoti, zlasti izkore-
niti buržoazno-reakcionarni vpliv na šolsko vzgojo v ita-
lijskih šolah;

c) pojačati in razviti množično kulturno-prosvetno delo v
mestu in predvsem na deželi.

3. Razvijati stalno politično mobilizacijo širokih ljudskih
množic o vseh konkretnih vprašanjih ljudske oblasti. Enotno
vsenarodno politično gibanje mora biti najmočnejša opora ljud-
ske oblasti. Dalje razvijati in utrjevati slovansko-italijansko
bratstvo, konkretno bratstvo Slovencev, Italijanov in Hrvatov
v borbi proti vsem šovinističnim razpihovalcem narodne mrznje.

IV.

Da bi mogla Partija izpolnjevati svoje naloge, mora ohrani-
titi svojo organizacijsko strukturo, ki jamči njeno resnično
borbeno avantgardno funkcijo proletariata in širokih delovnih
množic.

Vloga Komunistične partije kot organizatorja borbe slo-
vanskih in italijanskih ljudskih množic je dobila svoj popolni
izraz v nedavni pretekli zgodovini tržaškega delavskega revo-
lucionarnega gibanja. Antifašistična množična organizacije: SI
AU, OF, Antifašistične žene, Antifašistična mladina in druge
predstavljajo konkretno obliko borbene organizacije množic, v
katerih se izraža tako avantgardna vloga Partije kakor tudi
revolucionarna aktivnost delavstva mesta in dežele: Italijanov,
Slovencev in Hrvatov.

Tržaškega ozemlja

Komunistična partija gradi v coni B lepšo bodočnost delovnim ljudem

Dejavnost Komunistične partije Tržaškega ozemlja je pokazala obilne sadove na vseh toriščih zlasti v pogojih ljudske oblasti v Istrskem okrožju, ki ga je na kongresu KP STO podal tov. Beltram.

Glavna naloga Partije v Istrskem okrožju je bila in ostaja še nadalje udržitelj ljudske oblasti kot osnovne revolucionarne pridobitve v narodnoosvobodilni borbi. Pregled dela KP na področju Istrskega okrožja ima še prav poseben pomen, ker so praksa Partije in njeni uspehi neovrgljivo dokazno gradivo za razkrinkavanje »kritikov« in obrekovalcev, ki skupno z ostalimi sovražniki delovnega ljudstva napadajo Partijo ter potvarjajo dejstva Uspehi oblasti pod vodstvom delavskega razreda in njegove avantgarde pri graditvi novega življenja so dokaz pravičnega vodstva in bodo dokončno razkrin-

društvo, po mestih pa konzumne in obrtne zadruge. Ljudska oblast je nudila združništva velikomočno zato se je nenehno razvijalo.

Navzlic posebnemu mednarodno-pravnemu položaju je partija vedno upoštevala politično perspektivo pri določanju svoje gospodarske politike. Njen cilj je bil vedno omejevanje kapitalističnih elementov in spekulacije. Na tej liniji je zlasti odločil o odpravi kolonata, ki spada med najvažnejše ukrepe ljudske oblasti.

Po podpisu mirovne pogodbe se je Partija v novih pogojih nadalje borila za udržitelj ljudske oblasti. Ta oblast je morala reševati razne finančne težave glede valute, ker ni italijanska vlada izpolnila svojih obveznosti. Začela je uvajati načrtovano v gospodarstvu, kontrolirala vso proizvodnjo, določala cene, imela v rokah zunanjo trgovino, nadzorovala trgovino na debelo in skoraj vso trgovino na drobno. Načrtovanje je zajelo vse gospodarstvo. V decembru 1947 je bil pripravljen prvi gospodarski program Istrskega okrožja in že v prvem polletju 1948 so se pokazali njegovi pozitivni rezultati. Začelo je naraščati število delavstva v tovarnah in na gradbiščih, izboljšala se je oskrba prebivalstva, reorganiziralo so se nabavno-prodajne zadruge, brezposelnosti ni bilo več in začela je primanjkovati zlasti strokovna delovna sila. Življenjska raven se je močno dvignila, ljudska oblast je pod vodstvom delavskega razreda in njegove avantgarde uspešno zavrnila gospodarski program za leto 1948 in s tem dejansko spremenila stanje v Istrskem okrožju.

Reakcije so seveda vsi ti uspehi razjarili. Začela je še hujša gonja proti ljudski oblasti, posluževala se je preko CLN vseh sredstev od propagande do teorije. Toda vse besede o preganjanju Italijanov so bile v opreki s stvarnostjo, ker so Italijani proporcionalno zastopani v vseh odborih in ustanovah. V pogojih ljudske oblasti se je

zelo razvilo združništvo. Mreža zadrug se je razširila po vseh KLO-jih. Ustanovljale so se kmetijsko nabavno prodajne zadruge, konzumne, obrtniške, ribiške itd. Januarja 1947. se je ustanovila v Pučah prva kmečko obdelovalna zadruga, konec 1948 leta pa so ustanovili devet novih takih zadrug. Danes imamo množično gibanje delovnih kmetov, ki stopajo prostovoljno v zadruge. Gradnja združnih domov mobilizira vse delovne ljudi v vaseh.

Napredovali so tudi sindikati. Iznebili smo se oportunistov in kavarniških revolucionarjev in sindikalna organizacija se je ozdravila. Je še mnogo vprašanj, ki čakajo rešitve, so še težkoče, toda s pomočjo Partije bodo sindikati vsa ta vprašanja uspešno reševali.

Ljudska oblast je tudi pravilno postavljala in reševala nacionalno vprašanje. Vse tri narodnosti so popolnoma enakopravne, vsem je zagotovljen gospodarski, politični in kulturni razvoj rase mržnja in nacionalna diskriminacija sta prepovedani. Oblast posveča veliko skrb tudi italijanskemu šolstvu. Ustanovljene so bile nove italijanske šole, glavna naloga na področju italijanskega šolstva pa je njegova defasistizacija in demokratizacija. Odloki in ukrepi ljudske oblasti pa so bili le ena stran dela

KP pri reševanju nacionalnega vprašanja.

SIAU je v coni B ohranila in utrdila široko ljudski enotno politični značaj, ki ga je imela ob osvoboditvi OF, in je sprejela nalogo fronte delovnega ljudstva kot politične osnove ljudske oblasti. Ona utrjuje bratstvo kot osnovo ljudske demokracije ter mobilizira delovno ljudstvo v raznih akcijah. Uspešno izvajajo svojo delo tudi druge množične organizacije. Vse te organizacije ne glede na nekatere slabosti vršijo pri nas tisto vlogo, ki jim jo določajo marksistično-leninistična načela uresničevanja avantgardne vloge KP, katere se preko njih povezuje z najširšimi ljudskimi množicami.

Naša prijava je izvajala zmago nad okupatorjem, ohranila in krepi pridobitve NOB, utrjevala bratstvo med tu živečimi narodi, očuvala enotnost svojih vrst v borbi s frakcionarji. Vseh teh uspehov pa ne bi dosegli brez nesebične pomoči Vojne uprave, narodov Jugoslavije in njih vodstva.

Partija bo izvršila ob najširši mobilizaciji množic in s požrtvovalnim delom velike in težke naloge, ki jo še čakajo v bodočnosti ter tako razbila vse klevete in laži kontrarevolucionarnih agentov Kominforma. Njena častna dolžnost je izgraditi delovnemu človeku svobodno in lepše življenje in to dolžnost bo tudi izpolnila.

lavcev okrog teh sindikatov. Delavci čutijo potrebo, da se reorganizirajo, toda ne več na liniji borbe v okviru sedanje sindikalne organizacije, ki je ni več. Delavci so končno spoznali brezplodnost borbe na sindikalni liniji, ki so jo sindikatu vsilili vidaljevski frakcionarji, ker niti najmanjše možnosti ni, da bi jo vzpostavili na njenih nekdanjih osnovah, ker sindikalnega delovanja v smislu načel, izraženih v statutu Enotnih sindikatov, ni več.

Zaradi smotrov, ki so jih postavili vidaljevci, ki hočejo revizijo mirovne pogodbe in priključitev Trsta k Italiji, zaradi nepopravljivega polo-

B. Petronio

Žaja, v katerem se je znašla organizacija tržaških Enotnih sindikatov, in stališča, ki ga je zavzela večina najzavednejših delavcev, da je namreč treba prekiniti s takimi ljudmi in postaviti temelje novega avtonomnega sindikalnega gibanja na Tržaškem ozemlju, je potrebno, da to vprašanje kongres naše Partije preuči.

Sodimo, da je treba resni sindikalni položaj v coni A Tržaškega ozemlja rešiti na tej liniji in da je to tudi mogoče, če se za to pogumno in vztrajno zavzamemo komunisti, ki se morajo te naloge lotiti realistično z revolucionarnimi metodami, pa če je zlo še tako hudo. Prekiniti je treba z vidaljevci v Enotnih sindikatih, izolirati jih, razkrinkovati sistematično njihovo početje in objasniti mednarodni delavski javnosti s posredovanjem Svetovne sindikalne zveze odločitve tržaških delavcev, da bodo postopali v tem smislu.

Kongres predlaga sindikalna komisija Partije naslednjo vodilno linijo:

Sindikalna organizacijska enotnost na podlagi razdelitve Tržaškega ozemlja na obe coni, katerih delavci naj se združijo v sindikalni organizaciji, ki se bo opirala na razredna načela ter na proletarsko demokracijo, tako kakor določa tudi uvod statuta Svetovne sindikalne zveze. Na tej organizacijski sindikalni osnovi je treba obnoviti enotno fronto delavcev in prenesti načelni spor, ki ga je izzvala resolucija Informbiroja, v njegov naravni okvir, v Partijo. Započeti akcijo za mobilizacijo delavskih okrajev s prepričevanjem delavcev o dolžnosti in potrebi, da se ustvari osnovna borbena organizacija. Treba se je boriti v premišljeni obliki za to, da bi delavci v coni A obnovili svojo sindikalno organizacijo tudi s sodelovanjem delavcev, ki so še pod vplivom Delavske zbornice, ki jo je treba omejiti na kar najmanjši odsek.

Treba je opretili borbo na linijo, ki jo mora Partija stalno obeleževati in ki mora biti utemeljena po dejstvih v dani situaciji. S tako linijo je treba doseči, da bodo delavci tega ozemlja v najkrajšem času sposobljeni poslati delegate iz vseh poddelij Tržaškega ozemlja, ki jih bodo delavci svobodno izvolili, na kongres, na katerem naj bi se spet uveljavila kot pravilna politično-sindikalna linija razredne tradicije, izpopolnjena in razvita po izkustvih iz borbe proti fašizmu in osvobodilne vojne, namreč linije nekdanje Delavske enotnosti in poznejše Pokrajinske zveze Enotnih sindikatov; linija, ki bo pomenila nadaljevanje politično-sindikalne smeri herojskih borb tržaških delavcev vse od vstaje v maju 1945 pa do junija 1948. Kongres bi moral na ta način pomeniti poraz oportunistov ter radičevskih in vidaljevskih social-patriotov.

Konkretno je naloga komunistov na posameznih delovnih mestih ta, da organizirajo v borbo in aktivizirajo v njej vse delavce, ki čutijo potrebo, da se napravi v pozitivno in organizirano akcijo in konstruktivno usmerijo vse nezadovoljstvo in vso negativno kritiko. Ustanoviti bo treba iniciativne odbore po tovarnah in podjetjih, zbirati pristaše, sklicati in organizirati zborovanja, na katerih uaj bi delavci izrazili svoje stališče, preučili predloge o organizacijskih osnovah, ki bi jih stavlili tovariši pobudniki v diskusijo.

Ce ga bo naša Partija dobro vodila, si bo tudi v teh težkih pogojih delavski razred in okrog njega vsi delavci najrazličnejših strokov zopet pridobili moč, prestiž in spoštovanje v okviru odnosov med delavskim in kapitalističnim razredom v Trstu.

Tržaški proletariati si mora priboriti razredni sindikat

O sindikatih je podal zelo obširno in izčrpano poročilo tov. Petronio. Označil je značaj in naloge pravega razrednega sindikata, orisal nastanek in zgodovino Enotnih sindikatov do objave resolucije Informbiroja, oportunistem in sektaštvu vodstva ES po objavi resolucije, delo, ki so ga opravili in ga opravljajo Enotni sindikati v coni B, ter sedanje naloge.

Enotni sindikati so do kraja izgubili značaj sindikalne organizacije in služijo vsem drugim interesom kot pa koristim širokih delavskih množic. V organizaciji, ki se je spremenila v pomožno sekcijo revizionistov in socialpatriotov, je življenje delavcem, ki se s tem ne strinjajo, ali za naloge

Vidalija ne zanimajo, onemogočeno. Pod vodstvom takih ljudi v znamenju takih potvorb in sprememb ni mogoče več mobilizirati tržaških delavcev. V taki organizaciji pod vodstvom Radicha, Slavca in ostale družine, agentov Kominformizma, agentov Vidalija, ki si je prizadeval in si še prizadeva, da bi uničil preteklost in strgal vezi z revolucijo ter povedel čim večje število delavcev v nepopravljivo zvezo z iredentizmom, obnova sindikalne borbene fronte ni več mogoča.

Velika množica delavstva je že prišla do takih zaključkov. Sedaj je že treba izključiti možnost akcije za enotnost kategorij najzavednejših de-

KP Svobodnega Tržaškega ozemlja

Zato II. kongres priznava nujnost razvoja teh tradicionalnih revolucionarnih borbениh organov delovnih množic Tržaškega ozemlja, ker so ti organi najprimernejše sredstvo za okrepitev borbe in za mobilizacijo demokratičnih sil cone A tega ozemlja, medtem ko predstavljajo v coni B najboljše sredstvo za okrepitev ljudske oblasti in za pojačanje sodelovanja ljudskih množic v vodstvu in v izvrševanju oblasti.

V cilju okrepitve politične in ideološke enotnosti Partije ter njene organizacije, smatra II. kongres za potrebno:

a) Nadaljevati in odločno izboljšati ideološko in politično vzgojo kadrov in članstva Partije zlasti v zvezi s politiko Informbiroja.

b) Razviti še v večji meri revolucionarno budnost proti poskusom sovražnika, da minira Partijo od znotraj in od zunaj. Hkrati pa sprejemati v Partijo poštene delavce in demokrate, ki so aktivni in borbeni.

c) Se bolj razviti v Partiji orožje kritike in avtokritike kot metodo ter tako izboljšati delo Partije in omogočiti njen razvoj.

d) Voditi borbo proti prakticizmu in s tem dvigniti pri partijskih kadrih razumevanje splošne perspektive konkretne razredne borbe v posebnih okoliščinah cone A in cone B.

Glede nalog agitacije in propagande II. kongres izjavlja, da je potrebno:

a) Okrepi tako v Partiji kakor tudi med množicami propagando marksizma-leninizma. Boriti se nenehno proti vsem oblikam oportunističnega in revizionističnega ter buržoaznega odklona od ideologije in v revolucionarni teoriji.

b) Nadaljevati sistematičnim razkrinkovanjem politike in ideologije imperializma ter reakcije v vseh njenih konkretnih in splošnih oblikah tako lokalnih kot mednarodnih. Razgaljati zlasti politiko zatiranja in izkoriščanja po imperializmu in njegovi vojnihojskaški ideologiji.

c) Okrepi pomoč Partije kulturnim in ljudsko-sportnim organizacijam v vseh oblikah.

V cilju aktiviziranja in mobilizacije širokih ljudskih množic po partijski politični liniji ugotavlja II. kongres Partije kot nujno:

a) Okrepi in razširi množične antifasistične borbene organizacije: SIAU, OF, ASIZZ, ZAM ter ostale množične organizacije.

b) Spriči teh nalog se morajo komunisti boriti proti vsem pojavom nezaupanja v revolucionarne sile ljudskih množic, da bi mogli čimprej premagati politično krizo, ki so jo povzročili politika Informbiroja v mednarodnem delavskem gibanju in krajevni informbirojevci v demokratičnem gibanju cone A.

c) Pojačiti napore, da bodo Enotni sindikati v coni A ponovno postali razredno borbени sindikati tržaškega proletariata, kot so bili pred resolucijo Informbiroja. Odločno razviti akcijo za popolno izolacijo oportunističnega, revizionističnega in razbijalskega vodstva Enotnih sindikatov kakor tudi razkrinkavanje delodajalske črnožolte Delavske zbornice ter tako ustvariti sindikalno enotnost tržaškega proletariata.

V coni B pa naj bodo Enotni sindikati še močnejša opora ljudski oblasti v ustvarjanju lepše in boljše bodočnosti delovnega ljudstva Istre.

V.

II. kongres Komunistične partije STO-ja nalaga centralnemu komiteju KP STO-ja, da razvije svojo aktivnost na podlagi označenih načel in da nadaljuje predvsem z odločno borbo proti revizionistični in kontrarevolucionarni politiki Informbiroja, brez katere ni mogoče zmagovati protiimperialistični in protifasistični boj, boj za neodvisnost, za mir, za demokracijo in za bratsko sodelovanje med narodi.

Smrt fašizmu!

Svoboda narodu!

KRONIKA

Graditelji Avtoceste bratsva in enotnosti so pred kratkim slavili eno izmed svojih največjih zmag: zgotovili so veliki nadvoz pri Pačvi nad železniško progo Brčko-Vinkovci, ki veže zagrebski del ceste z beograjskim.

Kolektiv tovarne sladkorja v Čupriji je napovedal tekmovalno vsem kolektivom sladkorne industrije v državi.

Kmalu bo dograjena prva tovarna radijskih in rentgenskih aparatov v FLRJ.

7. oktobra so po vsej Jugoslaviji praznovali dan topništva jugoslovanske armade.

74 km dolga železniška proga Sabac-Zvornik, ki jo grade vojniki JA, bo kmalu gotova.

Slovenski pravniki so izjavili na svojem zborovanju, da so oni zvezi priče naše ljudske revolucije in socialistične graditve v naši državi. Vzeli so kot častno dolžnost borbo proti vsem socializma tujim pojavom. Zanje je bila sodna komedija v Budimpešti nov, močan opomin za to, da vsak od njih, kjer koli je in kjer koli dela, čim več prispeva k izgradnji FLRJ, katere vodstvo danes odia na svetu dviga revolucionarno zastavo marksizma-leninizma.

Cele vasi novega gospodarskega središča za preskrbo Beograda so zgradile mladiške brigade na Pančevskem ritu v letošnjem poletju.

Nekaj številk iz XI. plenuma CK Ljudske mladine Srbije: organizacija ima 706.752 članov, 200.000 mladincev in mladink dela aktivno v kmetijskih zadrugah, 55.000 pa se jih je vključilo v obdelovalne zadruge. Letos je dala organizacija 31.700 novih delavcev v socialističnem gospodarstvu; 85.791 jih je pa prostovoljno sodelovalo pri letošnjih delovnih akcijah na avtocesti.

Odlikovani so bili najzaslužnejši delavci železniške delavnice v Mariboru.

V Ljubljani imajo sedaj tri prehode: prvi je že star in vodi pod nebotičnikom, drugi veže ozko Copovo (bivša Prešernovo) s Franciškanskim ulico, tretji pa gre iz Selenburgove v Wolfovo ulico.

Od junija do septembra je delalo pri regulaciji potoka Pšate in graditvi gospodarskih poslopij bodoče ekonomije preko 54.000 Ljubljancov, ki so skupno izvršili 568.069 delovnih ur.

Prvi žitni silos v Sloveniji so zgradili v Zalogu pri Ljubljani. Je največji te vrste v Srednji Evropi. Visok je 45 metrov; ima najmodernejše strojne naprave, ki so jih vse izdelali doma.

Frontne brigade Črne gore pridno pomagajo pri osuševanju Skadrskega jezera. Vsega skupaj dela 35 posebnih brigad s 6000 člani.

V okolici Požarevca so posejali 2000 ha zemlje s pšenico več kot lani.

V goriskem okraju bodo preorali 500 ha ledin.

Traktoristi pridno pomagajo pri jesenski setvi. Do 1. oktobra so na državnih posevkih v Sloveniji že izpolnili 24 odst. svojega plana. Pričakujejo, da bo v ljubljanski oblasti končana jesenska setev 24. oktobra, v gorški pa 15. novembra.

Racionalizatorji in novatorji v tovarni kemičnih izdelkov v Hrvatski so pripravili podjetju z izboljšanjem proizvodnih procesov in strojnih naprav čez 1.200.000 din.

V premogovniku St. Janž je brijada Umka Franca presegla normo za 260 odst.

Vsa podjetja morajo v FLRJ obvezno zbirati papirne odpadke.

Sladkorno peso letošnjega pridelka so že pričeli predelovati sladkorne tovarne.

Nova letišča oljnih škrljencev so odkrili v Dalmaciji, Makedoniji in drugod. Izpolnili so tudi naprave za izkoriščanje škrljencev.

Frontovci iz ličanskega rajona pridno pomagajo v tovarni »Litostroja«. Do sedaj so naredili že preko 12.000 delovnih ur.

ENO PETINO ZEMLJE ŽE OBDELUJEJO KMETIJSKE OBDELOVALNE ZADRUGE

Zadružništvo na vasi stalno napreduje v Jugoslaviji. Vedno znova se krepi število zadrug in večja površina obdelovalne zemlje. Letos so se po vsej državi pokazale prednosti zadružnega gospodarstva in skupnega dela, tako da sedaj skoraj ni vasi, kjer bi še ne imeli obdelovalne zadruge; v mnogih okrajih je celo zadružni sektor v večini.

Letos poleti so ustanovili nove zadruge, kljub temu da se je zdelo, da poletni čas ni primeren za njih ustanavljanje. Tako je bilo letos marca 3.046 zadrug s 166.287 gospodarstvi in 868.798 ha obdelane zemlje, sredi septembra pa je število zadrug naraslo nad 5.000 s približno 250.000 družinami in nad 1.400.000 ha zemlje. V Bosni in Hercegovini se je površina obde-

lane zemlje najbolj povečala julija (za 24,3% v primeri z junijem). V Sloveniji je število gospodarstev naraslo junija za 62,1%.

Najbolj so se zadruge razširile v Vojvodini, Makedoniji, Crni gori, ter Bosni in Hercegovini. V Vojvodini so se zadruge razširile zlasti poleti.

Največja zadruga v Jugoslaviji je zadruga »Njegoš«, ki so jo ustanovili pred štirimi leti kolonisti iz Črne gore v vojvodinski vasi Sekić in jo preimenovali v Lovćenac. Zadruga šteje 962 gospodarstev s 4.250 člani in ima 8.446 katastrskih orolov zemlje. Velika zemljišča obdelujejo predvsem s stroji. Imajo 30 traktorjev in svojo strojno postajo. Lani so oddali 790 vagonov pridelkov, med njimi 58 vagonov

pšenice in 60 vagonov koruze. Letos bodo zadružniki oddali 1.000 vagonov pridelkov.

OSMA OBLETNICA vstaje makedonskega naroda

Makedonsko ljudstvo je praznovalo 11. oktobra osmo obletnico vstaje proti fašističnim osvajalcem. Ob tej priložnosti je bil v Skopju narodni festival, mimohod folklornih skupin, zborov, orkestrov itd. V narodnem gledališču, pa je bila slavnostna akademija. Na njej je govoril o pomenu tega nacionalnega praznika makedonskega naroda in o razvoju narodnoosvobodilne vojne v Makedoniji, član Politbiroja CK KP Makedonije Borko Temelkovski.

Maršal Tito je ob tem prazniku poslal pozdravno brzojavko Lazarju Koliševskemu. V njej pravi, da je »s svojimi dosežki uspehi v graditvi ljudske republike makedonski narod pokazal, da so bile lažne bajke raznih imperialistov v preteklosti o tem, da makedonski narod ni sposoben za življenje, da makedonskega naroda sploh ni, marveč da so to Bolgari itd. Takine in podobne bajke znova širijo sedaj, ko so se znova pričeli oglašati »osrečevalci«, kakor so bolgarski šovinisti, ki govorijo o nerešenem makedonskem vprašanju v Vardarski Makedoniji itd. Da bi dosegli svoje imperialistične in šovinistične cilje, so si ti šovinisti zdaj izmislili bajko o tem, da Makedonija ni socialistična, ker je Informburo označil FLRJ za kapitalistično deželo.

Naj takšno in podobno obrekovanje ne ovira makedonskega naroda v njegovem ustvarjalnem delu, naj bo odgovor na to še močnejši delovni polet v graditvi socializma in neskaljenost bratskih odnosov z ostalimi narodi socialistične Jugoslavije.

AFŽ-prva ženska organizacija, ki se je borila proti nacizmu izključena z zasedanja MDFŽ

Tajništvo centralnega odbora AFŽ Jugoslavije je te dni objavilo, kako je sekretariat Mednarodne demokratske federacije žena po naročilu Informbiroja preprečil predstavnicam AFŽ Jugoslavije udeležbo pri plenarnem zasedanju MDFŽ, ki bo v Moskvi. Članicam plenuma MDFŽ (!) Mitri Mitrovič, Vidi Tomšić, Olgi Milošević in Vandi Novosel je pisal, da so razveljavljena vabila, ki jim jih je poslal za plenarno zasedanje MDFŽ, ker so to zahtevale nekatere nacionalne sekcije mednarodne ženske organizacije. V pismu je bilo navedeno, da so vabila preklicana, ker se je sekretariat prepričal, da »so vse članice plenuma iz Jugoslavije daleč od tega, da bi razkrinkale protidemokratsko in nasilno politiko jugoslovanske vlade«.

S tem je sekretariat MDFŽ brutalno napadel organizacijo jugoslovanskih žena in se tako razkrinkal kot informbirojska podružnica. To seveda povzroča veliko škodo v mednarodnem ženskem gibanju, povzroča razbijanje enotnosti demokratičnih žena in škodi tudi borbi za mir in demokracijo demokratičnih žena v svetu. Tako je hotel sekretariat s tem, da je preprečil udeležbo jugoslovanskih žena na plenarnem zasedanju po povabilu iz Moskve, prikriti resnico o Jugoslaviji.

Centralni odbor AFŽ je zahteval, da se v prisotnosti predstavnic jugoslovanske ženske organizacije in članic izvršilnega odbora razpravlja o vsem, kar bodo sekretariat federacije in nekatere nacionalne sekcije sklenili na plenarnem zasedanju v Moskvi.

PO JUGOSLAVIJI

Nadaljevanje reportaže o potovanju po Hrvatski - Obisk pri

Pri žetvi riža na Jelas polju

Vozimo se po ravnini severno od Slavonskega Bрода, ki leži ob Savi na polovici poti med Zagrebom in Beogradom. Tod teče reka Orlava, ki je skupno s Savo vsako leto preplavalja ogromne površine ravnine Slavonije. Ti razsežni kompleksni zemlji so služili le nekaj mesecev v letu, ko je voda odtokla, komaj za pašnike. Letošnjo zimo pa so velike dele te neizkoriščene ravnine, Jelas polje, meliorirali. Na 528 ha zemlje so iz Orlave napeljali kanale in pripravili polje za setev riža. Riž je Jugoslavija gojila do sedaj le v Makedoniji, a z razširitvijo obdelane zemlje na Jelas polju bo krila svoje potrebe, saj bo drugo leto pripravljeno poleg že obdelane zemlje, novih 900 ha. Ko je bil riž posejan, so iz kanalov spustili vodo na polje do 15 cm visoko. Toda vodo je treba do kraja izkoristiti, zato so vzporedno z obdelovanjem riževih polj na Jelas polju organizirali ribogojstvo postajo, in ko spuste vodo po polju, zaplavajo med riževimi stebli krapci — sladkovočne ribe, ki so dosegle do 4 in pol kg težine. Ko spuste vodo s polja zopet v Orlavo, spravijo ribe v posebne bazene.

Tudi na Jelas polju so delali iz vseh krajev Jugoslavije. Prostovoljne frontovske brigade so plele riž, danes pa se zbirajo, da ga žanjejo. Luščilnico so postavili v Slavonskem Brodu. Kakšen bo uspeh prve žetve riža,

nam še niso povedali, ker je žetev komaj pričela. Videli smo, da je iz enega zrna riža vzkilo povprečno okrog 15 stebel, z do 20 zrn, in da so posamezna zrna, ki smo jih tam izluščili, bela in debela.

Ko gledaš na bogato rižovo klasje, ki se ziba v lahmem vetru, ko misliš na popolno izkoriščanje vseh naprav in vseh možnosti, se spomniš na besede Moše Piljade, ki jih je izrekel v »Prvomajski«: »Pa kam hočete z izgradnjo socializma pri vas? Zdi se ti, kakor bi načrti, uspehi in delo jugoslovanskih narodov ne poznali mej!

V novoustanovljeni »Gaj v vasi Zbjeg v Slavoniji

»Gaja« je pred kratkim ustanovljena kmetijsko obdelovalna zadruga tretjega tipa. To se pravi, da kmetje, ki vstopajo v zadrugo, dajo zemljo, živino in orodje zadrugi, vendar pa, če hočejo iz zadruge izstopiti, dobe svoj prispevek, ki so ga v zadrugo vložili, nazaj. Člani te vrste zadruge si ne dele pridelka po vložnem deležu, temveč po delu, ki so ga doprinesli zadrugi.

Poleg zadružne lastnine ohrani vsak zadružnik ohišnico, t. j. hišo, malo njiivo, eno kravo, prašiča, ovce, nekaj perutnine in zajce. Do sedaj je vstopilo v zadrugo »Gaja« 41 gospodarstev s 190 člani in posedujejo skupno 139 ha orne zemlje, 71 ha pašnikov, 43

ha gozda, 85 ha pa je neuporabne zemlje, ker je preko pol leta pod vodo. Zato pa je ena glavnih nalog zadruge, da meliorira to zemljo in tako poveča dohodek zadružnega sektorja.

Izmed zadružnikov jih je 20 vključenih v industrijo. Svojo posest so dali zadrugi, ker pa ne delajo v njej, tudi ne dobe zadružnih pridelkov po zakonu — da dobiš, kolikor dela vložiš v zadrugo.

Zadruga »Gaja« je komaj ustanovljena, zato skupnih zadružnih poslopij, razen zadružnega doma, ki je prav te dni dobil streho ter zadružnih strojev, nima. Nekaj dni pred našim obiskom so postavili temelje zadružnemu hlevu. Vsi zadružniki so bili na delu, pomagali pa so jim skoro vsi vaščani, čeprav niso v zadrugo vključeni ter frontovske brigade iz sosednjih vasi in Broda. Po delu, ki so ga izvršili prvo nedeljo, računajo, da bo zadružni hlev pod streho v treh nedeljah. »Mora biti«, pravi predsednik zadruge, saj nas čaka še mnogo drugega dela, do bo naša zadruga res vzor gospodarstvam.

Kakšni kmetje so vstopili v vaš kolektiv in kako gledajo ostali, in o vsem, kar se dogaja v zadrugi, na vas?

»Najrazličnejši so se vključili, saj je zadruga na prostovoljni osnovi: siromašni, mali, srednji prav velikih kmetov pri nas itak ni več. Izstopil iz zadruge ni nihče, čeprav ima vsakdo možnost. Da gledajo zadrugo z naklonjenostjo tudi ostali vaščani, naj vam bo dokaz, da nam pomagajo pri našem skupnem delu. Ne bo dol-

NOVA GRADIVA v gradbeništvu

V Sarajevu imajo zavod za raziskovanje stavbnega gradiva. Strokovnjaki tega zavoda so odkrili po daljšem raziskovanju nekaj vrst gradiva, ki jih bodo pričeli v kratkem uporabljati.

Pri posebnih izolacijah in strešnih konstrukcijah bodo uporabljali penasti ali tako imenovani ekspanzivni beton, katerega proizvodnja je lahka in poceni. Mavec bodo uporabljali za pregradne zidove v poslopjih in z tem prihranili mnogo opeke. Za lahke konstrukcije bodo uporabljali penasti mavec, močno žgani mavec, ki ga je prav tako pripravil ta zavod, pa uporabljali za tla, kakor tudi za notranje in zunanje zidove poslopij. Ta močno žgani mavec ima namreč to lastnost, da ne vpija vode in je zelo trd. Strokovnjakom tega zavoda je tudi uspelo, da so izdelali heraklitne plošče iz žaganja in ne iz lesne voine. S tem bodo lahko izkoristili velike količine žaganja, ki so dosežaj večinoma propadale na številnih žagah.

V tovarnah težke industrije v Jugoslaviji delajo tudi žene. V svojem poklicu so pravi mojstri. Mnogo žena je proglashenih za udarnice, ki daleč prekoračujejo dnevne norme. Tako pomagajo jugoslovanske žene prav na vseh področjih graditve prav socialistično domovino

Jugoslovanska mladina ob 30-letnici SKOJ-a

Pred 30 leti je bil ustanovljen SKOJ. Ta važna obletnica borbe jugoslovanske mladine proti predvojnemu fašističnemu režimu v državi med narodno osvobodilno vojno in povojno obnovo je padla ravno v čas, ko dosega informbirovska kampanja višek svoje nesramnosti. Mladina Jugoslavije pa je v preteklosti že dovolj jasno pokazala, da se je treba za zmago boriti ne samo z besedami, temveč tudi z dejanji. Zato je današnji odgovor jugoslovanske mladine na besenje Informbiroja vedno večji in močnejši delovni polet in nove delovne zmage. Jugoslovanski mladinci imajo pri tem svojem delu vedno pred očmi besede tovariša Tita, ki je dejal: »V zavesti, da je naša vest čista, naša stvar pravična, se ne bojimo nikogar. Zato gre ona čvrsto po poti, po kateri jo vodi njeno genialno vodstvo.

Danes je postal lik SKOJevca — borca, lik mladinske udarnika. Ti mladinci in mladinke so v čast tridesetletnice SKOJ-a s svojimi delovnimi zmagami ponovno potrdili svojo predanost Partiji in vodstvu. Danes v Jugoslaviji skoro ni podjetja, v katerem se ne bi širilo gibanje za visoko storilnost dela. 1292 mladinskih delovnih brigad po rudnikih in tovarnah stalno presegajo norme in to samo v Sloveniji. Mladina na vasi je najboljši pomočnik Partije pri graditvi socializma. Primeri mladincev-zadružnikov kažejo visoko zavest in pripravljenost kmečke mladine, ki sledi Partiji in izpolnjuje naloge, ki jih ji daje. Mladinci Jugoslavije so ob tridesetletnici SKOJ-a obljubili, da ne bodo krenili s poti, ki jim jo je začrtala Partija, da bodo ostali vredni nasledniki skojevcev-herojev, ki so žrtvovali svoje življenje za svobodo in procvit svoje domovine.

Pomen višjih pedagoških šol

—Vedno bolj prodira v vsakdanje življenje jugoslovanskega ljudstva socialistični duh. Solske organizacije stremijo za tem, da vzgoje v mladi generaciji socialističnega človeka. Med najvažnejšimi pridobitvami narodnoosvobodilne borbe je tudi splošna vzgoja širokih ljudskih mas.

V stari Jugoslaviji so zadostovali 4 razredi osnovne šole za najnižjo solsko izobrazbo. Medtem ko je mlada republika uvedla sedemletko. Iz dneva v dan rastejo nove šole, ki jih obiskuje na tisoče mladih Jugoslovancev, ki so željni izobrazbe. Skupno z naraščanjem učencev se večja kader mladih učiteljev in profesorjev, ki pomagajo reorganizirati šolski red, pravila, učne načrte itd.

Po osvoboditvi je bilo število slušateljev pedagoške šole dokaj nizko, ker starši in učenci niso poznali novega značaja te šole.

Za letošnje šolsko leto sta zvezna in republiško ministrstvo prosve-te nekoliko spremenila načrt študija. Po novem učiteljskem planu sta v predmetnih grupah samo dva predmeta in slušatelji polagajo di-

plomski izpit iz enega izmed njih. Tako lahko slušatelji po dveletni visoki pedagoški šoli temeljito poznajo vse gradivo. To znanje jim je potrebno za njihovo poznejše službovanje, poleg tega pa je temelj za one, ki bi želeli po dovršenju višji pedagoški šoli nadaljevati študij na vseučilišču. Nova uredba namreč dovoljuje učencem višje pedagoške šole, da se po izpitu iz posrednih predmetov, ki odgovarjajo predmetom na vseučilišču, vpišejo na vseučilišče kot izredni slušatelji.

Naloga učiteljev višjih razredov sedemletke je zelo važna: Oni seznanjajo mladino z osnovami znanosti, književnosti itd.

Z zrušitvijo starega in nezdravega družbenega razreda birje Jugoslavije je tudi izginila razlika med položaji učiteljev nižje in višje srednje šole. Sedaj so enakovredni delavci, ki se razlikujejo med seboj le po odgovornosti dela.

Tako gleda mlada Titova država na vzgojo mladine, na vzgojo čim večjega števila njenih vzgojiteljev, ki so eden najvažnejših činiteljev za izgradnjo socialistične države.

1010 ton premoga v osmih urah

Sirotanovičev gibanje je dalo zopet enega prvaka socialističnega dela. V rudniku »Tito« v Banovičih je 10. oktobra brigada Abdulrhmana Babjića izkopala v eni izmenj 1010 ton premoga. Vsak izmed šestnajstih brigadirjev je izkopala v osmih urah 63.125 kg premoga, kar znaša več kot 6 železniških vagonov.

Uspeh, ki ga je dosegla Babjićeva brigada bi bil še večji, če bi bil rudnik mehaniziran. Rudarji so delali brez mehaničnih priprav, samo s krampi in lopatami.

Kaj pomeni 1010 ton premoga, si bomo najlažje predstavili, če pomislimo, da bi ta premog porabila lokomotiva, ki bi vlekla potniški vlak 30.000 km daleč. Ta količina zadostuje za 26 voženj na progi Beograd-Zagreb in nazaj. Premog, ki ga je izkopala Babjić v osmih urah, bi tudi zadostoval za razsvetljavo in pogon industrijskih objektov v mestu s 100.000 prebivalci in njegovo okolico za čas desetih dni.

KRONIKA

V Varšavi se bodo pričela pogajanja med italijansko in poljsko gospodarsko delegacijo. Na anevnem redu pogajanj bo povrnitev škode za nacionalizirano italijansko imovino na Poljskem in vprašanje ureditve plačevanja predvojnih dolgov.

V Moskvi je zapadel prejšnji leden prvi sneg.

Bolgarsko sobranje je razrešilo dolžnosti dosedanjega prometnega ministra Stefana Tončeva zaradi nezadovoljivega izvrševanja svoje naloge. Nadomestil ga je sekretar KP Georgij Cankov. Prav tako so tudi ostavili namestnika prometnega ministra komunista Vasilja Markova.

Bolgarsko sobranje je odsvolilo tudi dosedanjega ministra financ Petka Kunina, člana CK bolgarske komunistične partije. Začasno ga bo nadomestil Kiril Lazarov, minister za planiranje. Odsvolili so tudi namestnika ministra Georgija Petrova; nadomestila ga je Veta Lukanova.

Velesejem v Plovidvu, je zaključen. Kot je znano FLRJ ni smela na njem razstavljati zaradi evarnosti in javnega reda v Bolgariji. Na tem velesejmu so hoteli pokazati ves povojni napredek Bolgarije. Poudarek je bil na težki in mehanični industriji. Razstavljali so tudi ZSSR, CSR, Poljska, Romunija in nad 150 razstavilcev iz Italije, Francije, Švice, Avstrije, ZDA, Švedske, Danske, Belgije, Nemčije, Holandske in Anglije.

Ker sta CSR in Poljska na podlagi polvorjenih obtožb na procesu v Budimpešti izgnali iz CSR 5 in Poljske 9 jugoslovanskih predstavnikov, je zunanje ministrstvo FLRJ obvestilo češkega in poljskega odpravnika poslov v Beogradu, da mora 5 češkoslovanskih in 8 poljskih uslužbencev veleposlanštev v Beogradu zapustiti FLRJ.

CSR je sklenila z Belgijo trgovinski sporazum. Sporazum velja za eno leto in predvideva uvoz iz Belgije v vrednosti 897 milijonov KCS in izvoz v Belgijo in CSR v vrednosti 947 milijonov KCS.

»Pravda« je objavila članek, v katerem priporoča sovjetskimi sodnikom, naj ne dovoljujejo razveze zakona, če razlogi za to niso vsestransko utemeljeni in če bi nadaljevanje zakonske zveze bilo nasprotno komunistični moralni. Članek poudarja, da slučajno nesporazumi med zakoncem ali pa želja enega izmed njih, da se loči od drugega, niso zadostni razlogi za ločitev.

Češka filharmonija je v teh dneh odpotovala na Madžarsko. V Budimpešti bo imela dva koncerta.

Za dneve češkoslovansko-sovjetskega prijateljstva, ki bodo letos v novembru v Pragi, so povabili iz ZSSR sovjetske umetniške zbornice, stahanovce iz industrije in poljedelstva, fizikurnike, novinarje in znanstvenike, med njimi zlasti zgodovinarje, agrobiologe, literarne znanstvenike in gospodarske strokovnjake. Ti bodo v CSR priredili več strokovnih konferenc in predavanj za široko javnost.

Javljajo, da je bilo kakih 100 uslužbencev poljskega zunanega ministrstva odslavljenih v zadnjih dneh s svojih mest. Pri tem gre za epuracijo, ki je v teku. Opolnomočeni minister Tadeusz Lukowski ravnatelj gospodarskega odseka ministrstva ter vsi člani diplomatskega oddelka so bili premeščeni v druge službe.

Makeljka, središče doneškega premogovnega bazena, ki so jo Nemci med vojno popolnoma porušili, je sedaj popolnoma obnovljena. Izgradili so nekaj tisoč novih hiš na prostoru po milijona kvadratnih metrov s 50 kulturnimi krožki, vrtovi za otroke, 40 osnovnimi šolami, 500 trgovinami, restavracijami in menzami. Letos podeli so odprli tudi tri nove stadione, 3 kinematografe, gledališče in knjižnico.

Veliko tiskarno so opremili v Taškentu v ZSSR. Na dan bodo v njej lahko tiskali časopise v nakladi pol milijona izvodov.

Kratke vesti iz FLRJ

V Zalcu pri Celju so svečano odkrili spominsko ploščo lani umrlemu slovenskemu skladatelju Sirci—Ristu Savinu.

V Skoplju je razstava makedonske srednjeveške umetnosti, ki bo prikazovala razvoj srednjeveške makedonske likovne umetnosti, arhitekture in ornametike od najstarejših časov do 19. stoletja.

4.000tonski prekoceanski parnik »Skoplje« so srečno splovili v reških ladjedelnicah.

Največji rudnik molibdena na svetu bodo odprli ob koncu petletke v Mačkaticah pri Bičlem polju v Crni gori. Molibden je nujno potreben pri predelavi jekla.

Zene iz Egejske Makedonije, ki so prebegnile v FLRJ in so sedaj v goriskem okraju, so se zahvalele AFZ za gorisko oblast za gostoljubje. Obsodile so tudi obrekovanja proti FLRJ, ki jih širi radijska postaja Svobodne Grčije.

40.000 MLADINCEV na mladinskih gradiliščih v Beogradu

Na mladinskih gradiliščih v Novem Beogradu, samem Beogradu in Pančevskem ritu je v preteklih mesecih delalo 40.000 mladincev in mladink iz vse Jugoslavije. Glavne mladinske sile so se osredotočile na gradbiščih Novega Beograda. Tam mladina dejansko ruši obstoječe norme s starimi nazori vred, borba za večjo storilnost dela je vedno močnejša in zajema vsa gradbišča. V Novem Beogradu so mladinci pred nedavnim dosegli nenavaden rekord. V osmih urah so sezidali 82 kubičnih metrov zidu. S takim načinom dela so mladinske brigade skupno s strokovnimi delavci izpolnile konec avgusta 50 odstotkov letnega plana.

Pri nadaljnjih delih bo sodelovalo 15.000 mladincev, ki bodo do 1. novembra v grobem izvršili vsa dela, ki so še v načrtu za letošnje leto.

Med številnimi objekti Novega Beo-

grada je tudi študentsko mesto, kjer bo že letos dobilo stanovanje okrog 4.000 študentov. V večini stavb študentskega mesta dokončujejo zadnja dela, ponekod pa so začeli že z notranjimi deli. Stanovanja za študente bodo udobna in higiensko opremljena.

Tudi na velikem stanovanjskem bloku, kjer bo 2.800 stanovanj, že zidajo nadstropja. Široko so se razmahnila dela tudi na stavbi predsedstva vlade in na reprezentativnem hotelu.

Kakor vse mladinske akcije imajo tudi akcije v Novem Beogradu posebno važno nalogo. Pri teh delih se usposablja mladinci v dobre delavce. Letos se je 4.000 mladincev, ki so delali po velikih gradbiščih, vključilo v gospodarstvo. Ti so se v brigadah s trdim delom na gradbiščih, a tudi z vztrajnim politično-ideološkim delom prekalili v zavestne graditelje socializma.

kovačnici socializma

mladinskih brigadah, ki grade avtocesto Zagreb - Beograd

Broda, kjer smo prenočevali. Res da smo se na tej poti precej pretresli, a koristno je bilo tudi to. Videli smo, da so bili predeli Jugoslavije, pa čeprav blizu glavne železnice in ceste Zagreb-Beograd, zapuščeni in zane-marjeni. Koliko večjo vrednost imajo zato vsi uspehi, ki jih jugoslovanski narodi dosega v izgradnji svoje domovine.

V kovačnici novih ljudi

Povsod, kjer koli smo se ustavili s koleri smo prišli v stik, povsod smo srečali nove ljudi, ne samo nove v odnosu do dela, temveč zavedne, poučene o vsem, pripravljene na žrtve, da bi dokazali svetu svojo življenjsko sposobnost ter upravičenost svoje borbe za samostojnost in neodvisnost.

Takih delovnih kolektivov pa, kolektivov s tako visoko moralno in s takim divnim delovnim poletom, kakot jih srečam na cesti »Bratstva in enotnosti«, pa ne moreš srečati nikjer v svetu.

Ne gradnji ceste bo v dveh letih, kar se ta gradi, sodelovalo 200 tisoč večinoma mladincev in mladink. Vsi ti mladi ljudje, posebno iz krajev južno od Save zažive prav na »Cesta pravo življenje. Bosna in Hercegovina, Makedonija in Crna gora so bili predeli, katere je stara Jugoslavija, zvesta tradicijam Avstrije, namenoma zapostavljala, da jih je lažje izkoriščala. In iz teh krajev prihajajo de-

lovne brigade, med njimi mnogi nepismeni ljudje, ki gredo skozi visoko šolo na avtocesti. Tečajji, kulturni večeri, politične ure, ure zabave in razvedrila dvignejo v njih človeka. Ko malo globlje pogledaš v njihovo življenje, potem razumeš, kako je mogoče, da je referent za vse stroje na avtocesti enaindvajsetletni fant, da vozi traktor fantič, ki bi mu v »mor, malih« prilikah komaj kolo zaupali, da vodijo politične ure mladinci, ki so se odlikovali na gradnji proga »Samac-Sarajevo« in drugod.

200.000 ljudi gre skozi visoko šolo na cesti »Bratstva in enotnosti«. To je cela armada najzavednejših bodočih čuvarjev socialistične Jugoslavije. To so ljudje, ki se žrtvujejo, ker so spoznali pomen in pravično borbo jugoslovanske KP. S svojim delom da jejo popolno priznanje vodstvu države in zaupanje svojemu velikemu učitelju, maršalu Titu.

Toda avtocesta ima poleg velike vzgojne tudi stvarno vrednost. Cesta, ki je dolga 380 km in široka 9 m, je le za 5 odst. daljša od zračne črte Zagreb-Beograd. Da si lahko predstavljamo, koliko je bilo treba navoziti materiala na mehka ravninska tla, naj napišemo le, da bi z materialom, ki so ga mladinci zvozili na cesto, lahko napolnili tovorni vlak dolg od Zagreba do Moskve.

Gradnja ceste se bliža svojemu koncu. Delovne brigade so se obvezale, da bo lahko prvi avto stekel po celi cesti 29. novembra, na dan obletnice ustanovitve FLRJ.

»Mora stečti« so s prepričanjem odgovarjali mladinci, kajti mi nimamo drugega orožja proti vsem velikim in malim državam, ki nas napadajo, kot naše uspehe. Dokazali bomo, da je naša petletka stvarna, dokazali bomo, da se narod, ki so imeli moč in pogum, da so se osvobodili, sposobni tudi izgraditi svojo socialistično domovino.

Nič manj kot mladinci, ki delajo na avtocesti, nič manj kot jugoslovanski narodi ne želimo mi, njihovi tržaški zvesti tovariši, da bi uresničili svoje delo!

Gledamo nadvoze, ki jih grade, kajti cesta se nikjer ne križa z železniško progo, poslušamo, ko nam pripovedujejo, da je samo za en nadvoz potrebnih še 54 tisoč km. na zemljo in v nas se prikrade dvom. Bodo zmogli? Toda pogled na delovne brigade, radostni obrazi vseh, ki ustvarjajo veliko delo nove Jugoslavije, njihovi dosedanja uspehi nam preženejo vsak dvom. Taka mladina, taki narodi morajo zmagati!

Na Titovem rojstnem domu v Rumrovcu

Ne vem, kdo izmed nas, ki smo obiskali brigadirje na avtocesti, si ti začel, da bi ostal med njimi. Toda naša pot gre dalje. Avtobus zavozi po končanem delu ceste. Kot po olju gre. V nas poje pesem sreče in ponosa, da smo na strani zmagovitih, samozavestnih, za pravico se bojujočih jugoslovanskih narodov,

Vasle kot večina vasi v Hrvatskem Zagorju. Leži 50 km severno od prestolnice hrvatske republike, na slovenski meji. Lep, bogat svet, gričevnat, odet v zelenje.

Sredi vasi stoji Titov dom. Siro-mašna kmečka hiša z izbo, sobico in črno kuhinjo. V njej je preživel Brozov Jože svoja otroška leta, se igral s svojimi tovariši na travnikih ob Sotli, pasel krave in — čital. Danes je njegova rojstna hiša muzej. V njej sta doprsna kipa kmečkega puntarja Matije Gubca in puntarja-delavca Josipa Broza.

Pred hišo stoji Titov kip, delo hrvatskega kiparja Avguštinčiča. To na človeka, to je jeklo, odličnost, borbenost in vendar pol človeške toplote. Tak je moral biti Tito, da je lahko zmagovito vodil velike punte jugoslovanskih narodov, tak mora biti Tito danes, da jih vodi v tako neenaki borbi za enakopravnost, za socializem.

Naše potovanje je končano. Gostoljubnost naših gostiteljev je nepopisna. Vračamo se v Trst polni največjašnih vtisov, prepričani, da morajo jugoslovanski narodi končno vendarle zmagati. Vračamo se domov, okrepljeni za borbo, ki jo bomo vodili na strani Jugoslavije, kajti na lastne oči smo videli, da so vsi napadi na Jugoslavijo podile Klevete in umazane laži močnejših, ki so hoteli Jugoslavijo prisiliti, da bi pred njimi padla na kolena. Toda hrabrost jugoslovanskih narodov je danes doslečna in resnica, zato je in mora ostati neupogljiva!

ŽIVELA KOMUNISTIČNA PARTIJA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Dругi kongres KP Tržaškega ozemlja je bil velika manifestacija naprednega, resnično demokratskega in revolucionarnega slovenskega, italijanskega in hrvaškega prebivalstva STO-ja.

Cona B, kjer ljudstvo uživa vse sadove borbe KP, je počastilo kongres posebno slovesno. Po cestah so postavljeni slavoloki, povsod plapolajo zastave, rdeče zvezde pozdravljajo kongres KP, dosledne borbe za načela marksizma in leninizma. V vseh izložbah, ki so okrasno okrašene, so slike Marksa, Lenina, Tita in Stalina. Radio jugoslovanske cone oddaja celotni potek kongresa. Borbene pesmi, navdušeno ploskanje in vzkljanje Komunistični partiji STO-ja, njenemu sekretarju Branku Babiću, KPJ in maršalu Titu, bratstvu in enotnosti se sliši iz vsake hiše, kjer ljudstvo spremlja kongresno delo. Tudi v Trstu sledi radijski oddaji vsi resnični demokrati, pa tudi ti, ki jih je kominformistična propaganda pritegnila na pot revizionizma. Tržaški delavci-kominformisti so ob sindikalnem referatu tov. Petronia, ki je razkrinjal kontrarevolucionarno delovanje Enotnih sindikatov, začutili pravilnost linije naše KP v borbi za delavske pravice. Nadaljnje delo, ki si ga je Partija začrtala na kongresu, in kateremu bodo sledile vse resnične revolucionarne organizacije - predvsem sindikati, bo delavce, ki so danes na oportunistični poti, vendarle prepričalo, kaj je dolžnost delavskega razreda in kje je njegova rešitev.

Sindikalna dvorana (tvojnica «Arignon») je slavnostno pripravljena za sprejem delegatov. Slike komunističnih ideologov in voditeljev krase dvorano, nad odrom pa je v treh jezikih napisano geslo delavskega razreda: «Proletarij vseh dežel, združite se!» stranske stene so okrašene z napisli: «Živelo slovensko-italijansko bratstvo!», «Ža enotno delovnega ljudstva proti imperializmu!», «Pod zastavo marksizma-leninizma proti revizionizmu!».

Ko je odprl kongres sekretar KP STO-ja Branko Babić, so vsi delegati stali zapeli internacionalno. Po izvolitvi delovnega predsedstva pa je pozdravil kongres v imenu CK KPJ minister tov. Ivan Regent. V delegaciji KPJ sta bila poleg tov. Regenta še Marko Belinić in Dragi Stamenković. V imenu Jugoslovanske armije pa je kongres pozdravil podpolkovnik Jurij Bonacić.

Kongres bi se moral zaključiti v treh dneh, toda zaradi obširnih diskusij, ki so sledile raznim referatom ter zaradi številnih delegacij, ki so prinašale na kongres pozdrave in darila, je trajalo delo še četrty dan.

Od vseh strani STO-ja so prihajale delegacije, zastopniki vseh organizacij in ustanov so prinašali pozdrave. Kot prva je prišla delegacija Narodne zaščite, ki je poklonila kongresu prekrasno rdečo svilen zastavo, katero je ob zaključku kongresa delovno predsedstvo izročilo novoizvoljenemu CK-ju v čuvanje. Na zastavo so pripeli zlato medaljo, ki jo je delavec Bossi iz Umaga poklonil kongresu. Med dalja ima posebno vrednost in pomen, kajti Bossi jo je dobil od svojih tovarišev za 40 letno delo v tovarni strojev Sv. Andreja v Trstu. S tem svojim darilom kakor tudi z vzklikom: «Naj živi Tito! Naj živi komunizem!» je dal za vedni delavec veliko priznanje KP STO-ja.

Skladatelj U. Vrabec je poklonil kongresu pesem, katero je pel Komorni zbor na večernem koncertu. Slike, vezanice, preproge, simbolični miniaturni izdelki delovnih kolektivov, knjige, cvetje so nosile delegacije kongresu. Športniki so darovali doprsni kip maršala Tita.

Sekretar Branko Babić bere politični referat

ki so ga prejeli na mednarodni tekmi. Brigada «Branko Babić» je poklonila prehodno zastavo, ki si jo je priborila na cesti «Bratstva in edinstva». Zveza antifašistične mladine STO-ja pa kip udarnika, ki ga je dobila v dar od jugoslovanske mladine. Buno pozdravljeni delavci «Ilve» so izročili kongresu zastavo z željo, da jo ta za zadrugi «Babić».

NOVI CENTRALNI KOMITET

1. BABIC BRANKO
2. BELTRAM JULIJ
3. BENCIC FRANC
4. BOLE STANKO - TOMAZ
5. BUJC IVAN
6. DIMINIC VJEKOSLAV
7. DRASSICH CARLO
8. GOBBO NERINO - GINO
9. GREGORIC ANTON - NINO
10. GURJAN ANTON
11. KENDA VLADIMIR
12. KOJANCIC VALERJA - Spela
13. KRALJ FRANC - PETEK
14. LAURENTI EUGENIO
15. LIPOVEC FRANC - TINE
16. LUXA GIORDANO
17. MEDICA ERMINIJ
18. MRAC BORIS
19. PETRONIO BORTOLO
20. RACE BORIS - ZARKO
21. RESCHITZ ALMA
22. SORTA GIORDANO
23. STRAUS FANI - NATASA
24. SKABAR MARICA
25. STOKA FRANC
26. STURMAN SLAVKO
27. UKMAR ANTON
28. VATOVEC ERNEST
29. VILHAR SRECKO
30. ZALASEK ALMA - JANKA

Kandidati za Centralni komite

1. BUSDAKIN LUCIJA
2. HUSU MILAN
3. JAKOMIN VALERIJ
4. MARASPIN GIORGIO
5. TOMASIN PLINIO
6. PISOT RADO - SOKOL

Člani kontrolne komisije pri CK

1. BELTRAM ZIVA
2. COLJA SRECKO
3. CAHARIA LEOPOLD
4. PAHOR MIRKO - BRANKO
5. CEBOHIN LOJZKA - Grozdana
6. MAKOVEC JURE
7. PERNACI LUDVIG
8. TINELLI VITTORIO
9. UKMAR ANTON

nih pripornikov, OF, SHPZ, raznih sindikatov, ASIZZ, mladine, pionirjev, raznih ustanov in podjetij so pozdravljali kongres ter izražali imenu organizacij, katere so predstavljali, zaupanje v KP STO-ja in vero, da jih bo po poti, katero si je Partija začrtala, privedla tudi do končne zmage. Delegacija iz Bui je prinesla pozdrave sedmih novoustanovljenih kmetijsko obdelovalnih zadrug, kar je najboljši odgovor vsem, ki v svoji klevetniški propagandi govorijo o rasti kulškega elementa na vasi. Mala vasica Glem je zdajnji dan kongresa javila, da je v predkongresnem tekmovanju izpolnila 14.134 delovnih ur. To so najlepša darila in največja priznanja KP STO-ja za njeno pravilno vodstvo.

Delo na kongresu se je naglo razvijalo, vendar so bili referenti in diskusanti nešteto krat prekinjeni z vzkliki in obravanji. Posebno dolgotrajno ploskanje je sledilo izvolitvi novega Centralnega komiteja ter poročilom in resolucijam sindikalne in politične komisije.

Kongres je dal verno sliko aktivnosti partijske organizacije na Tržaškem ozemlju. Smernice, ki so jih delegacije na kongresu sprejeli bodjo vodstvo za nadaljnje delovanje vseh pravih komunistov-članov naše Partije v borju za resnico in enakopravnost, za obrambo interesov delavskega razreda pri nas in celotnega svetovnega proletariata

Zastave bratstva plapolajo v vetru

Pogled v dvorano

TRST NE SME BITI JABOLKO SPORA MED ITALIJANSKIM IN SLOVENSKIM LJUDSTVOM

Tov. Regent pozdravlja kongres Partije, ki je bila in je ostala na stališču delovnega tržaškega ljudstva, na stališču enotnosti tržaškega delovnega ljudstva, na stališču bratstva med slovenskim in italijanskim delovnim ljudstvom, na stališču mednarodnega proletarskega, socialističnega, komunističnega gibanja, na stališču resnice.

Edina resna podlaga za rešitev tržaškega vprašanja je slovensko-italijansko bratstvo v Trstu. Zato tovariši, treba je vsekakor delati

na to, da bi enotnost, ki so jo razbijaški elementi uničili, zato, ker imajo interes, da se ne bi tistega gibanja, ki bo nudilo najbolj enotnost zopet vzpostavila, je treba, poudarim, delati na to, da bo prišlo do zopetne enotnosti tržaškega delavskega gibanja, do bratstva med Slovenci in Italijani, do istega gibanja, ki bo nudilo najboljšo perspektivo za nadaljnji razvoj vseh pravih komunistov-članov vseh tržaškega socialističnega, revolucionarnega, komunističnega gibanja.

Ne sme vam biti žal za nobeno

uro, uporabljeno v ta namen, za noben najmanjši utrip, ki je namenjen združevanju delovnega ljudstva. Ni treba, da bi vam bilo žal za nobeno misel, ki išče sredstva in načine, po katerih bi zopet prišli do združenja na našem ozemlju.

Vaša Partija, dela na to in si je prevzela nalogo, da bi to izvršila. In ni nobenega dvoma in ga ne more biti da bo, kakor v vseh dosedanjih bojih in bitkah, vaše gibanje pod vodstvom lake Partije na vašem STO-ju zmagalo.

Tisočkrat je že bilo rečeno, da ne sme biti Trst jabolko spora med italijanskim in slovenskim ljudstvom Jugoslavije in Italije, marveč mora biti most, ki bo združil ta dva naroda, ki bo napravil iz teh dveh narodov orjaško silo, na podlagi katere se bo razvijalo gibanje v korist socializma in napredka vsega človeštva.

Ko se boste vrnili po kongresu domov, objublite, da se boste borili z vsemi silami proti razdiralcem revolucionarnih - socialističnih vrst, boljše perspektivo za nadaljnji razvoj vseh tržaškega socialističnega, revolucionarnega, komunističnega gibanja.

Delajte na to, da bo moglo rešiti tržaško vprašanje tržaško ljudstvo na podlagi sporazuma med slovenskim in italijanskim prebivalstvom.

Člani delovnega predsedstva tov. Babić, Petronio in Sorta

Tovariš Ivan Regent, predstavnik CK KPJ govori množici v Izoli

VISOKA IDEJNOST MOČ NAŠE PARTIJE

Tov. Boris Mrak je v svojem referatu o agitaciji in propagandi govoril o ciljih in nalogah Partije, ki jih je postavila Partija za osvojenost narodno-osvobodilne vojne oblasti.

1) Razviti oborožene borbe ljudstva pod vodstvom Partije delavskega razreda.

2) Pripraviti Partijo, delavski razred in množice delovnega ljudstva za pridobitev ljudske demokracije.

3) Zvezi, s temi splošnimi nalogami, je partijska organizacija in propaganda morala rešiti v glavnem naloge: Zmagati v borbi za ideološko okrepitev in ideološko enotnost Partije. Razkrinkati pred demokracijo množicami ideologijo in fašizma, reakcionarne buržoazne in imperializma. Pripraviti delavski razred na naloge, ki jih ima kot prvoborilec. Boriti se za enotnost delavskih množic.

Partija je istočasno popularizirala borbo jugoslovanskega in italijanskega ljudstva proti fašizmu. To je polagala veliko važnost na politični tisk.

Ko je naše ozemlje osvobodila revoluciona jugoslovanska vojska, v katerih vrstah so se pojavile tudi oborožene ljudske sile našega ozemlja, je bila ustanovljena ljudska oblast. Glavna naloga Partije je bila tedaj, da se utrdijo partijske množice za obrambo ljudskih pravic. Temeljna linija Partije je bila tedaj borba za priključenje k Jugoslaviji, borba za ljudsko oblast.

Ustanovitve STO-ja je postavila Partijo pred nove naloge. Temeljna linija je bila obramba in izboljšanje našega gospodarstva in politično neodvisnost novega ozemlja. Druga naloga Partije je bila, da se utrdi organizacija masovne borbe, italijansko-slovensko bratstvo, da se razkrinkajo nasproti-

ničnosti ter manevri sovjetskih, da se Slovenecem v coni A odzamejo vse pravice in na njih težišče borbe za okrepitev ljudske oblasti.

Tretja naloga Partije je bila v našem in razširjenju ljudske fronte, SIAU in drugih masovnih partijskih organizacij.

Partija se v svojem delu dosledno ravnala po naslednjih kriterijih: 1) Delavskega razreda za agitativne naloge sedanje družbe, 2) Delavskega razreda za delovnih množic mest in dežele, 3) Zaupanje v lastne sile ter za neokrepite borbe proti vsem zločinom, 4) Uboja Partije in delavskega razreda in množic v duhu internacionalizma ter v duhu marksistično-leninističnih resnic.

Med množice mora Partija širiti naša marksizma in leninizma.

Po resoluciji IU si je Partija za svoje organizacijsko in propagandno delo zadala naslednje naloge:

1) Ideološko in politično utrjevanje Partije s poglabljanjem in preučevanjem marksizma-leninizma.

2) Dosledno delovanje Partije v borbi proti imperializmu in reakciji.

3) Odločna borba proti nacionalističnim in oportunističnim odlokom, ki predstavljajo kapitulacijo.

4) Brezkompromisno razkrinkavanje vseh krivic.

5) V coni B razkrinkavanje reakcije ter razvijanje politične zavesti množic, da se bo s tem še bolj utrdila ljudska oblast.

Agitacijsko propagandni aparat mora v svojem bodočem delu uvesti načrtno delo ter se posluževati naslednjih sredstev: izpopolniti politično in ideološko vsebino naših publikacij, listov, itd., sistematično in dvigniti politično in ideološko vsebino množičnih konferenc, organizirati sistematični študij, še veliko bolj ojačiti delo na kulturnem polju, namenjeno širšim množicam in delu za ljudski sport.

Agit-prop mora sistematično in odločno razkrinkavati sovražnike

Boris Mrak

ljudskih množic, pospešiti agitacijo in propagando med ljudskimi množicami za vzpostavitev enotne borbene fronte proti sovražnikom ljudstva, razkrinkavati ves oportunistični renegatov, ki so obrnili hrbet našemu revolucionarnemu gibanju. V coni B pa mora agit-prop nadaljevati z nenehnim dviganjem političnega izobraževanja množic, da bomo tako utrdili v ljudsko oblast in naše gospodarstvo.

Med množice mora Partija širiti naša marksizma in leninizma.

V zgodovini naše partije so bili trenutki, ko so trenutni interesi partije ali mnenje večine prihajali navzkriž s temeljnimi interesi proletariata. V takih primerih se je Lenin brez obotavljanja odločno postavil na stran načelnosti proti večini v partiji. Se več, v takih primerih se ni prav nič bal nastopiti dobesedno proti vsem, ker je vedel, kakor je sam često o tem pravil, da je načelna politika edino pravilna politika.

J. V. STALIN o LENINU na večeru Kremenjskih tečajnikov 28. januarja 1924

JUGOSLOVANSKA VOJSKA BRANI PRIDOBITVE NOB

Podpolk. Bonacić pozdravlja kongres v imenu Jugoslovanske armade, ki se je hrabro in nebebično borila za osvoboditev Trsta in vsega tega ozemlja. Ta armada nosi v sebi pečat Komunistične partije, ki je armada zgradila in usvarila, zato pa je tudi ta armada ljudska in revolucionarna.

Reakcionarji in kominformisti pa hočejo prikazati enote naše vojske na TO kot okupatorske, izenačujejo jih z ostalimi imperialističnimi armadami.

Toda enote naše armade niso tukaj zato, da bi osvajale tuje ozemlje, se manj pa, da bi zatirale tuj rod. Ravno nasprotno, te enote so tu prav zato, da ščitijo in brani

KONGRES V ŠTEVILKAH

Od 368 izvoljenih delegatov je bilo prisotnih 361, upravičenih odstotnih pa 7. Od teh je bilo 320 moških, in sicer 86,9 odst., 48 žena ali 13,1 odst. Socialni sestav delegatov je bil sledeč: delavcev 184, ali sicer 50,4 odst., malih kmetov 156 ali 42 odst., intelektualcev 18 ali 4,9 odst., obrtnikov in malih trgovcev 10 ali 2,7 odst.

Pred 1941. letom je stopilo v Partijo 10 delegatov. Za časa osvobodilne borbe jih je vstopilo 249 in po osvoboditvi 109.

V osvobodilni borbi je sodelovalo 296 delegatov, in sicer 80,4 odst., 93 delegatov je slo skozi zapore in nekaeri od teh, to je delegati iz cone A, so bili v zaporih tudi po osvoboditvi.

Delegacije pozdravljajo kongres: delavci iz Ilve, kmetijska zadruga iz Bui, delavec Bossi, zastopnik Narodne zaščite, delavci iz solin zdravstvene ustanove

KP - VODITELJICA LJUDSKIH MNOŽIC

Tudi tov. Sorta je v svojem organizacijskem referatu zjel vse delovanje KP za časa osvobodilne borbe, posebno pa od ustanovnega kongresa KP STO-ja dalje.

Ze v teku revolucionarne borbe Partije, tako v času osvobodilne borbe, kakor tudi pozneje, so se pojavile težnje, ki so bile nasprotne organizacijskemu razvoju Partije, razvoju njene organizacijskega in političnega delovanja. Partija se je morala boriti v preteklosti proti raznim odklonom. Do ločene države stališa je prišlo n. pr. v pogledu CLN-a in osvobodilne borbe. Slo je za dve tendenci: prva tendenca, ki je bila dosledno mark-

sično leninistično revolucionarna, je smatrala za cilj osvobodilne borbe, da se je treba polastiti oblasti, tako da se je vključil v poraz fašizma tudi poraz italijanske buržoazije; druga oportunistična tendenca, ki si je postavila taktično napadno geslo «razširjenja» antifašistične fronte, pa je iskala kompromisa s CLN-om, rezervnim instrumentom tržaške reakcionarne buržoazije, ki ga je bilo strah partizanske, antifašistične borbe, ker je bil v strahu za svoje lastne privilegije. Leninistični revolucionarni tendenci je bila potrebna združena ljudska fronta, močno utrjena, sposobna, da se bori in premaga razrednega sovražnika. Jasnje je, da je bila tendenca za kompromis s CLN-om z buržoaznimi strankami v bistvu nasprotje take organizirane fronte. Ta tendenca, ki je praktično zanikala potrebo, da se formira homogeno in organizirana fronta, v našem primeru homogeno slovensko-italijansko fronta, je stvarno pomenila odklon od dosledne revolucionarne linije. Partija je na eni strani premagala to tendenco, med tem ko je na drugi strani moglo gibanje množic omogočilo nadaljnje razširjenje in utrditev ljudskih množičnih organizacij.

Giordano Sorta

Oportunistični elementi so vselej svoje napade sprožili proti SIAU in v zvezi s tem so se pojavljale pripombe o organizacijski strukturi Partije. V tem pogledu je treba omeniti delovanje milijarskih frankonistov, ki so širili mnenje, da komunisti ni treba aktivno sodelovati v SIAU, da bi morala SIAU služiti zgolj zbiranju nekomunističnih in slovenskih elementov. Te odklonovce je dejansko vodila skupina, ki se je zbirala okoli zloglasnega «Informatore del Popolo». Oportunistične tendence so se pokazale tudi na ustanovnem kongresu, KP-STO toda kongres je obsodil nacionalistični odklon ter zastavil Partiji nalogo, da se konsolidira kot borbena avantgardna partija. Pri tem je bilo seveda potrebno organizacijsko ojačiti tudi SIAU in okrepiti delovanje komunistov v sindikatih.

Po kongresu so bili na podlagi sprejetih sklepov ustanovni kongres in skupščine množičnih organizacij, kar je silno okrepilo proti imperialistični fronti. V samih Enotnih simpatizih je bilo n. pr. zbranih 60 tisoč članov in je ta organizacija postala revolucionarna sila tržaškega proletariata. Zelo močnega je bil zlasti kongres ASIZZ za STO 6. marca 1948. Ta organizacija je vključevala 45 tisoč žena. Razgibano je bilo tudi kulturno delo. Pred resolucijo IU je Center za ljudsko prosveto štel 33 krožkov z 38 tisoč člani. SHPZ pa je štel 10.000 članov. V ZDVT je bilo včlanjenih 100 športnih organizacij. Vse to ljudsko gibanje pa je trdno vodila KP. Ogronthe manifestacije in velike stavke so bile najboljše dokaz moči tržaškega demokratičnega gibanja. Vse to kaže, da je bila organizacijska linija Partije pravilna.

Po objavi resolucije so oportunisti šli na delo, da bi likvidirali množične organizacije ter nato formirali široko fronto skupno z buržoazijo. Prvi udarec so naperili proti SIAU, nato pa se proti drugim množičnim organizacijam. Pri tem jim je bila glavna naloga pretrgati vezi z Jugoslavijo in navezati svoje delovanje na revizionistične sile, da se priključi Trst Italiji. Vse to pa je v nasprotju z načeli marksizma-leninizma. Zato pa je dolžnost particev, da ta načela temeljito spoznajo, da se bodo laže borili proti vsem oportunističnim odklonom in tako izpolnili svojo dolžnost do našega delavskega razreda in našega delovnega ljudstva.

Ppol. J. Bonacić

kjer so naši vojaki složno z ljudstvom tega ozemlja sodelovali, še enkrat dokazali, da smo resnično ljudska armada, a ljudstvo tega ozemlja, ki je v nizu primerov izrazilo ljubezen do naše armade, je potrdilo, da so vse te

ZA DOM

Madeže na naslonjalih pletenih naslonjačev odstranite, če jih najprej zdrgneš s krpico, na katero si kanila nekaj kapljic terpentina, potem pa še s čistilnim peskom. Nato hitro operi stol v mlačni milnici, kateri si dodala nekoliko kuhinjske soli, in ga obriši s čisto krpo. Ne smeš pa biti tako neprevidna, da bi dala mokre pletene stole ali mizice sušiti na soncu!

Zelezne pekače in kozice umivamo s toplo vodo in milom in jih nato obrišemo s časopisnim papirjem. Ne smeš uporabljati ne vode in ne čistilne peska, da se hrana ne zažge, pač pa jih namaži s koščkom slanice, da ne porjave.

Ce je steklo na oknih zelo umazano, ga poskusi najprej osušiti s kosom olupljenega krompirja, nato pa steklo hitro oplahni z vodo, kateri si dodala nekoliko špirta.

Srce in njegove napake

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Ljudje z nadušno ne umro po navadi zaradi nje, nego na posledicah srčne oslabelosti. Ravno tako pretrga tudi jetilniku večkrat onemoglost srca nit življenja že v dobi, ko bi pljuča sama na sebi še morda izdržala. Vnetje ledvic že v svojem akutnem stadiju zahteva od srca podvejen napor, ki se vedno bolj veča v kroničnem poteku bolezni in privede do najhujše stopnje nezadostno delovanja srca.

Srčno napako v ožjem smislu povzroča okvara zaklopke. Opisovati na dolgo in široko spremembo zaklopke, ki so podlaga in vzrok najraznovrstnejših pojavov bolezni bi bilo zaradi svoje zapletenosti odveč. Zadoštuje naj če povemo, da obstoje te spremembe v glavnem bodisi v zadebeljenju bodisi v zoženju zaklopke, ki ovirajo tok krvi iz ene srčne votline v drugo in to tem bolj, čim večja je stopnja take spremembe, ki je vedno posledica vnetja. Vnetje je lahko akutno, to je naenkrat ali pa kronično, namreč v dolgotrajnem poteku; v strogem pomenu so ravno te kronične nastale spremembe — srčna napaka v medicinskem smislu.

Akutno srčno napako, kot vsako drugo vnetje, vedno povzročajo različne bakterije, ki pridejo s krvjo v srce oziroma njegove zaklope; od tu lahko preplavijo ves organizem in povzročijo v najraznovrstnejših organih vnetja ali tudi gnojilne; končni učinek je splošno zastrupljenje krvi. Največkrat se pojavi tako težko obolenje, ki lahko v svoji naj-

bolj zli obliki, že v nekaj dneh povzroči smrt, kot posledica kake druge, po bakterijah povzročene bolezni (angina, sepsa, tifus, davica, škrlatinka, koze, ošpice).

Kronična srčna napaka je mnogokrat posledica akutne, ki ni bila smrtonosna; poleg tega pa jo večkrat povzročijo druge okvare, ki oškodujejo predvsem zaklopke, istočasno pa še srčno mišico ali njene žile in živce. To je predvsem poopnenje ali arterioskleroza. Nič manj važna ni sifilida; škodljivo vplivata tudi alkoholizem in nikotin in tudi starost ima svoj vpliv.

Posledice srčne napake so vidne šele po dolgem času. Srce ima namreč možnost, da se vztrajno zopetavlja naporu, ki ga mora zmagovati. Stena srčne mišice odebeli tako, da ostane moč ista, vsaj začasno. Počasni seveda omaguje, začne se razširjati, kar je znak bližajočega se propada. Tedaj se začne kazati najrazličnejši pojavi, ki se stopnjujejo s pojemajočo srčno jakostjo.

Večkrat pride bolnik k zdravniku ter mu toži o najraznovrstnejših prebavnih težavah, drugič zopet o glavobolu itd. in šele natančna preiskava dožene vzrok. Ponavadi pa tožijo taki bolniki najprej in predvsem o pomanjkanju sapa. Vzrok temu je prenapolnjeno pljučno ožilje zaradi česar se kri v pljučih počasneje pretaka in ovira izmenjavo plina, namreč kisika in ogljikove kisline. Kasneje pa izstopa krvna voda sokrvica, iz ožilja v pljuča, ki tako rekoč otečejo; tako nastopi katar, ki razen težke

sape povzroča še zelo neprijeten kašelj. Zasoplenost nastopa včasih kar v napadih, posebno ponoči.

Pogosto tožijo bolniki, da jim srce močno utripa, posebno pri kakem delu, hoji navkreber ali po stopnicah pa tudi v razburjenosti ali pri popolnem mirovanju. Vendar je ta težava še pogostejša pri ljudeh, katerih srce ni bolno pač pa le prerazdražljivo; to opažamo predvsem pri živčno oslabilih in bolnih ljudeh.

Pravih bolečin ljudje s srčno napako ne čutijo, pač pa imajo večkrat nedoločen občutek, da jih tiščijo v prsih. Značilni pa so napadi največkrat ponoči izredno močnih, skoraj bliskovitih bolečin, ki jih občutijo bolniki prav za prav za prsno kostjo, zraven tega pa se pojavi še občutek neznosne tegobe in slabosti, tako, da je bolnik prepričan, da je že nastopila zanj zadnja ura in res se lahko tak napad konča smrtno. Na opisanih napadih trpe predvsem bolniki s srčnimi napakami, ki jih je povzročila sifilida ali pa tudi poopnenje žil.

Mnogi bolniki trpe na težavah v želodcu, pa tudi na splošno v trebuhu; nimajo teka, hujšajo, muči jih žej, to posebno, kadar že začno oteklati. Čim se pojavi vodenica je to zanesljiv znak, da srce omaguje. Navadno opazi oteklino bolnik sam, in sicer najprej nad stopalom; dokler je še oteklina neznatna izgine pri ležanju. Čim bolj pa srce slabi, toliko bolj oteklina narašča in se širi po vsem telesu. Vzrok vodenice je, kakor že rečeno, v tem da zaradi pojemajoče srčne sile zastaja kri po žilah, odkoder počasi pronica v maščobno in drugo tkivo pod kožo. Voda pa se ne nabira samo tu, marveč tudi v raznih telesnih votlinah, predvsem v trebuhu in prsih. Posledica vodenice je seveda predvsem pomanjkanje sapa in otežkočena gibljivost udov in vsega telesa. Včasih se naberejo v telesu naravnost neverjetne količine te vode. Prav tako otečejo zaradi pronicanja sokrvnice tudi različni notranji organi, tako predvsem jetra, kar povzroča pritisk v trebuhu; zatečeta pa tudi želodca in črevesna sluznica, a posledica tega je zopet izguba teka, povračanje, hujšanje, driske.

Kako dolgo traja vsaj na zunaj brezhibno srčno delovanje se na splošno ne da reči, ker je pač pri vsakem posamezniku zelo različno. Odvisno je pač od jakosti srčne napake, od prilik, v kakršnih bolnik živi, seveda tudi od odpornosti in ustroja srca. Vidimo torej, da trajajo mnoge srčne napake po desetletja, medtem ko se pri nekaterih pojavijo že po nekaj mesecih težke posledice. Velike važnosti za potek srčnih napak so tudi vnanje okvare tako morajo poslabšati stanje večji telesni napori, nespametno življenje, razne vročinske bolezni, pa tudi duševna razburjenja, skrbi in žalost, pri ženah pa predvsem nosečnost in porod.

Srčna napaka kot taka je težko

NASVETI in odgovori ljudskega zdravnika

V. Z. iz Trsta: Stara sem 21 let. Ze lo pogosto me boli glava. Posebno v senčih čutim kijuvačo bolečino, ponoči skoraj nič ne spim.

Imam tudi vnetje jeter in držim strogo dieto, a sem vsega skupaj že tako naveličana, da sem vedno slabe volje. Kaj naj storim?

Odgovor: Za vaših 21 let imate kar nekaj preveč nalog; tudi vnetje jeter, bi vam ne smelo povzročati toliko motenj. Zato mislim, da bi bilo treba iskati vzrok raje v živcih. Po vaših besedah sklepam, da niste poročni, torej si lahko uredite življenje kakor je bolje za vaše zdravje: hodite zgodaj spat, zjutraj vstanite zgodaj in pojdite peš na delo, udejstvujte se v kakšnem lahkem športu (telovadba, odbojka, smučanje itd.). Hranite se pretežno z zelenjavo in sadjem. Če trpite na zaprtju, ne jemljite čistil, ampak samo odvajalna sredstva, ki bodo dobrodošla tudi proti vnetju jeter. Ne glejte življenja skozi črna očala, ampak glejte ga z lepe in vesele strani, kakor to pristoji dekletu dvajsetih let.

D. S. iz Skedaja. Veliko kadim. Morda se mi zaradi tega stalno nabira v grlu katar, ki me sili, da se kar naprej odkaljujem. Ali pa je kje drugje vzrok? Na pljučih sem zdrav.

Odgovor: Sami ste ugotovili, da prihaja vaš katar od kajenja. Bolehale torej na vnetju sapnika, ki gotovo ne bo ponehal, če se ne odpoveste kajenju. V lekarnah prodajajo učinkovita sredstva proti tej slabi navadi.

T. P. iz Boljunca. Ze marsikaj sem brala, kako odpravimo prebavne motnje, toda kljub mnogim poskusom se moram še vedno zatekati k raznim zdravilom. Čim za nekaj dni zdravila in razne čaje opustim, se počutim slabo. Prosim, da mi svetujete, kako bi brez zdravil uredila prebavo.

Odgovor: Vaše vprašanje je pomanjkljivo: niste navedli let in niti kakšne vrste so motnje vaše prebave. Navajate pa, da vam pomagajo čaji in zato sklepam, da trpite na zaprtju, ki je velika nadloga večine ženskega sveta. V tem primeru vam ne morem dati dosti upanja, da ozdravite. Odvajalnih sredstev je dovolj, ker se pa vsakemu zdravilu organizem privadi, vam svetujem, da zdravila menjavate, uživajte veliko zelenjave in sadja, posebno pa kuhanih sliv. Poskusite tudi vsako jutro, preden vstanete, z masazo po trebuhu od desne strani gor, po levi doj naokrog in vztrajajte pri tem da greste na stolec vsak dan ob istem času.

ozdravljiva (danes sicer že tudi srce uspešno operirajo), njene posledice pa se dajo do določene mere preprečiti, se pravi izboljšati. Zato v takih primerih čim prej k zdravniku.

T. B.

Janezek noče jesti

Ni je matere, ki bi ne bila v skrbeh, kadar njen mali noče jesti. Često so te skrbi popolnoma nepotrebne!

Vaš otrok odklanja kosilo? Noče sesti k mizi, je siten in če je večji, bi se najraje izmuznil. Mati pa je neizprosna. Najprej prosi z lepimi besedami, mu obljublja vse mogoče, končno poseže vmes še oče in po navadi se taki prizori končajo s solzami. Pri tem pa mati seveda ne pomisli, da je porednežu, samo da bi se ga odkrižala, dala tik pred kosilom kruha z maslom ali marmelado ali kar koli, s čimer si je epokvarila želodec in je razumljivo, da mu potem kosilo ne tekne.

Nikar ne silite otroka, naj že. Saj ima kakor odrasli polno pravico odkloniti jed, če ni lačen. Ne bojte se, če bi se mu pošteno oglašal želodec, bi brez vaših prošelj posegel po hrani. Ako pa je to le znak trme, ne drezajte vanj, bodite uverjene, da ga bo hitro minilo! Samo če se mali vztrajno upira hrani, če hujša in blede, ga peljite

nemudoma k zdravniku, ker je otrok gotovo bolan.

Hrano mora mati izbirati z veliko skrbjo; prilagodi naj jo otrokovi starosti. Prašičje meso lahko damo našim najmlajšim, le če je dobro opečeno in če smo odstranili mastne dele.

Dajte otroku veliko sadja, svežega ali kuhanega, medu in mleka, ker vsebuje mnogo sladkorja. Na dan bi moral popiti vsaj četrto litra mleka, ker je v njem velika količina kalcija, ki je za otrokovo rast nujno potreben, vsebuje pa tudi vitamini A in B. Mleko mora biti prevreto ali pasterezirano. Nepravilnega uporabljajte samo za kuho!

Ako je vaš mali zelo sladkosneden, mu dajte po kosilu, če je vse pojedel, slaščice, naj se jih do silega naje. Tako se mu bodo za nekaj časa uprle!

Včasih se zgodi, da otroku uga-ja prav ona jed, ki mu škoduje. Tedaj mu je treba lepo razložiti, da mu prav ta jed povzroča bolečino v trebuhu. So pa tudi otroci, ki bi vedno radi samo eno jed n. pr. kruh in maslo; ni se vam treba zaradi tega razburjati, ampak jim pripravite kaj novega in boljšega. Videle boste, da bo otrok na kruh in maslo hitro pozabil!

Ako otrok odklanja jedila, ki so mu za rast in zdravje koristna, povprašajte zdravnika za nasvet, kako jih nadomestiti.

Otrok naj je, kadar koli ga je volja. Dajte mu sadja, marmelade, jajca z mlekom ali košček čokolade. Le če se že bliža čas kosila, mu prejšnjo prijazno odbijte.

Kadar ste doma čisto same in sedite udobno pogreznjene v naslanjaču z lepo knjigo v roki ali pa s pletenjem, zakaj ne bi izkoristile časa do kraja? Saj lahko delate dve deli hkrati: pletete, obenem pa še telovadite: prekrizajte nogi in vrtite najprej eno potem pa drugo nogo v gležnju v krogu na desno in levo.

Ko ste se naveličale vrteti z nogo, pričnite z vajami obraznih mišic. Odprite močno usta, kakor da bi se vam zdehalo in jih spet hitro zaprite. To ponavljajte, dokler se ne utrudite. Ako boste tako delale vsak dan, boste odpravile globoke gube ob ustnih kotičkih in preprečile, če jih še nimate, da bi se vam naredile.

NAMIZNI PRT

Ako hočete gosta prijetno presenetiti, pokrij čajno mizico s prtčem, ki si ga izvezla z najrazličnejšimi vbodi. Barve cvetja so nežne in pestre.

NASVETI

NADEVANI PARADIZNIKI

Precej velike trde paradiznike prereži in izprazni; nato jih napolni z nadevom, ki ga napraviš z nekaj smetane, zmlete jetrne klobase, svežim jajcem, sesekljane zelene in ščepcem soli. Napolnjene paradiznike daj v pekač, ki ga dobro namaži z oljem ali maslom in peci, dokler ne postane jajce trdo.

JABOLČNA POLENTA

V 1 l vročega mleka stresi 400 gr koruznega zdroba in kuhaj 30 minut. Medtem skuhaj dober in zelo slahek jabolčni kompot. Ko je zdrob skuhan, vlijaj oboje v posameznih za prst debelih plasteh v model. Poslednja plast naj bo zdrob, ki ga potresi s koščki masla in daj na to vse skupaj za nekaj minut v pečico.

CESPLJEVA OMAKA

15 češpelj, ki si jih odvzela koščice, deni v lonček, jih zalij z vinom, pridemi cimeta in limonine lupine. Ko so češplje kuhane, jih pretlači skozi sito. Razgrej za pol jajca masla speni v njem malo sladkorja in zamešaj dve žlici moke in žlico

krušnih drobtin. Ko je prežganje lepo rumeno, zamešaj pretlačene češplje, zalij z vodo in vinom ter dodaj še malo soli in sladkorja, da bo sladka.

STRUKELJ IZ GROZDJA

Napravi vlečeno testo iz 1/2 l moke, koščka presnega masla, jajca, soli in mlačne vode. Potem vmešaj 5 dkg masla, 8 dkg sladkorja nekoliko cimeta in vanilije 9 dkg drobtin, ki si jih sprajila v presnem maslu; končno dodaj še 70 dkg črnega grozdja. Testo razvleci, pomaži z račevom, potresi z drobtinami, ga rahlo zvij ter peci na pločevini.

Pravilno krmljenje in oskrbovanje breje živine

Včasih premalo pazimo na pravilno krmljenje in oskrbovanje breje živine. Breja žival mora imeti mir, vsaka nagla, večja sprememba ji škoduje. Delo, ki ga normalno opravlja, je treba omejiti, zmeroma gibanje pa ji koristno. Krma mora biti obilna, toda ne v toliki meri, da zadošča za razvoj zarodka in ohranitev materine srednje telesne teže. Živali se v začetku brejosti dobro redijo, ker jim krma bolj tekne; takrat tudi zarodku še ni treba mnogo hraniti. V drugi polovici nosečnosti pa živali ne smejo postati mastne.

Krma mora biti primerno sestavljena. Zarodku je treba drugačnih redilnih snovi kakor pa materi. Treba mu je mnogo beljakovin za staničje, železa za kri, apnenih soli za kosti. Te snovi morajo biti v krmi.

Glede na brejost je treba krmo pokladati v določeni obliki. Predvsem ne sme biti obsežna, ker je trebušna stena že itak obremenjena, prostor za želodec in črevesje zožen in dihanje spričo razširjenja teh organov oteženo. Zato ne gre pokladati krme, ki žival napenja.

Krma mora biti lahko prebavljiva. Da se ne bi nakopičila v prebavi, jo je treba pokladati večkrat na dan v majhnih množinah. Paziti je treba, da breja žival ne

dobi mrzle vode in pokvarjene, plesnive ali zmrzle krme.

Hlev mora biti zračen in ne pretopel. Čisti zrak lajša dihanje. Žival mora ugodno stati in ležati. Zato je treba skrbeti za prostorno stajo in mehko steljo ter žival zavarovati pred udarci in poškodbami. Prenizka lega v zadnjem delu utegne povzročiti izstop nožnice. Na vime je treba paziti, da se žival pred porodom ne prehladi. Ležanje na mrzlih tleh lahko škodi materi in zarodku. Upodno vpliva na razvoj in čiščenje kože.

Pri vseh brejih živalih je treba končno preprečiti zvrženje. To je lahko posledica najhujših okoliščin: velikega napora, preobremenitve želodca ali črevesja, napenjačice ali drugače škodljive krme, mrzle vode, draženja, naglega ohlajenja in končno poškodb vseh vrst.

Navedena navodila veljajo za breje živali vseh vrst. Posebej pa spregovorimo o ravnanju z brejimi kravami.

Breja krava se lahko giblje v lepem vremenu na paši, le proti koncu brejosti naj ostane v hlevu. Pred pašo naj zaužije nekaj suhe krme. Če je bila krava običajno v hlevu, ji paša za časa brejosti ni potrebna.

Po porodu ima krava največ mleka, ki ga ji potem polagoma zmanjšuje. Na to vpliva tudi na novo pričetna brejost. V drugi polovici brejosti mleko vedno bolj pojema in nazadnje izločevanje popolnoma preneha kljub molži (umetnemu draženju). Vendar so dobre krave molznice, ki dajejo mleko vse do naslednjega poroda. A to ni prav, ker se izloča z mlekom velika množina onih redilnih snovi, ki jih potrebuje zarodek. Dokazano je, da takšna krava po porodu ne doseže več polnega doosa.

Potrebno je torej v času brejosti molžo polagoma opustiti, najbolje osem tednov pred porodom; samo 4 do 6 tednov prej bi bilo premalo. V osmem tednu pred porodom najse krava pomolže le dvakrat na dan, od 6. tedna dalje pa samo še enkrat. Kasneje se mleko samo ustavi. Če to nič ne izda, naj

se izmiva vime z mrzlo vodo vsak drugi ali tretji dan in naj se nekaj ur pozneje temeljito izmolže.

Molžo opuščamo zelo previdno. Vedno je treba izmolsti vime do tdnje kaplje, kajti sicer povzroča nastalo mleko slabe posledice.

Proti koncu brejosti krmljenje ne sme biti preobilno. Predebele krave dobijo navadno porodni mrtvoud. Nujno je treba primerna krmila primerno sestaviti. Repe manj, zato pa več redilnih snovi. V senu je tokaj apnenih snovi in je to zato dobro in nujno potrebno krmilo.

Sploh je seno v prvi vrsti potrebno za krmo breje živali. Zato je treba preizkusiti njegovo kakovost. Če ne ustreza potrebam, lah-

ko povzroči taka krma mehkokostnost in kostolomnico ravno pri brejih kravah, ki potrebujejo za zarod in mleko mnogo apnenih soli. V letih, ko je krma slaba in pomanjkljiva, pogine za to boleznijo mnogo brejih krav. Temu pojavu odpoporemo s posebnimi apnenimi pripravki (klajno apno). V tem primeru je treba živini podajati tudi železnate pripravke. Dobro je, da pokladamo kravi pred in po porodu tudi laneno moko, ki jo nasujemo v piščo, ker dobro vpliva na odlučanje trebala. Tri do štiri tedne pred porodom je treba zmanjšati dnevni obrok krme in to posebno pri debelih kravah.

Včasih je pred porodom vime zelo napeto. Krave ali junice ne smejo molsti, ker je prvo mleko (mlečivo) potrebno za novorojenca.

Breja krava mora imeti dovolj prostora, da je varna pred udarci sosednjih krav. Proti koncu brejosti je treba kravo čuvati pred prepihom, tudi prenapla hoja in grdo ravnanje kravi škoduje!

Pravočasno izmenjavanje satja

Vsak dober čebelar se zaveda, kakšne važnosti je pravočasno izmenjavanje satja in ne bo nikoli zanemaril tega važnega opravila. Oglejmo si nekoliko, katerim izpremembam je podvržen vsak sat.

Sveže zgrajen sat tehta brez lesenega okvira okoli 150 gramov. Medcelične stene so razmeroma zelo tanke in merijo povprečno samo 0,12 milimetra. Premier celic pri različnih čebelnih pasmah se nekoliko razlikuje, vendar je težko najti celice, ki bi bile ožje od 5,38 mm in širše od 5,42 mm. Povprečna prostornina nove celice je izmerjena na 0,25 kubičnega centimetra. Po vsaki novi pa se mere sata izpremenijo, prav tako kakor se izpremeni tudi njegova barva in nekatere njegove lastnosti, predvsem njegova prevodnost za toploto. Zalega pusti v satju svoje srajčice iz tanke hitinaste kože, ki se tako priljeplijo na voščene stene, da jih čebele pri snajenju nikoli ne morejo popolnoma odstraniti. Na dnu celic pa ostanejo poleg tega še majhne kepice odpadkov. Vsaka srajčica tehta z goonom vred približno 13,8 miligramov. Zato teža sata silno hitro naraste, toda ne enakomerno. Po šestkratnem zaleženju postane sat še enkrat težji, kakor je bil nov, toda šele po sedemnajstih pokolenjih se teža trikratno poveča. Ko se izleže prva generacija, čebele celice sploh ne očistijo, čim starejši pa postaja sat, tem bolj se trudijo, da bi ostale srajčice vsaj deloma odstranile. To se jim nikoli popolnoma ne posreči. Čiščenje celic je zelo težavno in zamudno delo, ki ne ostane brez vpliva na množino zalega. Verjetno tudi zavira rojilno razpoloženje.

Čebelar se posreči odstraniti iz celic samo gornje dele srajčic, tako da se premier celice pri ustju nikoli bistveno ne zoži. Po odhodu prvih generacij se debelina medceličnih sten poveča za 0,04 do 0,06 mm, v redkih primerih tudi za 0,10 mm, nakar ostane neizpremenjena. Na dnu pa se hitro množe plasti srajčic in odpadkov, katerih ni mogoče odstraniti. Po prvem pokolenju je dno celice debelo 0,22 mm, po petem 0,40 mm, po desetem 0,73 mm, po petnajstem 1,08 mm, po dvajsetem pa naraste že na 1,44 mm. Pri zelo starem satju so na-

merili pri dnu celo do 2,45 mm debeline. Pri tem pa čebele vendarle skrbijo, da se prostornina celic bistveno ne zmanjša, ker pri vseh pokolenjih prizidavajo neznatne, komaj opazljive nastavke seveda samo toliko časa, dokler je to mogoče. S tehtanjem čebel s ugotovili, da so mladice iz starega satja do enajst miligramov lažje kakor iz novega.

Za praktično določevanje starosti satja pa seveda ne bomo natančno merili, ker je prezaudno, pa pa se bomo ravnali po zunanjih znakih. Satje postaja po vsakem pokolenju temnejše. Barva sata prehaja od belkasto rumene počasi v svetlorjavo (po enem do dveh pokolenjih), nato v enakomerno rjavo (tretje pokolenje). Če si sat ogledamo proti svetlobi, opazimo na prosojnem dnu v kotih celice temne pičice govna. Po treh generacijah je govno že v vseh štirih kotih. Po naslednjih pokolenjih postaja sat vedno bolj temnorjav in dno ne prosveta več po vsej širini, ampak samo še v sredini. Kepice govna ne moremo več razlikovati opazimo edino še temne lise. Po desetem zaleženju pa je redko najti celico, ki bi bila nekoliko prosojna in barva sata je že skoraj popolnoma črna. Skrbeti bi morali, da sat ne bi bil zaležen večkrat kakor dvajsetkrat.

Nadaljevanje prihodnjice

Katere okolnosti vplivajo na množino in kakovost mleka

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)
Zelo važno pa je, da pri vsaki molži izmolzemo vime prav dobro in čisto. S čisto molžo dobimo tolsto mleko. Prvo izmolzeno mleko ima zelo malo tolsče, nazadnje izmolzeno pa je najbolj tolsto, kar razvidimo iz sledečega poizkusa:

v prvih curkih pomoženega mleka je bilo: 1,2 odst. tolsče; ko so pomolžili eno četrtno mleka, je bilo v njem: 2,1 odst. tolsče; ko so pomolžili eno polovico mleka, je bilo v njem: 3,6 odst. tolsče; ko so pomolžili tri četrtna mleka, je bilo v njem: 5,2 odst. tolsče; v zadnjem mleku je bilo: 7,1 odst. tolsče;

v nazadnje izmolzenih mlečnih kapljicah je bilo: 10,0 odst. tolsče.

Bolezni mlečne živine lahko zelo neugodno vplivajo na množino in kakovost mleka. Posebno velja to za nekatere bolezni na vimenu, kakor sušica v vimenu in notranja vnetja vimena. Na teh boleznih bolne krave nam dajejo mleko, ki je po svoji sestavi zelo različno od navadnega normalnega mleka. Pa tudi druge bolezni, posebno takšne, ki povzročajo mrzlico in izpremembo v krvi, ne ostanejo brez vpliva na množino in kakovost mleka. Zaradi slabega in nerednega delovanja prebavil izgubi mleko svoj pravi okus in se rado skisa.

Kakor človek, tako se tudi živali najboljše počutijo pri primerni zračni toplini. Prehuda vročina in mraz potem sopeno in deževno vreme, neugodno in slabo vplivajo na mlečnost. To se lahko najbolj opazuje na planinah, kjer so mlečne krave izpostavljene raznemu vremenu, vročini, mrazu, suši, dežju, snegu in nevihtam. Zato pa je zelo važno, da ima mlečna živina na planinskih pašnikih hleve in zavetišča, kamor se lahko zateče ob vsakem neprijetnem vremenu.

Tudi letni čas ni brez vpliva na množino in kakovost mleka, če gledamo na različnost krme, ki je drugačna pozimi in drugačna poleti. Prav ta različnost krme zahteva, da preidemo posebno spomlad prav počasi in polagoma od suhega k zelenemu krmljenju ali paš in v jeseni prav tako od zelenega krmljenja zopet k suhemu, ako hočemo ubraniti neugodnega in dalekosežnega vpliva, ki ga ima vsak prehitel prehod od ene krme k drugi na mlečnost živine.

Priprava sadjevca

Ko pridelujemo domače vino-sadjevec, premalo upoštevamo kakovost sadja, ki ga prešamo. Kar ne prodamo na trgu, zmeljemo in sprešamo. Ne rečem, da delajo tako ravno vsi sadjarji. Mnogi pazijo, da pridelajo res dober sadjevec in sortirajo sadje po kakovosti. Znano je, da napravimo najboljši sadjevec iz raznih renet (mošančki, zlate pramene, šampanjske renete itd.), seveda le od slabšega sadja. Izvrstno piščo pridelujemo tudi iz tepki in drugih domačih moštnic. Pri tem se držimo pravila, da mora preudarno mešati sadje; kislina jabolka s sladkimi, sladke moštnice s trpkimi in tudi eno in drugo med seboj, da pridemo do prave sestavine moštov.

Pri moštu moramo gledati predvsem na njegovo kakovost. Glavna snov v moštu je sladkor. Dober mošt vsebuje najmanj 10 do 12% sladkorja, ki ga merimo z moštno tehtnico. Zelo važna njegova sestavina je tudi kislina. Vsak mošt mora biti primerno kisel, sicer ni okusen in tudi ne trpežen. Kisline merimo s kislinomeri, in sicer v tisočinkah (promile). Mošt mora imeti vsaj 6 do 7 promil jabolčne kisline. Ako je ni, jo moramo dodati (limonovo, vinsko kislino). Nazadnja snov je čreslovina ali tanin. Čreslovine je v moštu 3 do 4 promil. Ona pospešuje čiščenje, ker se spaja z beljakovinami, ki padejo potem na dno v droži. Pomembne snovi v moštu so tudi beljakovine (4 do 6 promil), ki se spajajo s čreslovino in služijo kot čistilno sredstvo in za hrano kiselnim glivicam.

V novejšem času upoštevamo tudi dragoceno snov pektin, ki ostane v tropinah. To je sluzasta snov oz. roma prašek, ki ga uporabljamo pri kuhanju marmelade. S kipenjem se pektin zgubi, ker se spoji s čreslovino v nekako čistilo.

V moštu je tudi precejšnja količina raznih rudninskih snovi, to je 3 do 3,3%, ki predstavljajo prav za prav pepel, ako izhlapijo piščo.

Ko delamo mošt, upoštevamo v glavnem količino sladkorja, kisline in tudi čreslovine; važna sta tudi aroma in buket, ki morata biti zadovoljiva. Le tako dobimo potem dober sadjevec.

Zemlja čaka na jesensko setev

Cas je, da začnemo misliti na pripravo zemlje za jesensko setev. Najnujnejše opravilo je pač oranje onih njiv, katere mislimo to jesen zasejati z ozimnim žitom. Oranje v vršimo zato, da:

1. Povečamo propustnost zemlje tako, da brez ovir lahko krožita zrak in voda in korenine z lahkoto prodirajo;
2. spodnje plasti zemlje pridejo na površje in tako nudimo rastlinam novih redilnih snovi;
3. imamo možnost, da zatremo škodljive rastline;
4. pospešujemo oklitanje semen;
5. z oranjem uničimo vse kapilarne kanalčke, po katerih prihaja na površje voda, in s tem zmanjšamo izhlapevanje;
6. dana nam je možnost enakomerno porazdelitve in podoravanja umetnih gnojil in hlevskega gnojja;
7. ustvarimo primeren ambient za obstoj tistih bakterij, ki vrše v zemlji nitrifikacijo, kajti te drobnoživke rabijo za svoj obstoj določeno količino vode, posebno pa zraka.

Oranje mora biti izvršeno dobro in ob pravem času, kar je glavni pogoj za dobro rodovitnost zemlje. Dejaj sem ob pravem času! Ne zadostuje, da znamo dobro preorati in razdrobiti zemljo, vedeti moramo tudi, kdaj je pravi čas za to delo. Torej takrat, kadar ni zemlja preveč mokra in ne presuha.

Čim bolj obdelujemo zemljo tem več nam obrodj in poplača naš

trud. Stremeti moramo za tem, da plast živice povečamo in zmanjšamo plast mrtvice in to zato, da nudimo koreninam čim več hranil, zadostno vlago, da se neovirano razraščajo na vse strani. Pri tem pa moramo opozoriti na to: plast živice bomo povečali le polagoma, vsako leto nekoliko, to pa zato, da damo mrtvi zemlji možnost dorjenja. Ker se že svetuje globoko oranje, ga bomo opravili z navadnim plugom, katerega bomo opremili z rilcem, ki ima namen prehlajati spodnjo plast, ne da bi vrzel mrtvico na površje. Rahla plast zemlje, ki je na razpolago rastlinam, bo zadostna in korenine se bodo lahko poljubno razvijale. Morda bi kdo oporekal, češ saj so korenine pšenice kratke, zadostuje ji plitvo oranje. Če izderemo žitno stebelce, so njegove korenine le kakih 10 cm dolge! Tistemu zadostuje odgovoriti: korenine, ki jih vidimo pri izdrtim žitnem stebelu, so le majhen del vsega koreninskega sistema žitarice; so le ostanki primarnih in sekundarnih korenin, a njih važni deli, ki so opremljeni s korenskim kosmatinami, sposobnim za črpanje hranilnih snovi, so številnejši ter so globlje v zemlji.

S primernim oranjem podorjemo vse plevelne rastline, ki se razkroje in segnjajo.

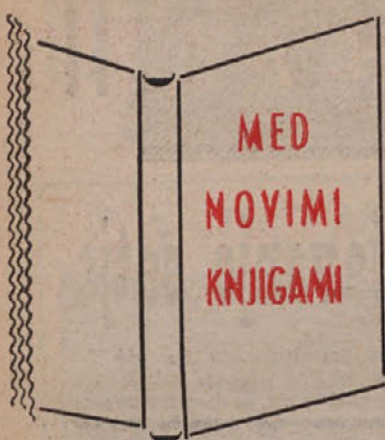
Z oranjem omogočimo tudi delovanje zemeljskih mikrobov. Mikrobi, ki razkrajajo organsko snov v zemlji ter jo postopoma spremi-

najo v lahko sprejemljivo za rastline, potrebujejo zraka za svoje življenje. Če pa so v malozračnem prostoru, zagospodarijo tam škodljive bakterije, ki organsko snov uničijo in tvorijo rastlinam škodljive snovi.

Samo po sebi se razume, da sta skrb in pozornost, ki ju posvečamo oranju zemlje, temeljite važnosti za dober izid kultur. Za dobro izvedbo dela ne zadostuje samo dobra volja kmetovalca! Imeti moramo tudi možnost uporabe dobrih plugov. Lahko smo pripravljeni, da so za racionalno kmetijstvo dobri stroji in dobro orodje nujno potrebni, če hočemo, da bomo z njim dobro obdelali, v našem primeru, popolnoma obrnili in zdrobili brazdo. Za oranje njiv, ki jih mislimo posejati z žiti, rabimo torej le dobre in popolnoma železne pluge!

Orjimo čimprej mogoče, kajti z zgodnjim oranjem njiv izpostavimo zemljo razkrojevalnemu vplivu, jo torej tudi zboljšamo! Kadar sledi na primer žito tursčici, pesi ali pa krompirju, katerim smo že prejšnje leto dobro pognojili, predvsem pa globoko orali, zadostuje da orjemo kakih 25 do 30 centimetrov globoko. Kadar pa pšenica sledi drugim kulturam, je najboljše, da povečamo globino tja do 35 cm.

Oranje je dobro izpolniti z dobrim branjem, ki nam še bolj zdrobi zemljo in pripravi semenu prikladen ambient za takojšnjo in pravilno vzklitje.

V založbi Ministrstva za industrijo in rudarstvo LR Slovenije sta izšli dve pomembni knjižici. To sta: Ing. Gvidon Gulič: *Parni kotel in ing. Albert Struna: Mazaenje strojev*. Knjiga o parnem kotlu je namenjena kot priročnik kurjačem ter konstruktorjem. Prav tako je tudi druga knjižica pripomoček za prakso. Obe sta pisani poljudno, v vsakomur umljivi obliki ter sta opremljeni s številnimi slikami.

V založbi Mladinske knjige je izšla Zorana Hudalesa, povest v verzih, *«Nejčka»*, v kateri spoznamo v 16 poglavjih junaka pionirja.

Marsikomu bo prišlo naše siromašne humoristične literature dobrodošla knjiga veselih zgodb Frana Milčinskega *«Butalca»*, ki jo je uredil dr. V. Kralj, ilustriral pa France Podrekar.

V zbirki Mladi oder je izšla sovjetska igra v treh dejanjih Valentina Kajtaja. Igra režijsko ni preveč zahtevna, je pa vsebinsko pomembna tudi za nas. Dejanje poteka v vzhodni Prusiji, ko ruske čete naglo prodirajo proti Berlinu in se bivši pastirček, 12 letni Vanja Soneev, krasno izkaže v borbi proti Nemcem. Knjigi so dana režijska navodila, ki jih je strokovnjsko napisal član ljubljanske drame Milan Skrbinšek. V prvem poglavju je orisan potek dejanja, drugo poglavje nam da režijske podrobnosti, tretje opis likov, četrto prizorišča, peto tlorise prizorišč, sedmo pa apoteozo. Mlajši režiserji se bodo iz te knjige marsikaj naučili.

Doraščajočemu rodu, kakor tudi odraslim je namenjena poljudno znanstvena knjiga Katje Spurove *«Plugi orjeja»*.

Nagrada «Riccione», ki znaša 500 tisoč lir je dobili znani italijanski pisatelj Carlo Terron za komedijo *«Judita»*. Posebno pohvalo med predloženimi deli je dobila komedija, ki jo je napisal Domenico Zampì: *«Tri žene brez čevljev»*, svoja dela so še predložili: Giovanni Colendoli, Ezio d'Errico, Ivo Marcelli, Beppe Costa itd.

SVEČANA PODELITEV LEVSTIKOVIN NAGRAD v založbi „Mladinske knjige“

Prijetno me je presenetilo povabilo urednika *«Mladinske knjige»*, pisatelja Ivana Potrča, da prisostvujem prvega t.m. v Ljubljani podelitvi *«Levstikovih nagrad»* najboljšim mladinskim pisateljem in slikarjem-illustratorjem tega leta. Ze dolgo opazujem posebno skrb, ki jo posvečajo v FLRJ voditelji kulture in prosvete kvalitetni mladinski knjižici. In to leto je bila žetev na tem polju nenavadno bogata, zlasti kar se kvalitete tiče. Izšle so knjige, ki so jih napisali nekateri od naših najboljših pisateljev, tako *«Solzice»* Prežihovega Voranca in *«Otroška leta»* Franceta Bevku, da imenujem le ti dve splošno znani imeni, in ki so jih ilustrirali nekateri izmed naših najboljših slikarjev, kot n.p. France Mihelič, Maksim Gaspari, Marij Pregelj, Riko Debenjak in drugi.

Nagrajence je nagovoril urednik *«Mladinske knjige»*, pisatelj Ivan Potrč. *«Levstik»* je bil prvi klasiki naše mladinske književnosti, je dejal. *«Njegova pesem in proza sta preprosto in pristno ljudski po izrazu, sta globoko ljudski po vsebini. Berimo *«Najdihojce»*, berimo *«Martina Krpana»*. ... Najboljši ustvarjalci mladinske književnosti za Levstikom — Kette, Milčinski, Zupančič, Gruđen, Klopčič, Seliškar, Bevk, Prežihov — so krenili po enakih poteh, kot jih je začel*

NAZAJ V NAFTALIN

NOVELA Napisal: SLAVKO KOLAR

Ilustriral: IVO REŽEK

«Čela družba in jaz z njo — je nadaljeval general Ivičič — pojdemo na teren in z nami bi moral polkovnik Knezevič kot član poverjenstva, pa je na lepem zbolel. Zato boš ti, dragi Ruco, tako ljubezniv, da ga nadomestiš.

— Toda kako, zakaj ravno jaz, saj jaz nimam pojma o tej stvari! — se je nekam razdraženo branil polkovnik Jendek.

— Ni treba — je dejal general Ivičič docela mirno — tu je dokaj takih, ki se na to ne razumejo. Toda saj gre le za to, da gre s temi Nemci še kdo naših, ki zna dobro nemški. Ker je Knezevič zbolel, je kocka padla nate. V ostalem je stvar bolj reprezentativne narave.

— Em, — se je namrdnil polkovnik Jendek, — a kdaj jo mah-nemo?

— Ker precej zdaj, v nekaj minutah. Kakor vidiš smo mi že vsi napravljeni!

— Kako za boga, jaz pa nisem niti najmanj napravljen! Se plašča nimam. In ničesar nisem vzel za pod zobe!

— Tudi mi ne nosimo ničesar s seboj, a saj ni niti treba. V eni ali dveh urah smo opravili in se vrnemo še za kosilo. Končno je vse skupaj bolj ali manj formalnost, ker tisti teren niti ni primeren za zračno luko, preveč je vlažen, pa tudi partizani so blizu.

Tu so se gospodu Jendeku zaprla usta, da bi vprašal, kaj bo, če jih partizani napadejo, a je vprašanje vendarle pogoltnil. General Ivičič pa, kakor da je uganil njegovo misel, je zelo prepričevalno dejal:

— Zaradi partizanov ni strahu. Dobro sem obveščen, da jih ta čas tam okrog ni. Kraj je povsem čist. Razen tega pa smo sijajno zavarovani.

Ni ni torej pomagalo, treba je bilo na pot.

Ko se je naglih korakov vračal v svojo sobo, je gospod Jendek prišel do zaključka, da je vse skupaj nesramnost. Ravno z njim kakor s smrkavcem. Obvestilo ga zadnje minuto, zdaj pa hodi bos po strnišču! Kakšen način je to! Kaj pa njemu mar neka zračna luka? Naj gre vse k vragu...

Od jeze mu je pordel tolsti zatilnik in kri mu je udarila v glavo. Oči so se mu bleščale, čeljusti so mu podrhtevale, pa je doma-la brez sapa komaj utegnil razložiti, podpolkovniku Vodopiji, kako ga je general Ivičič osleparil.

Preoblekel si je bluzo in vzel iz omare neko staro, prazno torbo. Toliko, da je tudi on imel kaj v roki. Tedaj se spomni, da nima revolverja. Gospod Vodopija je skočil, da si ga zanj nekje izposodi. Pa ženi bi bilo treba telefonirati. Toda zlepa mu od gneva beseda ne gre iz grla, toliko ga zvija in duši.

Prav gotovo je, da ga ne bo nazaj do kosila. Kajti kadar se Nemci lotijo tudi še tako bedastega opravka, ga opravljajo *«temeljito»*. Piščanci so nemara že zaklani in očiščeni. V tej sezoni bo to zanj še drugo čvrtje in ga bo hudič vzel, to je jasno! Kako se bo uboga Melita jezila. Mar je dandanes tako lahko priti do peče-nih piškot?

— Cisto navadna Schweinerei! — je sikal polkovnik Jendek. Tisti mah se je podpolkovnik Vodopija vrnil z revolverjem. Sedaj je bilo treba samo še telefonirati ženi, toda ni še dobro dvignil slušalke, ko je tresnil v sobo nekaj poročnik.

— Gospod polkovnik, vsi so že spodaj in samo vas še čakajo!

Polkovnik Jendek je od besa samo zastokal, in skozi stisnjene zobe mu je ušla krepka kletvica in v naglici naročil Vodopiji, naj mu obvesti ženo. Sopiha joč kakor lokomotiva, nabrekel in težak se je odpravil doli in zares je bila spodaj že sestavljena vsa kolona. Dva odprta vojaška kamiona, eden spredaj, drugi zadaj, oba natrpana z vojniki v šlemih s puškami, strojnimi, potem trije luksuzni avtomobili in pet ali šest Nemcev na motorjih ob obeh straneh.

General Ivičič in tisti nemški polkovnik sta še nekaj zapovedovala in dajala poslednja navodila. Vsi so bili strašno *«štrama»*, sekali so s petami, salutirali po vseh predpisih, treskali z vrati na vozovih. Motorji so zagrmeli, da, jemalo sluh in odmevalo ko grom.

Vsa podoba je dajala videz vojne moči in oborožene varnosti in to je šlo polkovniku Jendeku tako zelo k sreči, da mu je gnev na mah poplahnil.

da je bil prav Levstik tisti, ki je pri nas dvignil mladinsko književnost na umetniško višino. V imenu nagrajencev in književnikov je dal tov. Bevk obljubo, da bodo storili našli pisatelji vse za mladinsko književnost.

Založba *«Mladinska knjiga»* je podelila po posvetovanjih z žirijami *«Levstikovo nagrado»* za 1949. leto tovarišem:

Za slikanico — za ilustracije *«Suri-Muri-velikan»* akad. slikarju Maksimu Gaspariju;

Za leposlovno delo za cicibane — za knjigo *«Mule»* pisatelju Tonetu Seliškarju;

Za leposlovno delo za pionirje in starejšo mladino knjigo *«Solzice»* pisatelju Prežihovemu Vorancu;

«Otroška leta» pisatelju Francetu Bevku;

Za odrsko delo — za igro *«Tinče in Binče»* pisatelju Jožetu Ribičiču;

Za poljudno znanstveno delo (reportažo) — za *«Plugi orjeja»* tov. Katji Spurovi;

Za najboljšo ilustracijo akad. slikarju Francetu Miheliču za ilustracijo Prežihovih *«Solzic»*;

Akad. slikarju Mariju Preglju za ilustracijo Bevkovih *«Otroških let»*;

Akad. slikarju Riku Debenjaku za ilustracije Kajtaja *«Blešči se jadro mi samotno»*;

Akad. slikarju Francetu Podrekarju za ilustriranje Milčinskega *«Butalca»* in akad. slikarju Ivetu Subicu za ilustriranje *«Nejčke»* Zorane Hudalesa.

VLADIMIR BARTOL

Nemški podpolkovnik Freier von Stolp, tisti z monoklom in polkovnik Jendek sta sedla vtric. Poleg šoferja se je ugnedil mrko in važno nemški vojak z bacadem.

Kolona se je premaknila in veličastno odbrzela po ulicah. Ljudje so se ustavljali. Nekateri so kar onemeli. Na maksimirski mitnici so se zavrvali vsi dacarji, domobranci, ustaši in ustaški agenti. Iz oči jim je uhajalo vprašanje: *«Poglavnik?»*

Lepo je prav za prav popeljati se v tako dobrih vozovih malo tja ven iz mesta. Toliko bolj v takem varstvu. Jeza in nejevolja polkovnika Jendeka sta bili že čisto pri kraju in možak se je udobno pogreznil v mehki sedež. Nerodno mu je bilo le načeti razgovor s tako nadutim Nemcem, ki nosi monokel in je vrh tega še nekakšen Freier, kar je toliko kakor baron. Pod vratom mu binglja viteški železni križec in to niso mačje solze. Kaj si neki utegne misliti takle Svab o nekakem starem domobranskem polkovniku in sploh o domobrancih? Vsekakor nič kaj posebno laskavega.

Zato je gospod Jendek spretno segel po svoji priljubljeni pripovedki o prvi svetovni vojni, da je tako mimogrede lahko vpletel svoje podvige in svoj *«kronski red»* pa še nekako bavarsko medaljo, ki so mu jo prav tako takrat obesili na vojaško suknjo. Pa se je izkazalo, da je bilo vse to Freierju von Stolpu presneto malo mar. Ko pa je beseda po naključju zadela ob hrvatsko kuhinjo in ob neke hrvatske posebke, je Svaba oživel in njegovo visoko nemško priznanje mu je prižuborelo prav iz srca. Prav tako mu je ugajalo hrvatsko vino, za slivovko pa že ni več vedel, kako bi jo prehvalil.

Kazno je bilo, da je človeku dobro na Hrvaškem... Vse mu je bilo v glavnem po godu, le to mu ni hotelo v glavo, zakaj ljudje od dne do dne vedno bolj podpirajo partizane.

Betonirani del ceste od Zagreba do Dugega sela so naglo prevozili, tedaj pa so zagazili na domačo razrito hrvatsko pot. Kolesa so začela poskakovati, toda peresa med njimi so bila izvrstna in bi bila vožnja tudi še potlej udobna, ko bi ne bilo prahu. Izza kamiona pred njimi in izpod motociklov so se valili gosti oblaki, da še ceste skorajda ni bilo videti, in so motoristi obakraj avtomobilov namah povsem posiveli. Prah so naravnost požirali in ni bilo druge pomoči, kakor da so privili stekla na oknih, pa čeprav jih je vročina kar dušila. Kolona se je razklenila in pretrgala.

Prevozili so še skozi nekaj vasi — nič zanimivega — in se poglajali na del ceste, ki je raven kakor bi ga potegnil z ravnilom. Na levi in desni bohotna živa meja, trnje, tu pa tam kako grbasto drevo, polja in strnišča, ožgana od suše, potlej pa prostrani, goli pašniki, gmajna. Nikjer ni nič takega, da bi se pogled ob njem zatnil. A že se pojavi mlada hosta, branjevina, ki seže obakraj prav

do ceste. Tu se je gospod Jendek spomnil lova in začel pripovedovati o nekem svojem lovskem doživljanju prav v tem revirju, ko je nekaj ostro zaprasketalo in komaj so se v vozu tega ovedli, se je že usulo nanje besno streljanje in se je dvignil vihar divjih glasov in vzkrkov:

— Stoj!... Vdaj se!...

V isti mah je motorist na desni odletel s svojega kolesa, se v zraku prekoprcnil kakor zajec, ki mu je strel udaril v glavo.

— Herrgott, partizani! — je zavpil von Stolp in iztrgal pištolo iz torbe; Walter, streljaj!

— Zu spät — je zastokal šofer. — Prekasno! — ker se je tisti Svaba poleg njega zvalil nanj in povsili glavo kakor da bi bil zaspal. Izpod desnega ušesa se mu je pocedila kri.

Polkovniku Jendeku je v tistem hipu zamrlo srce in kakor da se mu je pamet ustavila in da mu je odrevenel jezik. Niti ni utegnil, lotiti se izposojenega revolverja.

Nekaj je počilo v avtu in že se mu je motor zasukal vstran in je yoz obstal. Iz motorja se je kadilo.

Nadaljevanje prihodnjč

UMETNOST • PROSVETA

Razstava Avrelija Lukežiča v galeriji «Scorpione»

(NADALJEVANJE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE)

(Nadaljevanje iz prejšnje štev.)

Omenili smo, da je Lukežič ekspresionistično nadahnjena impresionistični realist. Da bi tega ne razumeli, moramo to točno opredeliti pri Lukežiču, ki je čisto svojska umetniška osebnost in se ne da stlačiti v suhoparno ozko kategorijo kakšnega izma.

Mislím, da moramo spričo njegove neposredne intuitivne, lirčne narave poudariti realistično stran njegovega slikanja. On slika kar in kakor vidi in ne ustvarja kakih irealnih, fantazijskih ali celo abstraktnih predmetov in likov. To seveda ne pomeni, da so njegove slike fotografije — za to imamo danes že izvrstne fotografske aparate, ki nam podajajo točne slike tudi barvne resničnosti. Umetnik podaja naravo kot jo on vidi, kot jo on «tolmači», razlaga; za svojo umetnino izbira ravno snovi, ki mu bolj ugajajo in poudarja na njih tisto, kar bolj odgovarja njegovega gledanju. Ako n. pr. obrača impresionist vso svojo pozornost le na barvno resničnost in v njej raztaplja oblike, mase in prostornosti, vidimo, da je Lukežič bolj realističen. V njegovih krajinah je prostor zelo krepko podan. Samo pogledimo, kako gre v daljo pogled preko polj, poti, dreves, zgradb, človeških postav, gričkov, oblakov. Enako niso oblike predmetov povsod mehke, komaj naznačene. — Včasih jih prav ostro očrta, in to ne le takrat, ko gre za večjo čustveno izrazitost, ekspresijo, kot je to n. pr. pri črnih vegasto nagnjenih brzojavnih drogovi, ki ostro režejo v nebo, ali pri ostrih obrihi črnih ptic, pri temnih človeških postavah, ki se ostreje vlikaajo v pogled in razporedijo s svojo mračnostjo, s čimer jim dajejo poseben izraz, neko mračno čustveno vsebino. Vendar imamo tudi precej ostrih oblik, n. pr. pri hišah, njivah itd., kar je čisto realistično podajanje narave brez posebnih simboličnih namigov.

Lukežič je pač predvsem Lukežič, izvrstna in izrazita umetniška narava s svojstvenimi izraznimi sredstvi. On ne teoretizira, da bi iz našel novih odtenkov kakih umetnostnih programov, četudi je očitno, da je izbran, mu sedanjí razvoj ni tuj. Zato pa predvsem slika, hitro in spontano slika, in njegove slike so tako neposreden izraz njegove duhovnosti.

Mehka lirika diha iz barv njegovih krajin, naj bo vihar, ožona ali bolj vedra in naj se ovija žavelskih polj, morja, istrskih stranjskih ali savudrijskih motivov. Ta izrazita stran njegovega ustvarjanja ga še prav posebno odlikuje od drugih slikarjev. Ali je v tem njegov slovenski temperament, ki ne prehaja v kake ostreje razumarske spekulacije? Opaja se na istrskih dolinicah, položnih gričkih topečih se v bujnem barvnem obilju, ki spominja na Jamo ali Groharja, zapada prepčgosto v rahlo otožnost, skoro v lahno črnogledost, ki spominja na Cankarja.

Morda je v tem njegovem naziču slikanja kaj Van Goghovega vpliva. Morda pravim, toda to ne znanja njegove izvirnosti, bodisi v motivih naše krajine bodisi v načinu njene obdelave, ki v tolikšni meri odgovarja njegovemu umetniškemu temperamentu.

Da je Lukežič izrazil kolorist z največjim smislom za najtanjše odtenke je bilo vidno že v njegovi prvi bolj sivi, črnogledi-razvojni fazi. Njegove nove slike to je jasneje dokazujejo z vso barvno blešavo, ki je končno prišla do polne veljave z drugačnim razporeditvijo. Razstavlj je 17 oz. 19 oljnatih slik, če upoštevamo še dve v izložbenem oknu, samih krajin, z edino izjemo enega tihožitja v izložbi, in nekaj slik, tudi krajinarskih. Kljub tej enostranosti tehničnih sredstev in motivov se razstava ne zdi enolična.

«Stara navada v Skednju» je zelo krepka krajina, ki ima skoraj nekaj groteskne izrazitosti z mrač-

no procesijo, ki se harmonično vključuje v krajino bodisi kompozicijski bodisi razpoloženski (temno nebo, nagnjeni brzojavni drogovi).

Vrsta krajin nam kaže Istro, njen zapadni plodnejši obalni pas v svojih značilnih potezih, v bleščečih sončnih barvah, z zlato žarečim žitom po položnih gričkah, z značilnimi istrskimi hiškami med polji. Vsaka zase je zanimiva s svojimi rahlo različnimi motivi in različki razpoloženj. V «Solinah v Sičolah» imamo socialen tema z industrijskimi napravami, ki mu je pa vendar znal dati svojo poezijo z rahlo zastrtim zelenkastim nebom. Tudi «Marec», ki obdeluje v jedru isti motiv osamljenih, brezlistnih dreves, vendar v manj mračni sivini, ki skoraj naturalistično diha vlago skozi prefino rahlo nadahnjeno zelenega, ki obeta pomlad.

Avrelij Lukežič:

Pokrajina

Mračno sive pokrajine št. 13, 14, 15 in ona v izložbenem oknu ter tihožitje s steklenicami in radičem so še iz prve pesimistične faze. S padcem fašizma pa se je začela za Lukežiča nova razvojna doba, ki nam jo kaže večina razstavljenih

slik z vsem barvnim bleškom. Nekaj risb s tušem oz. z akvarelom, nam kažejo Lukežiča kot zelo spretnega risarja, ki zna v malo potezih podati bistveno pokrajino.

JELINCIC

PIONIRJI - GOSTJE PRI SLOVENSKIH KNJIŽEVNIKIH

Z vseh vetrov domače zemlje so prišli. Pionirji, deklice in dečki, nekateri že večji, drugi prav majhni. Dopolnne so bili sprejeti na predsedstvu vlade, kjer jim je predsednik vlade LR Slovenije, tov. Miha Marinko, lepo govoril in obdaroval vsakega izmed njih s knjigo in podpisom.

Popoldne, bilo je 1. oktobra t. l., so bili pionirji gostje slovenskih književnikov, tistih, ki so napisali in ki pišejo njihove priljubljene knjige. Posedli so okrog miz in mi smo se pomešali mednje.

Sedel sem z dvema pionirjema iz Primorske in z dvema iz Prekmurja. Najmlajša je bila učenka iz drugega razreda osnovne šole iz Prekmurja. Deček, prekmurski pionir, je bil gimnazijec in prav tako je obiskovala gimnazijo deklica iz Ilirske Bistrice, četrti pa je bil spet Primorec in sicer učenec IV. razreda, osnovne šole.

Prav lepo smo se pogovarjali. zelo so bili zadovoljni s sprejemom v vladni palači in pionir iz Primorske je dejal, da je bil tov. Miha Marinko zelo prijazen in da je z vsakomur govoril.

Nekateri navzoči pisatelji so brali nekaj svojih mladinskih spisov in pesmi. Ko je prebral France Bevk iz svoje pravkar nagrajene knjige «Otroška letas» črtico, kako je spisal svojo prvo knjigo, me je vprašala gimnazijka iz Ilirske Bistrice:

«Kako se pišejo knjige? Ali se morajo pisati v zvezek?»

«V zvezek ali na listič ali na kateri koli nepopisan papir», sem

odvrnil, «Jaz n. pr. pišem svoje sestavke na takele lističe».

Potegnil sem nekaj lističev papirja iz žepa in začel pripovedovati, kam se stavi naslov, kako se beležijo strani in kako se piše tekst.

Izpraševala me je o potankostih pisateljskega dela. Ostali trije z malo Prekmurko vred so verno poslušali.

«Ali nameravaš tudi ti pisati?» sem vprašal deklico. «Morda že pišeš?»

Malce je zardela in skomignila z rameni.

«Nekaj poskušam», je odvrnila.

«Kateri je Miško Kranjc?» je vprašal prekmurski učenec.

Vladimir Bartol

Pokazal sem mu ga. Priznavalno je pokimal in je bil videti zadovoljen.

«Ali Josip Jurčič še živi?» je izpraševal dalje.

«Ne. Ze precej let je, kar je umrl. Ali si bral katero njegovo delo?»

«Jurija Kozjaka, pa tudi Desetega brata in Rokovnjače. Deseti brat mi je bil posebno všeč».

«Vidim, da ti si že precej bral», sem priznavaje pripomnil.

«In knjigo «Med dvema vojnama», ali je ni napisal France Bevk?»

«Da. Tam sedi. Ali si tudi to knjigo bral?»

«Sem. Tudi «Od Kotel do Belih vod».

Začudil sem se.

«Ali veš kdo jo je napisal?»

«Vem. Prežihov Voranc. Ali je tu?»

«Ni ga. Precej resno je obolel».

Tako sva govorila in spoznal sem, da je ta učenec IV. razreda osnovne šole prebral za svoja leta nenavadno veliko.

Pa tudi drugi so pokazali da so že marsikaj prebrali. Prekmurskemu gimnazijcu je posebno všeč Milčinski. Bral je njegove «Butalce» in tudi pravljice pozna.

Ko smo se tako pogovarjali, so začeli naenkrat pionirji od sosednjih miz hoditi s knjigami okrog pisateljev in jih prositi za podpise.

«Ali vi ne pojdete?» sem vprašal svoje male prijatelje.

«Nimamo knjig s seboj».

Ponudil sem jim svoje lističe, ker nisem imel drugega pri roki.

«Pozneje jih lahko prilepite v knjigo», sem jim pojasnil.

Z veseljem so jih sprejeli. Za njimi so prišli še drugi in kmalu sem se iznebil vseh.

«Pojdite k tov. Bevku», sem svetoval svojim štirim somiznikom. «Mudi se mu in kmalu vam bo pobegnili».

Pionirji so se od vseh strani zgrnili okrog Franceta Bevka, ki se je ves nasmejan podpisoval in mimogrede tudi kaj lepega in po učnega stresel iz rokava.

Mala črnooka Prekmurčica je stala vsa obupana ob strani in čakala, da bi prišla na vrsto. Večji so jo odpirali in si nj zuala priboriti mesto.

Ker je bil tov. Bevk preveč oblegan, sem jo poslal k pesniku Pavlu Golji, ki jo je kajpada z veseljem sprejel in kot najmanjšo potegnil v krog svojih pionirčkov. Dolgo jo je izpraševal in ji ob koncu tudi nekaj lepega napisal na papir.

Toda joj, med tem so njeni tovariši pobrali od pisateljev že cel šop podpisov. Odvedel sem jo zatorej še k Tonetu Seliskarju Ivanu Potrču in še kateremu drugemu. Toda medtem ji je pisatelj Bevk usel in nezadovoljna je zgrnila papir na štiri dele in na pol obupana, na pol odbojna sedla k svoji mizi. Na srečo so pisatelji razdelili pionirjem knjige. Tudi mala Prekmurka je prejela svojo, kar jo je očitno potolažilo.

Resnično, ta obisk malih pionirjev pri slovenskih književnikih bo ostal ne samo učencem, marveč tudi pisateljem v trajnem spominu. Ko smo se poslovili, je bilo moje srce veselo.

NEKAJ BESEI

o naši narodni pesmi

Naš narod zelo rad prepeva. Prepeva ob vsaki žalostni in veseli priliki. To je mogoče tudi povsod, da ima slovenski narod — dasi majhen — nad 50.000 narodnih pesmi. Veliki, mogočni in bogati narodi ne zmorejo kaj takega. Narodna pesem je tudi zrelo narodno duše. O čem poje naša narodna pesem? Poje o ljubezni, o zvestobi in nezvestobi, o vasovanju o vojaškem stanu in težkem slovesu od ljubice, o zakonskem stanu in trdi, da je «ledih stan» najlepši in poleg navedenih imamo največ narodnih o vincu, mnogim napitnic in zdravici; med te spadajo zlasti: «To sladko zlato vince», «Bratje dragi tukaj zbrani», «Vinska», «Kak vinčice danes se svetijo», «Vinček moj, vinček moj», «Kol'kor kapljice, tolko let», «Ko b' sodov ne blo», «En starček je živel», «Včasih je lušno blo», «Majol, majol, majolčica», «Bog je ustvaril zemljo», «Takrat v starih časih je res prav lušno blo», «O ja, zmajraj vesela», «Eno si zapojmo», «Prijetli obrodile so trte», «Pridi Gorenjca», «Mi smo štirje», «Bratci veselji vsi», «En hribček bom kupila», «Kak' vinčice danes se svetijo», «Vince rujno nam se svetijo in še mnogo mnogo drugih.

Kako poje naš narod? Nekateri narodi pojo samo enoglasno, drugi samo dvoglasno, mi pa imamo to posebnost, da pojemo troglasno. Tudi če se zberejo samo trije pevci, poje eden melodijo, drugi poje navadno terco višje — ali kakor pravimo — «čeza», tretji glas pa basira. Naša narodna pesem nima kakšnih kombinacij. Je čisto preprosta, skoro samo v duru in prav redka izjema bi se mogoče našla v molu. Severni del Slovenije ima v svojih pesmih nekoliko vpliv alpskih dežel, dočim imajo naše pesmi s Primorja nekoliko italijanskega značaja. Največ zaslug za nabiranje teksta naših narodnih pesmi ima pok. prof. Strekelj. Mnoge pa so jih uglasbili Zirovnik, Dev, Adamič, Gerbič, Orel, Marolt, Prelovec, Venturini, Vrabec, Mirk, Pavlič, Hubad i. dr. Kakšna naj bo naša narodna pesem? Splošno mnenje je, naj bo kolikor mogoče preprosta, ker, če je preveč izumetničena, je podobna kmečkemu dekletu z modernim klobukom! Priporočljivo je naj bi pevci v pri vseh koncertih in javnih nastopih uvrstili v program nekaj narodnih pesmi, ker bodo vedno našli hvaležne poslušalce. Širimo našo lepo narodno pesem vedno in ob vsaki priliki ljubeznijo in spoštovanjem med narod, iz katerega je izšla.

— mi.

NOV PEVSKI zbor v Trstu

Slovenci v Trstu smo pogrešali pevske zbor, ki naj bi družil pevce središča mesta ter bližnje periferije, kakor Rojan in Skorkljo. Zato so ljubitelji slovenske pesmi dne. 3. t. m. ob veliki udeležbi ljubiteljev glasbe ustanovili novo pevsko društvo in mu nadeli ime «Tržaški zvon». Soglasno je novo pevsko društvo tudi sklenilo, da pristopi kot član v SHPZ.

Novo pevsko društvo «Tržaški zvon» si je zadalo nalogo, da čimprej nastopi z lastnim koncertom. Pevovski zbor je znani slovenski zborovski pedagog Bostjančič Karel. Pevske vaje ima zbor vsak ponedeljek in četrtek ob 20.30 v R. Manna 29.

Kulturna kronika

Nekatera jugoslovanska gledališča so v svoje repertoarje uvrstila nekaj slovenskih del. Tako dramo Mire Fucove «Ogenj in pepel» gledališče v Beogradu in Bjelovaru. V Banjalubi pa bodo igrali Ingoličev «Likof» in Kreftove «Celske grofe».

V tem mesecu bodo v vseh ljudskih republikah umetniške razstave. V Sloveniji, Hrvatski in Srbiji se pripravljajo tudi na premične razstave. V Beogradu bo kmalu izšla kot trome-sešnik nova likovno umetniška revija «Umetnost».

KRASEN USPEH jugoslovanskih umetnikov v tujini

Pri mednarodnem glasbenem nagradnem tekmovanju, ki je bilo v začetku oktobra v Zenevi, so prva mesta zasedli Jugoslavlani. Na tisoče prisotnih je glasno vzkljkalo Jugoslaviji, s čimer niso pozdravljali le štirih umetnikov zmagovalcev, pač pa tudi njihovo domovino.

Tekmovanja se je udeležilo 410 mladih umetnikov iz 28 dežel, med katerimi imajo n. pr. Italija, Francija in Anglija bogato glasbeno tradicijo. Od Jugoslovancev so tekmovali: Dragica Martini in Vladimir Ruždjak, člana zagrebške Opere, ter violončelist Mirko Dorner in pianist Vlastimir Skarka iz Beograda. Jugoslovanski umetniki so imeli izredno močne tekmece in kljub temu so zmagali. Dragica Martini je svetla.

prejela drugo pevsko nagrado za ženske, Vladimir Ruždjak drugo za moške, Mirko Dorner edino drugo nagrado, dodeljeno celistom, Vladimir Skarka pa četrto nagrado za klavir. Veliki uspehi so to, če pomislimo, da prve nagrade sploh niso bile razdeljene.

Različni švicarski in francoski listi so prinesli o jugoslovanskih umetnikih pohvalne kritike in Dragica Martini so celo ponudili angažman za «Teatro reales» v Rimu in «Staatsoper» na Dunaju, kar je ona seveda odklonila.

Uspeh jugoslovanskih umetnikov je tem večji, ker pobija nesramne laži, ki se širijo o Jugoslaviji po

TEHNIKA in ZNANOST

SODOBNA ZAŠCITA ZOB

Zobna gniloba je zelo razširjena bolezen. Številni zdravniki delajo, da bi preprečili, ali pa vsaj zmanjšali tovrstna zobna obolenja. Neki ameriški zdravnik je opisal nov postopek, ki ga sedaj preizkuša. On namreč s kemijskim postopkom izloči na površju zoba plast belega cinkovega ferocianida. Ta snov, ki je netopljiva napolni in dodobra zamaši vse male luknjice in očem nevidne razpoke, ki so na zobu. Na ta način je bakterijam preprečen, dostop v notranjost zoba. Izumitelj tega postopka pravi, da je imel uspeh v 90 odstotkih bolezenskih primerov. Ta zdravnik pravi, da bi morali že malim otrokom preveč zobe s to snovjo in tako bi bili za vedno rešeni zobne gnilobe.

Vendar pa posvečajo strokovnjaki, ki se bavijo z ugotavljanjem načina preprečenja zobne gnilobe, pozornost neki prvini, ki se imenuje fluor. Ugotovili so namreč, da se nahaja v zdravih zobeh dvakrat toliko fluora, kolikor ga je v gnilih zobeh. Znano je tudi to, da imajo prebivalci onih krajev, katerih voda vsebuje dovolj fluora mnogo bolj odporne zobe napram zobni gnilobi, kakor pa osebe, ki pijejo vodo revno na fluoru. Ta dejstva so ugotovili znanstveniki v Švici in ZDA.

Te ugotovitve so bile povod svojevrstnim poskusom, ki jih sedaj vrše v ZDA. V vodo dveh mest nasipajo sol-natrijev fluorid. Na ta način obogate vodo na tej prvini. Prebivalci teh mest zaužijejo z vodo dnevno 1 miligram fluora.

Danes seveda še ne moremo vedeti, kakšen je uspeh teh poskusov. Sele čez nekaj let bodo lahko znanstveniki ugotovili, če je uspešen ta način za preprečenje obolenj zobne gnilobe.

NOV DOPRINOS ZNANOSTI ZA ZDRAVLJENJE JETIKE

Iz ZDA prihaja vest, da so pred nedavnimi pričeli poskuse za zdravljenje jetike z lupulinom. To je snov, ki se nahaja v hmelju. Pravijo, da so bili uspešni prvi poskusi, ki so jih napravili na miših. Lupulin je preprečil razmnoževanje bacilov jetike, s katerimi so bile umetno okužene poskusne miši.

BRENČANJE KOMARJEV

Ze nad trideset let proučujejo znanstveniki značilno brenčanje komarjev. V poslednjem času je to delo precej olajšano, ker se je tehnika snemanja zelo razvila. S poseb-

nimi aparati lahko dobimo sliko tega značilnega glasu, oziroma lahko brenčanje tudi snamemo na gramofonsko ploščo. S proučevanjem brenčanja pri različnih vrstah komarjev, pri samcih in samicah, so ugotovili 15 značilnih načinov brenčanja. Običajno so zvoki samcev višji od zvokov samic.

Na otoku Kubi so napravili zanimivi poskus. Ob sončnem zahodu so na gramofonu zaigrali reproducirano brenčanje samice anofelese (povzročitelja malarije). Naenkrat je bilo v bližini gramofona vse polno komarjev!

TELEFONIRANJE IZ AVTOMOBILA

Dandanes lahko v nekaterih mestih avtomobilisti telefonirajo iz vozečega se avtomobila v kateri koli predel dotičnega mesta. To možnost imajo tudi avtomobilisti švicarskega mesta Zuerich. Kdor želi telefonirati iz avtomobila, mora dvigniti slušalko avtomobilskega telefona. Kakor hitro se oglasi telefonistka mestnega telefonskega urada, ji avtomobilist pove številko telefona, s katerim želi govoriti. Trenutek za tem dobi zvezo. V Zuerichu je na telefonski centrali radijska postaja, ki skrbi za zvezo z avtomobilisti. Vsak radijski poziv iz avtomobila zvežejo nato z avtomatično centralo mestnega telefonskega omrežja.

Prav tako lahko telefonsko pokličemo znani avtomobil, ki vozi v mestu. Poznati moramo le telefonsko številko avtomobila.

Seveda je poleg telefona na avtomobilu tudi radijski sprejemnik in radijski oddajnik. Potrebni tok dobi radijska naprava od akumulatorske baterije avtomobila. Radijski oddajnik in sprejemni aparat dela na ultrakratkih valovih, katerih dolžina je manjša od 10 m. Iz avtomobila lahko telefoniramo v mesto tudi takrat, ko je avtomobil izven mestnega središča. Vendar ne sme biti preveč oddaljen. Ta oddaljenost znaša od 10 km do največ 50 km.

VSESTRANSKA UPORABA NYLON-A

V splošnem so znane tkanine, izdelane iz nylonovih vlaken, predvsem nogavice. To umetno vlakno, izdelano v kemijskih tovarnah so v veliki meri uporabljali predvsem v poslednji vojni za izdelovanje padal, šotorskih tkanin, izolacijskih tkanin za električne vode, niti za operacije i. dr. Vendar pa ni umetna snov nylon uporabna samo v obliki niti. Nylon se zmehta pri ugrejtu na 232,0 °C in tako pripravljeni nylon lahko v primernih kalupih stiskamo, da dobimo iz njega najrazličnejše izdelke. Lahko ga tudi valjamo v tanka pregrinjala. Posebne lastnosti nyлона so pa predvsem naslednje: zmehta se pri dokaj visoki temperaturi, je zelo lahek, gorijo zelo počasi ter se ne stara. Poleg teh ima pa še vrsto drugih dobrih lastnosti, ki mu dajejo prednost pred ostalimi, dosedaj znanimi umetnimi snovmi.

Lana Turner v filmu «Dolgo pričakovanje»

Film: «DOLGO PRICAKOVANJE»

Film «Dolgo pričakovanje» skuša prikazati problem Amerikancev, ki so se udeležili vojne v Evropi in pričeli gledati na svet drugače kot so bili vajeni v svoji domovini; začeli so se boriti za ideale, ki so jim bili do tedaj tuji.

Predstavniki te vrste Amerikancev naj bi bil zdravnik Ullisse Johnson, ki živi s svojo ženo mirno v majhnem mestu, opravlja svoj zdravniški poklic, se udeležuje družabnega življenja, je pa popolnoma ravnodušen do vseh so-

cialnih problemov. V tem svojem egoizmu tudi ne mara slediti prijatelju zdravniku, ki mu prigovarja, naj se loti borbe proti malariji, ki razsaja v bližnjih krajih.

Nenadoma mora Johnson na vojno. Vkrca se na parnik za Evropo in dobi za asistentko vojno vdovo Gianno, ki ji pravijo Spoletta. Med njima v začetku ni soglasja; asistentki, ki se je posvetila težki službi, da se žrtvuje za blagor človeštva, ne ugaja zakrknjeni egoist. Toda 3 leta skupnega bivanja sredi duševnega in fizičnega trpljenja ju zbližajo; med njima se vname globoka ljubezen in Johnson se pod vplivom Spolette prelevi v novega človeka.

Doma v Ameriki pa pričakuje Johnsonova žena, vsa nestrpna in nesrečna, ker čuti, da se ji je mož oddaljil.

Gianna noče razrušiti Johnsonovega zakona, zato pusti, da jo premeštrijo; toda v Parizu se slučajno zopet srečata in ob obleganju

Nemcev se znova skupaj posvetita reševanju vojnih žrtev.

Drama se konča z Giannino smrtjo in s spravo med možem in ženo. Problem, kako učinkuje na razvajane Amerikance stik s trdim resničnim življenjem, je režiser Mervin Le Roy le previdno nakazal, da bi ne zadušil lagodnega razvoja drame. Zgodba je sicer ena izmed variant hollywoodskih filmov, vendar je treba poudariti, da v marsičem prekaša podobne ljubezenske filme, k čemur so pripomogli spretna režija in odlični igralci, kakor Clark Gable, Lana Turner, Anne Baxter in John Ho-

Clark Gable v filmu «Dolgo pričakovanje»

Filmska KRONIKA

Slovenski film «Na svoji zemlji» je doživel na Slovenskem Koroškem zelo velik uspeh.

Od 1. julija 1948 do 30. junija 1949 so v Italiji izdelali 73 filmov.

Režiser De Sica namerava izdelati film «Till Eulenspiegels» v duhu neorealizma.

Med novimi filmi bodo v Italiji izdelali tudi film po Shakespearovem Juliju Cesarju.

V ZSSR so na filmskem festivalu, posvečenem 150 letnici Puškinovega rojstva, predvajali «Puškinova mladost», «Pravljica o carju Saltanu» in druge filme po Puškinovih delih.

Edvard G. Robinson, napredni ameriški igralec, bo igral Vincenta van Gogha v filmu ameriško-francoske proizvodnje.

E. F. Burian, znani češki pisatelj, režiser in igralec režira v filmu povest Karla Novega o usodi brezposelnih v času prve republike: «Hočemo živeti, ki jo je dramatisiral za svoje gledališče.

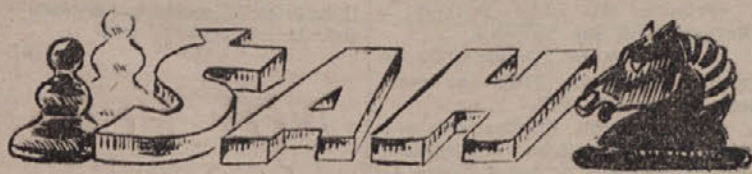
Z naslovom «Pod plaščem» bodo predvajali francoski film, ki so ga snemali skrivaj v nekem taborišču za francoske ujetnike.

Za februar leta 1950 je v Capri napovedan festival, kjer bo klub, ki ga vodi Jean Cocteau organiziral predstave filmov, ki jih zaradi cenzure ali tehničnih ovir niso mogli predvajati.

Walt Disney snema v Angliji prvi normalen film, ki je posnet po Stevensonovem romanu «Otok zakladov».

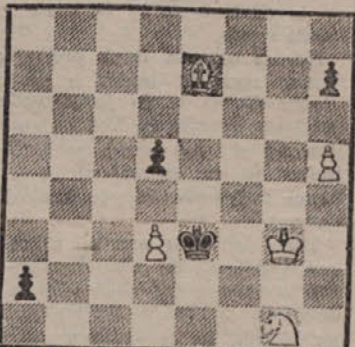
Turnir v Benetkah Domače šahovske novice

V Benetkah je v teku veliki šahovski mednarodni turnir, ki se ga udeležuje tudi znani jugoslovanski mojster Gligorič. Gligorič je dokaj slabo začel in se pustil premagati od slabših igralcev. Pozneje se je popravil in ima sedaj izglede na osvojitve enega izmed prvih mest. Trenutno vodi madžarski mojster Szabo.

BRATA PLATOVA mojstra šahovskih študij

Poleg znanih imen ruskih šahovskih kompozitorov Troického in Kubbela, sta šahovski javnosti manj poznana brata Platova, ki sta sestavila mnogo prekrasnih študij. Studije se odlikujejo po izredni vsebini in obliki. Pozicije so zelo preproste ali so vse figure do popolnosti uveljavljene. Čim bolj je položaj na deski enostaven, tem večji je tudi efekt rešitve, ki jo skriva globoka zamisel. Studije bratov Platova so navdušile volitega Lenina, ki je bil jako močan ahlist. V svojem prostem času je mnogo igral šah in reševal probleme in končnice ter ni štedil s priznanji nad uspešnimi sestavami. Posebno pozornost je vzbudila ledeča študija bratov Platov. Beli: Kg3, Le7, Sg1, d3, h5, (5 figure). Črni: Ke3, a2, d5, h7 (4 figure). Beli na potezi dobijo!

1. Le7-f6 d5-d4
2. Sg1-e2!
Ta poteza ima zelo skrito zaimsel, katero ni lahko rajti. Naravna poteza 1.Sg1-f3 vodi samo do remija, ker mora beli žrtvovati lovca in skakača za damo n. pr. 2. a2-a1D. 3.Lf6-d4: + Dal-d4: 4. Sf3-d4: Ke3-d4: 5. Kg3-g4 Kd4-d3: 6. Kg4-g5 Kd3-e4: 7. Kg5-h6 Ke4-f5: 8. Kh6-h7: Kf5-f6. Črni kralj je še pravočasno prišel na pravo mesto ter uspel re-

mizirati. Ta poskus nam pokaže, da beli ne more preprečiti pretvoritve kmeta v damo. Rešitev je pač treba iskati drugje in sicer v neugodni poziciji črnega kralja, ki bo stalno pod udarom obeh belih figur.

2. a2-a1D a2-a1D
3. Se2-e1!!

Po tem nepričakovanim skoku skakača se črni kralj naenkrat znajde v matni mreži, čeprav se nahaja v sredini deske.

Poskus vzeti z damo skakača ne gre n. pr. 3. Dal-e1: 4. Lf6-g5 + Ke3-d3: 5. Lg5-e1: Kd3-c2: 6. Le1-f4 d4-d3: 7. Kg3-g4 d3-d2: 8. Lf4-d2: Kc2-d2: 9. Kg4-g5 Kd2-c3: 10. Kg5-h6 Ke3-f4: 11. Kh6-h7: Kf4-g5: 12. h5-h6 Kg5-f6: 13. Kh7-g8 in beli dobi. Mat more črni preprečiti samo z damo na a5 ali kmetom na h6, ker kralj ne more niti preko polja d2 zaradi Se1-b3!

Poglejmo prva možnost.

3. Dal-a5 Ke3-d4: 4. Lf6-d4: +! Ke3-d4: 5. Se1-b3+ in dobi.

Tudi poskus s kmetom ne uspeva.

3. h7-h6 4. Lf6-e5

Beli znova preti z matom.

Zanimivo je to, da črni kljub premoči dame proti dvema lahkim figurama, nima nobene rešitve. Obe figuri sta aktivnejši od dame, ki nima možnosti, da stopi v igro. To je tudi glavna ideja te krasne študije. Dve lahki figuri zaradi izredne pozicije nadkrilijo po moči jako damo.

4. Dal-e1: Druga izhoda črni nima.

5. Le5-f4+ in beli dobi na sličen način kakor smo zgoraj že navedli.

Timofejeva i Cvenkljeva zmagovalki ženskega prvenstva

TIMOFEJEVA

V Opatiji se je zaključil šahovski turnir za žensko prvenstvo Jugoslavije. Ves čas turnirja je vodila Timofejeva, vendar je na koncu morala deliti prvo mesto s slovensko zastopnico Cvenkljevo, ki je v sijajnem finisu nadoknadila začetno smolo.

Jugoslovanske atletinje so se proti italijanskim dobro borile

Jugoslovanska ženska lahkootletška reprezentanca je to nedeljo gostovala v Bologni, kjer se je srečala z močno italijansko reprezentanco. V končni kvalifikaciji je Italija dosegla 58 točk, FLRJ pa 48, kar pomeni na vsak način velik uspeh. Vedeti moramo namreč, da so italijanske lahkootletke med najboljšimi v Evropi. Pred kratkim so tudi premagale reprezentanco CSR in Francije.

Od Jugoslovank sta bili najboljše Tuce in Knez. Po izjavah italijanskih funkcionarjev spadata v evropski razred.

Prva točka je bil tek na 100 m. Tu so prevladovali, kot smo pričakovali, Italijanke. Tagliaterra je tekla 12,4; Martinelli 12,5; Butja 12,5; in Sumak 12,7. V teku 60 m. zapreke so Jugoslovanke presenetile. Posinekova je postavila nov rekord s časom 12,5 (prejšnji 12,6). Rossi je tekla 12,5; Gavazzin 12,9; in Šeč 12,9. V metu kopja so Jugoslovanske pokazale manj, kot smo pričakovali. Turci (I) ga je vrgla 39,30; Camnazio 38,12; Kollušek 36,94 in Radosavljevič 36,82. V teku na 800 m. pa so Jugoslovanke postavile nov rekord. Tuce je tekla 2:17,1 (prejšnji rekord 2:20,31); Stefanović 2:21,4; Simonetti 2:22,3 in Veronesi 2:29,0. V metu diska je zmagała Cordiale s 43,05; Matejčeva ga je vrgla 39,09; Gabrich (I) 37,44 in Borovec 36,30. Prav dober je tudi rezultat Butje v teku na 200 m. Dosegla je čas 26,4. Rosi je premagala s časom 26,6 le za malenkost Bogičevo. Toressijeva je dosegla isti rezultat. V skoku s višino bi Knezova lahko premagala Jannonijevo, kar bi znatno zmanjšalo razliko v točkah. Obe sta skočili 151 cm, vendar pa se je Jannonijeva kvalificirala kot prva. Palmesino je skočila 145 cm, prav tako tudi Posenikova. Ostra borba je bila tudi v metu krogle. Piccinijeva je šele v zadnjem metu dosegla 13,25 m. Radosavljevič je vrgla 12,66; Turci 11,80 in Kollušek 11,77 m. daleč. V štafeti so prevladovali Jugoslovanke z boljšimi predajami. Postavile so tudi nov državni rekord s časom 49,5 (prejšnji rekord na 4x100 m. 49,7). Italijanke so tekle 49,6 sek.

Kot vidimo, je bilo tekovanje zelo napeto. Rezultati pomenijo velik napredek ženske lahke atletike v FLRJ.

Turnir v Neaplju

se je končal. V zadnji tekmi je FLRJ premagala Turčijo z 49:37. Po teh tekmah se je Italija kvalificirala za prvo mesto, Francija za drugo in Jugoslavija za tretje mesto. Slede je Turčija, Holandska in Svica. Tretje mesto na tako važnem tekovanju v košarki, kot je bilo to v Neaplju, kjer so sodelovale države, kjer je košarka na veliki višini, je za Jugoslavijo velik uspeh. Zlasti zaradi tega, ker v Jugoslaviji pred vojno košarke sploh niso gojili.

Novinci v Tržaškem prvenstvu so se začeli uveljavljati

Komaj rojeno moštvo Novega grada je v trenutku, ko se je zdelo, da je njegovo življenje pričelo ugašati, dokazalo, da bo še dolgo zdržalo. To nedeljo se je srečalo z Aurora in jo prisililo k predaji z 1:1. Ta rezultat tekme je veliko presenečenje zaradi tega, ker je Aurora prejela nedeljo pokazala, da je rešila krizo v svojem moštvi. Jasno je, da se je z neodločnim rezultatom 1:1 Aurora ustala na svojem položaju na sredini kvalifikacijske lestvice, brez upanja, da bi do konca jesenskega prvenstva lahko kaj več vplivala na položaj na vrhu lestvice.

Arrigoni je gostoval na igrišču Nove Gorice in brez posebnih težav dosegel 4:1. Ta rezultat kaže, da se bo morala v doglednem času Nova Gorica zadovoljiti tudi z manj pomembnim mestom na kvalifikacijski lestvici, če ne bo izboljšala tehničnega dela svoje igre.

Sv. Ivan hoče kar na tihem zlesti naprej. Odigral je dosedaj samo dve tekmi. Zadnja je igral to nedeljo z Montebelom (4:2). Vse kaže, da bo letos tudi Sv. Ivan kot novinec delal preglavice moštvom, ki že nekaj let sodelujejo v tržaškem prvenstvu.

Po dveh dobrih igrah je morala to nedeljo tudi Meduza skloniti hrbet, prav tako kot Aurora. Meduza je dosegla v tekmi z Brtoniglo samo neodločen rezultat 1:1 in to na svojem igrišču. Imela je svojo publiko, ki se je tako obnašala, kot da bi bila ona tista, ki jo je treba vprašati za dovoljenje, ali smejo brtonigla napadati pred svetilke vratarja.

Monda ali ne. Brtonigla je prevladovala v prvem polčasu na igrišču, v drugem polčasu pa je prevzela vodstvo Meduza, ki pa s svojim slabim in neodločnim napadom ni mogla ničesar opraviti pred golom Cernettija.

Sv. Ana je imela to nedeljo spet svoj dan. Pokazala je igro, kot smo jo pričakovali od nje v pričetku prvenstva. Vendar je imela njena igra napako: videli smo samo obleganje vrat in 5 golov, ki jih je Sv. Ana med tekmo zabila. Ker smo prisostvovali srečanju dvema neenakima, smo bili ob sportni užitek.

Zadnja tekma je bila med Opčinami in Ponzianino. Zmagale so Opčine s 4:3. Če bi se tekma končala 8 minut prej, bi bil rezultat 4:1. V zadnjih osmih minutah se je namreč šele Ponzianina opomogla od presenečenja. Toda bilo je že prepozno.

Atleti ljubljanskega železničarja so tesno zmagali v Kopru

Rezultati, ki so jih pokazali naši lahkootletci v nedeljo v Kopru v srečanju z Železničarjem, kažejo, da smo v lahki atletiki že precej napredovali v tem letu. Vendar pa nas v bodoče čaka še veliko sistematičnega dela, da dvignemo moč naše reprezentance.

Zmagal je Železničar iz Ljubljane s tesnim 107:101. Vedeti pa moramo, da bi ta rezultat, če ne bolj,

Z nedeljske kolesarske tekme

šega dosegla še najmanj dva kluba iz same Ljubljane in še klubi iz Celja, Maribora, Kranja in Jesenice, in to proti naši reprezentanci. Zato velja v bodoče res krepko prijeti, da izboljšamo stanje v naši lahki atletiki!

Rezultati: 100 m Trani (T) 11,6; 100 m (ženske) Giar (T) 14,9; 800 m ženske Jamnik (Z) 2:48,8; krogla Hlade (Z) 11,30; 3.000 m Spacapan (Z) 9:49,8; 800 m Barduchi (Z) 2:03,9; višina Jerman (Z) 1,65; disk Brod (Z) 36,92; 1500 m Pierobon (T) 4:19,1; višina ženske (Z) 1,25; 400 m Barduchi (Z) 54,9; krogla ženske Ljubojevič (Z) 9,09; daljina Zetto (T) 6,10; daljina ženske Pettener (T) 4,20; disk ženske Coleva (T) 30,10; 4X100 Trst 30,10; kopje ženske Coleva (T) 32,16; troskok Zetto (T) 12,72; kopje Zuliani (T) 38,55; 4X100 ženske Trst 58,7; Železničar 59,6.

Fontanot zmagal v tekmi za pokal miru

Nedeljska kolesarska tekma je bila izredno težka. Proga je bila dolga 172 km in je šla preko istrskih gričev in Krasa. Cilj je bil pri Rotondi. Tekme se je udeležilo tudi 8 jugoslovanskih vozačev. Nastopili so tudi Italijani, Avstrijci pa so manjkali, ker so imeli v Avstriji volitve.

Jugoslovani so imeli pri tekmi precejšnjo smolo. Valant je zašel s prog, Osrečki in Pat pa sta imela defekte, prav tako tudi Kozlica. Ker je bil v nedeljo precej vetroven dan, je bila tekma malo težja.

Na cilj so prišli kolesarji v naslednjem vrstnem redu: 1. Fontanot 5:17,40, 2. Rinaldi, 3. Cok, 4. Coretti, 5. Montanaro (Torino), 6. Bask (Jugoslavija), 7. Grio, 8. Germani, 9. Jekić (Jugoslavija), 10. Gotti (Torino) itd.

RAZNE VESTI

Francija B je premagala Luksemburg s 3:1.

Irska in Finska sta v tekmi za svetovno prvenstvo igrali neodločeno 1:1.

Rezultati italijanskega prvenstva: Bari-Florentina 1:0, Torino-Como 3:1, Sampdoria-Genoa 1:0, Inter-Venezia 7:0, Juventus-Triestina 3:0, Lucchese-Palermo 2:1, Novara-Atalanta 5:2, Milan-Pro Patria 4:2, Padova-Lazio 2:1, Roma-Bologna 3:1.

To nedeljo se bo pričelo v FLRJ prvo kolo končnega tekovanja za nogometni pokal FLRJ.

V Opatiji se je končalo mednarodno tekovanje v namiznem tenisu. Zmagovalci so bili: Flisberg (Švedska), par Tibor Harangozo in Vilim Harangozo, pri ženah Boele (Francija), pri ženskih parih Covič in Temunović in pri mešanih parih Vilim Harangozo in Covič.

Na mednarodnem lahkootletskem tekovanju v Bresciu je v teku na 1000 m premagal Italijan Tagliapietra Belgijca Reiffa. Prvi je tekel 2:26,3, Reiff pa 2:27,0. V teku na 200 m z zaprekami je Filiputti postavil nov italijanski rekord s časom 24,4. V teku na 100 je zmagal Belgijec Breckman s časom 10,6, na 200 m pa Italijan Siddi s 21,6.

Kljub boljši igri si Jugoslavija ni znala priporiti zmage proti Franciji

Tekma med Francijo in Jugoslavijo se je v nedeljo v Beogradu končala z neodločenim 1:1. Igrali so na novem stadionu CDJA v Beogradu, ki je sprejel okrog 50 tisoč gledalcev, radijski prenos je poslušalo v Jugoslaviji nad 2 milijona, v Franciji nad 8 milijonov in pri nas nekaj tisoč navdušenih športnikov.

S tekmo v Beogradu jugoslovanska reprezentanca ni znala odgovoriti na vprašanje: kdo bo prihodnje leto sodeloval na svetovnem prvenstvu, Francija ali FLRJ. Res je, da je jugoslovanska vrsta podala krasno igro, polno čudovitih akcij, ki so jih vsi inozemci na tribinah občudovali, vendar pa s svojo neodločnostjo, počasnostjo in nepotrebnim vrhunskim igranjem ni znalo doseči uspeha. Pri tako važnih tekmah kot je bila nedeljska namreč niso važni slog, čudovite akcije itd. temveč samo uspeh, samo goli in to čim več. Z njimi bi se jugoslovanska reprezentanca

zavarovala pred morebitnimi presenečenji v Parizu dne 30. oktobra, ko bo na vrsti povračilna, torej tudi odločilna tekma.

Jugoslovansko časopisje je še kolikor toliko optimistično glede srečanja v Parizu. Veseli smo, da je to tako. Veseli tudi, ker vemo, da se bodo jugoslovanski nogometni strokovnjaki temeljito posvetovali, ko ga bodo dali v reprezentanco, ker jih je primer v Beogradu izučil.

Evropsko časopisje se je precej razpisalo o tej tekmi. Med vrstami beremo, da je malo razočarano, ker je pričakovalo, da bo jugoslovanska reprezentanca pokazala v tej važni tekmi isto, kar je pokazala v prejšnjih, nevažnih tekmah. Poudarjajo, da je devet Jugoslovancev igralo odlično, medtem ko je skoro tako igralo samo kakšnih 5 Francozov. Pišejo, da imajo Jugoslovani še celo kopico igralcev, ki so vredni v njihovem profesionalnem merilu milijone lir, dočim je

dala Francija najboljšo na igrišče.

V pričetku tekme je Jugoslavija prevladovala na igrišču. Francozi so pokazali, da se komaj upirajo napadom, delovalo je le njihovo levo krilo. Baratte sploh ni prišel v akcijo, delali so branilci s Hornom na čelu, Carré se je pa boril z Mitičem. Mitič in Bobek odlično napadata.

V drugem polčasu pa ravno nasprotno. Valok ne pride nikamor, izgublja žoge, Colić je prava Ahilova peta jugoslovanske reprezentance. Jugoslovani so dobri v driblingu in v igri z glavo. V 21. minuti opravlja Ibrir, francoski vratar dela, ki so vredna težaka, Čajkovski II. v 28. minuti ponovno okrevi. Francozi pa nevarno napadajo s kratkimi, neverjetno hitrimi napadi. Baratte je prišel v akcijo! Jugoslovani večajo napore, toda v odločilnem trenutku so vedno prepočasni. Francozi zapirajo igro, zavlačujejo — saj jim to koristi. Le malo je manjkalo, da niso dosegli v 40. minuti še drugega gola. Zadnje minute so se napadi menjavali. Kombinacija Jovanović-Čajkovski II. - Simonovski - Čajkovski II. - Bobek ne prinese uspeha. Sodnik Van der Meer (Nizozemec) odžvižga konec tekme. Gola sta padla: Čajkovski II. v 36. minuti prvega polčasa in odlični Prouffe v 10. minuti drugega.

Publika je v drugem polčasu odobravalna igro francoskih nogometašev in s tem pokazala kako zna biti publika socialistične države pravična.

V mestu Hradec Kralovi je postavil češkoslovaški lahkootlet nov češkoslovaški rekord v desetboju. Dosegel je 7071 točk.

V Milanu je premagala Italija Belgijo v tenisu s 6:0.

Dinamo je zmagal na sovjetskem nogometnem prvenstvu za leto 1949. Ima 53 točk in mora igrati še dve igri. Pravi, da bo Dinamo sigurno premagal CDKA, ki je na kvalifikacijski lestvici na drugem mestu.

Francija je premagala Anglijo v tenisu. Zmagala je s 7:6.

Najboljši letošnji rezultat v teku na 400 m z zaprekami je postavil v Koblenzu Hupperts s časom 54,6 sek.

V Cluju je Ion Toma postavil nov romunski rekord v metu kladiva. Vrgel ga je 54,70 m daleč. Pri drugih tekmanjih so postavili še druge nove rekorde: desetboj Laurethian 6065 točk, petboj ženske Irma Push 3208 točk, palica Brassay 3,70 m.

ZA BISTRE GLAVE

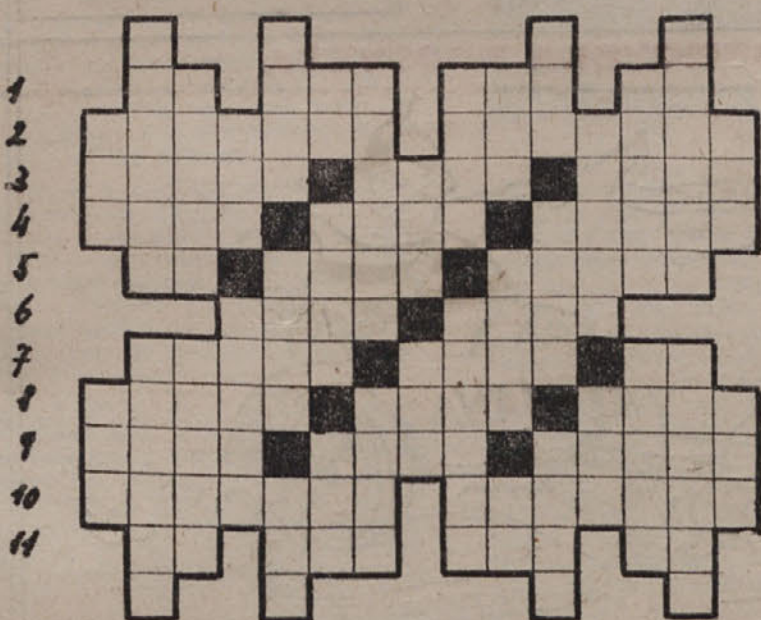
Križanka

A B C D E F G H I J K L M N O

Rešitve

VODORAVNO: 1) igralna karta — orožje starih narodov — pod — kratica za vrelišče. 2) vas pri Postojni — gibanje za nadvlado ene rase. 3) kemična snov, ki se uporablja pri izdelavi usnja — oseba iz Jurčičevega »Desetega krata« — staroslovanska boginja. 4) žito — najmanjši del snovi — suh, visok. 5) kratica pri spisih — polic — bolezenska klica. 6) južna rastlina — hranilna rastlina. 7. mesto ob Jadranu — pokriva globoško telo — enota za merjenje električne energije. 8. mesto v Istri — dvorana — sestanek, zbirališče. 9) hiter — pregrada — žlahtna kovina. 10) indijansko obuvanje — prijatelj. 11) predlog — moško ime — vprašalnica — A. K.

NAVPIČNO: A) pomožni glagol, oblika v dvojini — boter. B) polož v Indijem oceanu — glasbeni znak. C) žensko ime — žgana gлина. D) cesta italijansko — grška boginja. E) pripomoček alpinistov — kemična snov — lesena posoda. F) osebni zaimek — bog ljubezni — bajka. G. bodičasta tropska rastlina — posušena trava. H) evo, glej, rusko — vprašalnica. I) obte-

san hlod — jed. J) raste na glavi — žensko ime — pijača starih Slovanov. K) abesinski poglavar — večba — izpah. L) glavna ulica Zagreba — huda. M) ukrasti — jed. N) področje — poljsko orodje. O) poljska rastlina — slovenski komediograf.

LJUDSKI TEDNIK

Odgovorni urednik
KAVS FRANC

Tiska z dovoljenjem AIS-a
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

Kupon št. 127

za nagradno tekovanje
Ljudskega tednika

PEPA PIŠE JUCI

Draga Juca!

Stoodstotni Meksikanec se izkazal je Vidali, še prosvetarji njegovi Meksikančki so postali.

Sirom po kulturnem polju vsi za plenom se podijo, rezultat pa je, da vedno samo — kozla ustrelijo.

Kar na zanko bi želeli uso Prosvetno zvezo ujeti ter na rimsko trikoloro bi hoteli jo pripeti.

Tale lov pa, kakor kaže, razbijačem se ne izplača, kdor je količak zaveden jim lepo hrbet obrača.

Občni zbor Prosvetne zveze za november je določen, takrat se bo pokazalo, kdo v prosveti res je močen.

Glej, no, glej, predraga moja, skoraj da sem pozabila: zagreškega velesejma sem se te dni udeležila.

O uspehih tega sejma v dnevnikih že prej sem brala, ali takega poleta nisem jaz pričakovala.

Tu se vidi, kaj doseči na tem svetu vse se more, z dobro voljo ljudske mase brez »prijeteljske« podpore.

Velesejem je pokazal, kdo da je na pravi poti, kominformovcem je izpričal, da so v prav veliki zmoti.

Da bi kdo od gladi umiral tudi nisem opazila, le narobe: prav izdatno dobro jedla sem in pila.

Na Kitajskem kot vse kaže, zdaj prihaja že finale, Maotsetung lovi Čangkajška in njegove generale.

V Društvu narodov pa vedno še pri starem je ostalo še Čangkajškovo zastopstvo ni v zapeček se podalo.

Toda, kar še ni, še pride, brž zletelo bo na cesto in zastopstvu Maotsetunga moralo bo dati mesto.

Res ne vem, če tole pismo še ta teden boš prejela, ker tiskarsko stroko v Trstu stavka je te dni zaiela.

Jaz želim, da bi ta stavka se z uspehom zaključila, da bi družina tiskarjev si zahtevne priborila.

Ce pa morda le predolgo bi se stavka ne končala, za enkrat to svoje pismo ti po pošti bom poslala.

Draga moja, bodi zdrava in pozdravi teto Meto ter ji reci, da Vidali »Diditi« je za prosveto.

Te pozdravlja

Tvoja Pepa.

"DOBRO SO DELALI"

KOSUTA (v svojem članku v Delu): Se nikoli nismo tako delali, kakor to zimo!

«Basta!»

«Lunedì» z dne 10. t. m. se je grenko razpisal o šoli pri Sv. Soboti. Tam je bilo sezidano novo šolsko poslopje, ki bi ga te dni morali izročiti njegovemu namenu. To pa se ni zgodilo in stvar je bila odgodena, ker anenastitni Slovenci zahtevajo, da se v novem poslopju določi nekaj prostorov tudi za slovensko šolo. Strašno hud je «Lunedì» in bridko piše. E' ora di dire «basta» — čas je, da kličemo »dovolj«. Kaj se hočejo Slovenci, se vprašuje. Ali naj postane tudi novo poslopje nenaraven dvojezični tvor, kakor je bilo staro? Ali Slovencem ni dovolj stara šola?

Ne, dragi «Lunedì», nismo tvoje mnenja. Domišljujemo si namreč, da so naši otroci prav tako potrebni svetlih, zdravih šolskih prostorov kakor italijanski. Edino v tem se strinjamo s teboj, namreč, da je res čas, da enkrat zaključimo: «Dovolj!» In sicer: Dovolj z vašimi «bastami»! Nekoč ste lahko klicali «basta» na desno in levo, ko ste z manganelom in ricinovim oljem širili kulturo. Tedaj je vaš «basta» zelenel. Med tem pa se je marsikaj spremenilo. Naše ljudstvo je poprabilo za orožje in si s svojo krovjo izvojevalo orožje. Vaš «basta» spada zdaj med staro šaro, ni več zelen, kot je bil nekoč, ampak popolnoma suh. «Basta asciutta» bi se reklo — po vaše.

Prosvetna sestavljenka

V Trstu bodo v doglednem času ustanovili prosvetno društvo «Vidali». Prosvetno društvo «Vidali» bo prosveto položilo v mehko travico na livadi in pokrovitelji ter odborniki bodo prosveto pod firmo Vidali na mehki livadi davili.

Kaj je edinstveno?

Po gledališkem listu Košutovega teatra, ki je izšel ob premieri mladinske igrice «Zaromil», nam je pojasnjem pojem edinstvenosti. Kaj je edinstveno?

Edinstvena je mladinska igrice «Zaromil», Snegulčica ni nič, Rdeča kapica ni nič, sploh vse, razen Zaromila ni nič.

Edinstven je režiser te igrice. Je namreč edini, ki je pljunil na svoje prepričanje in slovenstvo. Edinstvena je zora. Je to edina zora, ki naznanja mrak, ne pa porajajočega se dneva.

Edinstveno je končno tudi ime igrice: Zaromil. Lahko bi se prav tako imenovala tudi: Limoarž.

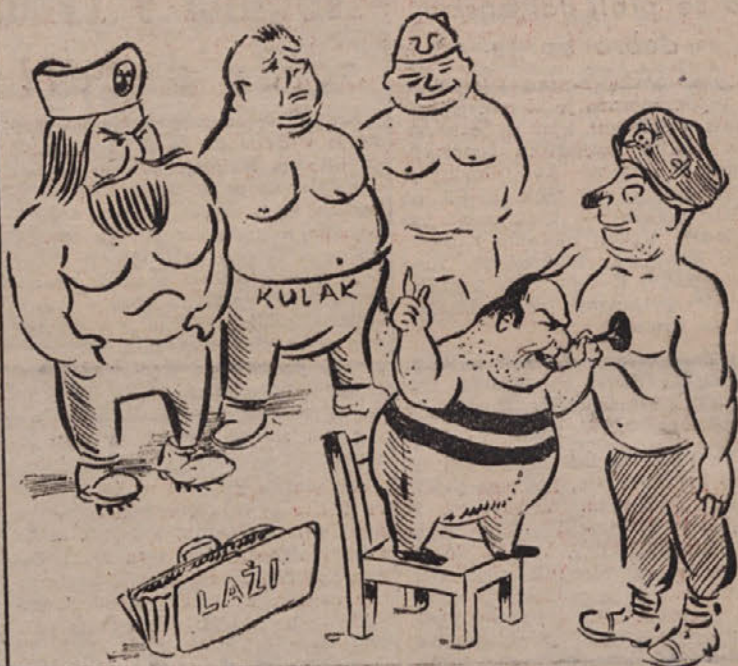
Kino program

KINO OB MORJU: «Krvava Mehika», v glavni vlogi Dolores del Vidali, strah in trepet meksikanskih prerij, preizkušen kovboj in kominformovski zvezdnik za l. 1949.

ADUA: «Tragični vzhod», nastopajo kominformovski zvezdniki: Rakoszi, Slanski, Kac Suhý, Pauker, Cervenkov. Režija: Judin. Proizvodnja Delniška družba Kominform.

EXCELSIOR: «Parada filmskih zvezdnice» Nastopajo: Anna Pauker, Mariana Bernetič, Morana Bidovec; v stranski vlogi Zora Košuta.

NOVAČENJE NOVIH SIL

VIDALI: Vi ste vendar popolnoma zdrave sile. Potrjeni ste za borbo proti Jugoslovanom

Teorija in praksa Intervju

CASNIKAR: Rad bi slišal vaše mnenje, compagno Vidali, o kongresu v Izoli.

VIDALI: Pustite me, prosim, na miru! Če pomislim, me kar cona spreletava.

CASNIKAR: Aa? Res?

VIDALI: Ne «A», ampak «B», razumete: Cona B!

Mihec in Jakec

MIHEC: Če tako gledam, kako se stvari dares razvijajo, prihajam do zaključka da med Mussolinijem in De Gasperijem ni prav nobene razlike.

JAKEC: Motiš se dragi Mihec. Majhna razlika je pa le.

VIDALI NA BLAZINI

Iz spoštovanja do slovenščine, pišejo vidalijevci na svojih plakatih slovenske šumnike brez strešic

VIDALI: Na tej Blazini je pa mnogo lepše kot na bojnem polju

MIHEC: Kakšna pa?

JAKEC: Mussolini je bil črn od glave do pasu, De Gasperi pa je črn od glave do nog!

Zapozneli dopis

Objavljamo zakasneli dopis prijatelja kraške burje in kakor boste videli tudi prijatelja Marine.

Marina Bernetič je na kongresu brala govor, v katerem neznani pisec zahteva, naj se opusti preganjanje in kulturno zastopljanje Italijanov v coni B. Marina ima močna, košata pljuča in zato se je to njeno trobljenje v kominformistični rog čulo še precej daleč. Srečali so se: jurist, humorist in mož s ceste; vsak je podal svojo opazko k Marinine-mu »rog«-ovljenju.

JURIST: Cudim se Marini. Ona bi morala vedeti, ker je tedaj sodelovala, da začenja odlok št. 8 z dne 14.9.1947, objavljen v koprskem uradnem listu, s temle stavkom:

«Na področju Istrskega okrožja so uradni jeziki: italijanski, slovenski in hrvaški. Vsi trije jeziki so enakopravni. A odlok št. 15 od istega dne pravi:

«Vsakršno omejevanje pravic in vsakršno dajanje prednosti in privilegijev prebivalcem Istrskega okrožja na podlagi razlike v narodnosti, rasi ali veroizpovedi, ki ima namen, da bi se rušila načela enakopravnosti prebivalcev in narodnosti ter bratstva in enotnosti Slovencev, Italijanov in Hrvatov, se kaznuje po tem odloku»

HUMORIST: Vročina pasjih dni vpliva na mehke možgane takoj; na bolj trdikaste pa šele tja proti jeseni.

MOZ S CESTE: Strašen je kanon, strašnejša je atomska bomba, a najstrašnejša je Marinina ignoranca.

KOMINFORMOVSKA PROSVETA

Vidalijevi opričniki snujejo po njegovem nalogu nekako zvezo nekakih prosvetnih društev. Kako je s to stvarjo, nam kaže skica našega karikaturista

Lepa kariera

Alberto Paulin

vam vražji je sin. Najprej vam bil je »irrdipendente« trobil o tem na vse je trobente. Potem je postal vidalijan materi grandi z vsem srcem predan! A predno postal je vse to prejemal na mesec je liric dvesto, ker v stikih je bil s tržaško kve- (sturo) in ravno tako s črno monturo.